ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אור ראובן | עמ' ב
סעודת ר"ח כסלו לע"נ ר' ראובן מרנץ ע"ה

תורות קוסוב-ויז'ניץ (ויחי-שמות) | עמ' ב
שבת חתן ליהודה שי' הס

דרושי סה"מ תקס"ה | עמ' טז
שבת חתן ליהודה שי' הס

ביאורי רבי לוי יצחק לאגרת הקדש א | עמ' כז
שבת קדש פרשת עקב, כ' מנחם-אב ע"ז - כפר חב"ד

כלל ופרט בדברות ובספירות | עמ' מ
ביאורי רבי לוי יצחק לתחלת פרק כ בתניא

דבר יום ביומו | עמ' מז
פרשת שמות

ניגון 382 | עמ' נא
טו"ב טבת תשע"ח

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת שמות תשע"ח

לקבלת השיעורים: itielgi@pnimi.org.il
לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

ר"ח כסלו ע"ז - כפר חב"ד

אור ראובן

סעודת ר"ח כסלו לע"נ ר' ראובן מרנץ ע"ה

א. "כי שם עלו שבטים"

נגנו[א] ניגון ר"ח כסלו, "אלי אתה" (אדה"ז והצ"צ).

הדור הרביעי לאבות – התגלות המלכות

נפתח במשהו מפרשת השבוע[ב]. המיוחד של פרשת "ויצא" הוא לידת השבטים – לידת **יא** מתוך **יב** השבטים. רק בנימין נשאר לפרשה הבאה. השבטים, **יב** שבטי י-ה, הם כבר הדור הרביעי של עם ישראל מהאבות – אברהם-יצחק-יעקב הם שלשה דורות ראשונים של מאמינים, ואחר כך השבטים הם הדור הרביעי. הרביעי ביחס לשלשה הוא כמו הרגל הרביעית של המרכבה, בחינת מלכות. זה הפשט – האבות הם חג"ת והשבטים הם המלכות. במדה מסוימת מי שכולל את כל השבטים הוא יהודה, שבט המלכות, אבל בעצם כל הדור הזה – הדור הרביעי, "ומספר את רבע ישראל" – הוא המלכות.

אם כן, לידת השבט הראשון, ראובן, היא תחלת התגלות המלכות בעם ישראל. יש כבר ארבעה דורות של יהודים – **אברהם-יצחק-יעקב-ראובן**. כשעושים את החשבון שלהם ראובן הופך את המספר של האבות לכפולה של 13, **אחד**, **אהבה** – "אחד היה אברהם" "אברהם אהבי" – 3 כפול 13 כפול 23 (**ראובן** עצמו הוא כפולה של 7 ו-37, שני 'בני הזוג' של 13 ו-23).

מיקום האבות בחג"ת – אחרי לידת ארבעה שבטים

לחג"ת יש ענפים, שגם הם ימין-שמאל-אמצע באותו סדר – נה"י. כלומר, אם יש לי תולדות, ארבעה דורות, אני יכול לכוון אותם לאו דווקא חסד-גבורה-תפארת-מלכות, בדילוג על הנה"י, אלא לכוון אותם נהי"ם – אברהם הנצח, יצחק ההוד, יעקב היסוד וראובן כבר יהיה המלכות.

אבל ב'נגלה' הראשונה של לאה היא יולדת ארבעה בנים – עד יהודה, אחר כך היא עומדת מללדת. ברגע שיש לי אברהם-יצחק-יעקב כשלישיה ראשונה, ועוד ארבעה ילדים ראשונים של יעקב, יש לי כבר שבעה. אז 'נופל' שיהודה הוא השביעי – היהודי השביעי בעולם, סופרים כעת הגברים – "כל השביעין חביבין". השביעי הוא כמו יום השבת, שהוא חביב וקדוש. עכשיו אפשר כבר לכוון לפי הסדר הרגיל לגבי האבות, אברהם-יצחק-יעקב כנגד חג"ת, ואז ראובן-שמעון-לוי-יהודה יהיו הנהי"ם. יהודה יהיה המלכות, המקום הראוי לו. ראובן ושמעון שהולכים יחד יהיו כאן נצח והוד (סוף קוי ימין ושמאל שראשיתם חכמה ובינה, ראיה ושמיעה), ולוי, "הפעם ילוה אישי אלי", מתאים להיות כאן היסוד, חבור האיש והאשה.

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

[ב] תוכן פרק א יצא גם כנקודה מבוארת – "כי שם עלו שבטים" – ויש בזה מה שאין בזה (מבחינת התוכן ומבחינת הסגנון).

העלאת הדורות הקודמים בלידת צאצאים נוספים – לידת דן-נפתלי-גד והעלאת האבות למוחין

אחר כך יש עוד ילדים. מה הם לפי ההגיון? רוצים בהמשך לדבר על הגיון לעומת אי-הגיון. לפי ההגיון כאן, כל פעם שיש עוד שלשה ילדים הם מקפיצים את המבנה קומה אחת. מי הם שלשת הבנים אחרי יהודה? דן-נפתלי-גד. גד הוא גם השביעי – הילד השביעי של יעקב. הסימן מובהק, שקרא לו **גד** – בגימטריא שבע – ובחלוקה ל-**ג** ו-**ד**, חלוקת מדות הלב לחג"ת ונהי"ם. עד גד יש כבר עשרה יהודים עם האבות, "העשירי יהיה קדש להוי'". מוסר ההשכל כאן הוא שכל ילד נוסף שנולד מעלה את ההורים מעלה-מעלה. אז כדאי כמה שיותר ילדים.

כעת, כשיש כבר שבעה ילדים, שבעה בנים, האבות תופסים את החב"ד. בדרך כלל חב"ד נקראים "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב" – בזכות הילדים האבות מתעצמים עם האלקות שלהם עצמם, עם ה"חלק אלוק ממעל ממש" שלהם. אברהם-יצחק-יעקב הופכים להיות חב"ד וראובן-שמעון-לוי נכנסים במקומם לחג"ת, כמו שמבואר תמיד בחסידות – ראובן הוא החסד, הילד הראשון; שמעון הגבורה, השני; ולוי השלישי, התפארת, שמחבר. עד כאן ההקבלה מאד טובה. מה הלאה? יש יהודה-דן-נפתלי-גד – יהודה עכשיו יהיה הנצח; דן ההוד; נפתלי, שהוא גם לשון חבור, לשון זיווג, יהיה היסוד; וגד, כמו שאמרנו, הוא השביעי, לכן נקרא גד, והוא יפול במקום המלכות.

לידת אשר-יששכר-זבולון – העלאת האבות לכתר

אבל יעקב לא מסתפק בשבעה ילדים, ממשיך הלאה, וגם קטענו בתוך בני זלפה – אחרי גד בא אשר. אחר כך יש את סיפור הדודאים – שחוזר לראובן – ולאה זוכה לעוד שני ילדים, יששכר וזבולון. אם בונים שלישיות כעת נוספו אשר-יששכר-זבולון.

היחס בין יששכר וזבולון גם יכול מאד להתאים ליסוד ומלכות. זבולון הוא הסוחר, יוצא לעולם, "זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידן". מי שיוצא לעולם, עוסק בעבודת הבירורים, מביא את כל הניצוצות, את כל היהלומים – מביא חזרה ושם בפי יששכר שיוכל ללמוד תורה ולהורות לבני ישראל את המעשה אשר יעשון ו"יודעי בינה לעתים", לקבוע את הלוח העברי של הזמנים.

יש כמה שיטות בקבלה מה היחס בין הת"ח, יששכר, לאחיו – שאגב, גם לומד הרבה תורה, גם זבולון יודע ספר, "ומזבולן מושכים בשבט סופר" – שעושה עמו הסכם, שותפות, ויוצא רחוק, למדינת הים, להביא משם סחורה. מתאים שזבולון יהיה המלכות ויששכר ה"צדיק יסוד עולם". לפעמים מכוונים אותם כנגד נצח והוד. במקום אחד האריז"ל אומר חידוש מופלא, שיששכר הוא החכם, חכמה, וזבולון – שמפרנס אותו, הסבה שלו, שתמיד יותר מהמסובב – הוא הכתר. "שמח זבלון בצאתך ויששכר באהליך" – אף על פי שזבולון קטן מיששכר הפסוק מקדים אותו, סימן שגבוה ממנו, מפרנס אותו. הוא גם הכח המניע של המהפכה הרביעית שלנו, בו כתוב "שם יזבחו זבחי צדק", ואחד מהפירושים שמביא רש"י שבזכותו מגיעים סוחרים לארץ ואז עולים למקדש ורואים איך כולם עובדים לא-ל אחד ומתגיירים, גרי צדק, "שם יזבחו זבחי צדק" הולך על גרי הצדק שנעשים על ידי זבולון. הם עיקר הבירורים. כל אחד שהוא סוחר – במיוחד בעלי עסק שעושים עסקים בחו"ל, וגם נוסעים הרבה לחו"ל – תכלית הכוונה היא "שם יזבחו זבחי צדק", המהפכה הרביעית. הכל קשור למלכות. שרש המלכות הוא כתר, "כתר עליון איהו כתר מלכות", לכן האריז"ל אומר שזבולון בכתר.

לפי ההגיון שלנו, יששכר וזבולון כבר תופסים את מקום היסוד והמלכות. עד גד האבות היו בחב"ד, אבל אם יש עוד שלשה ילדים צריך להקפיץ אותם עוד קומה. איך? כמו שמוסבר

אצלנו הרבה פעמים שהשרש הכי גבוה של האבות (בינתים, יש עוד קומה) הוא בכתר – אברהם הוא "ראש כל המאמינים", "ראש אמנה", "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה", הוא ברדל"א; יצחק הוא צחוק ושעשועים, תענוג, רישא דאין; ו"יעקב איש תם ישב אהלים", ששייך ל"עם לבן **גרתי**' ו-**תריג** מצוות שמרתי", שייך לביטוי הרצון העליון, רישא דאריך.

לפי זה האבות הם כנגד ג' הרישין של הכתר, ואז גם יוצא טוב מאד – כי ראובן כבר יהיה החכמה, הכי מתאים לו, לשון ראיה שהיא חכמה; ושמעון יהיה הבינה, הכי מתאים לו, כי הוא שמיעה; ולוי יהיה דעת, גם הכי מתאים, "הפעם ילוה אישי אלי" על דרך "והאדם ידע את חוה אשתו"; אז יהודה יהיה חסד. מתי יהודה הוא חסד? בכוונות האריז"ל לגבי תלמידי רשב"י הוא אומר שרבי יהודה הוא חסד – כשהוא מושיב את התלמידים לפי הספירות, כל אחד במקומו; אחר כך דן בגבורה – הכי טוב לו, דין; כעת נפתלי עולה מיסוד למקום התפארת, מקום מכובד עבורו; כעת לא מחלקים בין בני זלפה – יותר טוב – הם זוג מובהק של "תרין פלגי גופא", גד בנצח ואשר בהוד. אחר כך יש עוד שנים, יששכר וזבולון, ה"צדיק יסוד עולם", התלמיד חכם, מחשב חשבונות (כח שהרבה פעמים שייך לספירת היסוד, במיוחד סדר של "קדימה ואיחור", כמו שיש בחישוב הלוח, כלל גדול אצלנו) וזבולון המלכות (**זבולון-זבלון** = **המלך**. יש בתנ"ך 25 "זבולן", 17 "זבלון" ופעם אחת "זבולון". ממוצע שלש הצורות = 97, **מהיטבאל**, אשת עולם התיקון, מלכות, "בית זבֶל", "**בזבלון**". הסדרה 1 17 25... היא בעלת "חן" נקבי: 1 17 25 17 1 = 86 = **אלהים**, ודוק).

לידת יוסף ובנימין – העלאת האבות לעקודים-נקודים-ברודים

אבל הגענו לכל השבטים חוץ מהעיקר – עיקר זיווג יעקב ללבן הוא בשביל רחל, עיקר כנסת ישראל. רק אחרי שנולדו כל אלה – והעלינו את האבות עד ג"ר שבכתר – מגיע העיקר, יוסף הצדיק, ואז אחיו בנימין. כאן הכי ברור שיוסף ובנימין צריכים להיות ביסוד ובמלכות – שני צדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון, הכרח גמור שיוסף צריך להכנס למקום היסוד ובנימין הוא המלכות, יסוד הנוקבא, נקודת ציון.

אבל אם מעלים הכל למעלה יוצאים למעלה מהכתר, יותר גבוה מהכתר. איפה זה כתוב? הרמ"ז המפורסם בתחלת פירושו לספר אוצרות חיים, שאומר שהמקום האמתי של האבות הוא עקודים-נקודים-ברודים. עולם העקודים, שיוצא מהפה של א"ק, הוא אברהם אבינו – סוד העקדה, כל האורות עקודים בכלי אחד, "אחד היה אברהם", "כי אחד קראתיו", הולך על כלי אחד בו עקודים כל האורות; עולם הנקודים שנשבר הוא בחינת יצחק; יעקב הוא הברודים, עולם התיקון.

מה תחלת עולם התיקון? כאן מקפיצים רק בשנים, לא בשלשה, ואז יוצא שראשית עולם הברודים הוא רדל"א, המקום של יעקב אבינו. כעת למעלה מהכל נמצא א"ק, הכל יוצא ממנו – העקודים מהפה שלו, הנקודים מהעינים שלו והברודים מהמצח שלו. הם אחד למטה מהשני, אבל בא"ק הם יוצאים ממקור יותר גבוה זה מזה. למה? כי כמה שיותר גבוה ההארה פחותה. מה שיוצא מהפה הוא ממשי יחסית להבל שיוצא מהעין, שהוא אפסי ביחס אליו, ובכל אופן מה שיוצא מהעין הוא הרבה יותר ממה שיוצא מהמצח. מהפה יוצא בחינת אברהם, מהעינים בחינת יצחק (סוד "אשר עשה משה לעיני כל ישראל" – **משה יצחק** = **מחיה מתים**) ומהמצח בחינת יעקב.

מי שהכי מרויחים כעת הם ראובן ושמעון – ראובן הוא כבר תענוג (עיקר התענוג הוא בחוש הראיה, כמבואר בדא"ח), רישא דאין (אין פנימיות עין), ושמעון הוא כבר רצון (מה קא משמע לן ע"ד מה רוצה לומר). אחר כך לוי הוא אבא, חכמה (כל זיווג הוא על ידי מוחין דאבא

דווקא, כמבואר באריז"ל). יהודה הוא בינה (סוד הא בהא תליא, מלכות בבינה). אחר כך דן נכנס למקום הדעת (**ד**עת עליו**ן** ו**ד**עת תחתו**ן** – "דן ידין עמו... יהי דן נחש...") – יש כאן שינוי קוין אצלו. נפתלי חסד (נפת לי, מתיקות החסד), גד ואשר הם כבר גבורה ותפארת (גד הוא החלוץ הגבור בירושת הארץ; **גד** ר"ת **ג**בורה **ד**ין – ספירת הגבורה היא מדת הדין – **גבורה דין = מ** פעמים **גד**, סוד **פר** דינין; בלידת אשר אומרת לאה אמנו, יסוד אמא המסתיים בתפארת ז"א, "באשרי כי אשרוני בנות" לשון שבח ותפארת, כמבואר בתרגומים ובמפרשים. והוא סוד "כתפארת אדם לשבת בית" – בית אשר). יששכר וזבולון כעת, כמו אחת השיטות שכתובות בפירוש, הם נצח והוד. ובסוף, אחרונים חביבים, יוסף ובנימין הם כבר יסוד ומלכות, מקומם העצמי.

"שבטי י-ה" – האבות עם השבטים

אם כן, עשינו כאן מהלך חדש שאפשר להתבונן בו הרבה – מה קורה כאשר נולדים ילדים. במיוחד אם אתה בעצמך הדור השלישי, כלומר שהכל בזכות שיש לך אבא וסבא וכעת אתה השלישי, כמו יעקב, וצריך להוליד **יב** שבטים – **יב** שבטי י-ה. זהו אחד הפירושים למה השבטים נקראים "שבטי י-ה"? הרי יש רק **יב** שבטים, אך מחשבים עם האבות, ואז יש י-ה. פשט ידוע. הם "עדות לישראל", שם י-ה שכתוב אצל כל אחד מהם בפרשת פינחס.

יב השבטים – יב פרצופי האצילות

ברגע שהגענו למבנה האחרון, של עקודים-נקודים-ברודים ואחריהם **יב** שבטים, אפשר כבר להפוך לעוד סוד בכתבי האריז"ל לגבי **יב** השבטים. יש סוד כולל בכתבי האר"י, שכולל את כל הקבלה – סוד **יב** פרצופים. כתוב ש-**יב** פרצופים הם כנגד השבטים. למה מתאים? כי כמו שכבר ראינו, ועכשיו נסביר עוד יותר, השבטים הולכים בזוגות. כמו שכבר רואים בפרשת שבוע, ונסיים בשבוע הבא, כל לידת השבטים היא בזוגות – זוג הוא שני פרצופים, זכר ונקבה. מהם **יב** פרצופים? עתיק ונוקביה, אריך ונוקביה, אבא ואמא עילאין, ישראל סבא ותבונה, ישראל ולאה, יעקב ורחל.

חלוקת השבטים לזוגות

כמו שאמרנו, ב'נגלה' הראשונה יולדת לאה ארבעה ילדים, 2 ברבוע, אבל אם מתבוננים יותר רואים שבעצם הם שני זוגות, אם קוראים את הפסוקים. רואים בדברי לאה שראובן ושמעון הם זוג, ולוי כבר משהו אחר. לוי ויהודה הם גם זוג, לפי הטעם שלאה נותנת לקריאת שמם. לאה עצמה היא עלמא דאתכסיא. מסבירים בדרך כלל שבהיותה עלמא דאתכסיא יעקב לא משיג אותה בהתחלה – היא יותר גבוהה ממנו, כמו אמא בשבילו – לכן הוא לא יכול לאהוב אותה אהבת איש ואשתו, היא משהו נעלם עבורו. מה שלא מוסבר – דבר שמתבקש – שאם אני או אתה בבחינת עלמא דאתכסיא, לא רק שלא משיגים אותך בהיותך עלמא דאתכסיא אלא גם אתה לא משיג את עצמך. קצת דומה ל"רישא דלא ידע ולא אתידע".

בשני הילדים הראשונים לאה מרגישה שנואה, לא אהובה. בשמות הבאים לפחות יש לה תקוה שהילד הזה כבר יתקן את המצב. לא אומרת בפירוש שאני כבר אהובה, אבל תולה תקוה – כבר 'טראכט גוט וועט זיין גוט', "הפעם ילוה אישי אלי", ובאמת פועל. אבל בפעמיים הראשונות, בשני הילדים, היא מתלוננת – "ראה בעניי" ו"שמע... כי שנואה אנכי". רואים שאצל שני הילדים הראשונים לאה נמצאת 'באותו ראש', ויש אפילו החמרה – "כי שנואה אנכי" רק אצל שמעון, אבל אותו ראש. שני אלה הם שני החושים הראשיים של האדם, ראיה ושמיעה, אז מאד ברור שהם זוג. הגם שאחר כך, במעשה שכם ובמכירת יוסף, שמעון מצטרף ללוי, כמו בברכות יעקב "שמעון ולוי אחים" – כנראה שיש כאן מעבר גבול מסוים. אבל הזוג המקורי היא ראובן-שמעון. אחר כך לוי-יהודה, הזוג הבא,

הם "עתה הפעם ילוה אישי אלי" ואחר כך "הפעם אודה את הוי" ("הפעם" לשון התפעלות ופעימת הלב. "הפעם" הראשונה בתורה היא "זאת הפעם עצם מעצמי וגו'", התפעלות של אהבת איש לאשתו. בשלש לידות אומרת לאה "הפעם" – אצל לוי, יהודה וזבולן, הבן השלישי, הרביעי והששי – 3 4 6 = 13, **אהבה**, "**הפעם**" = **יה** פעמים **אהבה**). בארבעה הבנים הראשונים – שנים שהם ארבעה – בהחלט אפשר לזהות לפי סדרם שני זוגות.

אחר כך זוגות במפורש, לא צריך להתבונן כלל – דן-נפתלי, זוג ילדי בלהה; גד-אשר, זוג ילדי זלפה; יששכר וזבולון, זוג הילדים האחרון של לאה; ואז יוסף ובנימין, זוג של רחל. חלוקה מובהקת, שלידת השבטים היא בזוגות. כל כך למה? צריך לומר שיעקב עצמו הוא סוד הזוגיות. גם ארבע נשים היינו "שתים שהן ארבע". מדברים על זוגיות – זוגיות הוא יעקב. בא לידי ביטוי גם בנשים שלו וגם בילדים שלו, הכל זוגות. גם נותן טוב טעם בחכמה שלו בכבשים, בגינואולוגיה שלו, שהוא מדען גדול בזוגיות.

הקבלת זוגות השבטים לזוגות הפרצופים

אם ככה, איך יהיה? יש ראובן ושמעון שהם כאשר עדיין היחס בין יעקב ללאה הוא באתכסיא – גם אצל לאה הוא באתכסיא. דווקא סימן ששני אלה הכי גבוהים, כמו ש"לא" קודם ל"כן". הם יהיו כנגד עתיק ונוקביה. אחר כך לוי-יהודה כנגד אריך ונוקביה. כל ה'נגלה' הראשונה בכתר, גם דבר טוב. אז דן ונפתלי כנגד או"א עילאין וגד ואשר כנגד ישסו"ת. יצא משהו מענין שבני השפחות הם כנגד פרצופי המוחין.

יש כלל גדול אצל הרש"ש: יש ארבעה פרצופים של כתר, ארבעה פרצופים של או"א וישסו"ת ואז ארבעה פרצופי מדות, ישראל-לאה ויעקב-רחל. אומר הרש"ש שהכל חב"ד אחד גדול – הוא החב"דניק העצמי. כל ארבעת פרצופי הכתר הם חכמה, כל ארבעת פרצופי המוחין בינה וכל ארבעת פרצופי המדות דעת. אם כן, בני השפחות הם בכללות בינה.

ה'נגלה' הראשונה של לאה, כתר, פלוס ה'נגלה' השניה שלה (יששכר וזבולן) ובני רחל הם המדות. יוצא שיששכר-זבולון הם ישראל-לאה ויוסף-בנימין הם יעקב-רחל. הקבלת בנימין לרחל הכי טובה, כי כתוב שרחל מתה בלדתו כי הוא הנפש שלה – ה"רוחא דשביק בה בעלה" בביאה הראשונה. אז בנימין הוא פרצוף רחל ויוסף פרצוף יעקב, בסוד "אלה תולדת יעקב יוסף". תולדות יעקב הם יוסף, כל תולדות יעקב, כל פרצוף יעקב לענין לידת כל השבטים.

יעקב למעלה מפרצופי האצילות

הכל ההקבלה טובה מאד, אבל איפה כעת נמצא יעקב? אברהם עקודים, יצחק נקודים ויעקב ברודים, כמו שכתוב ברמ"ז. מה באמת הוואו כאן? שרדל"א במדה מסוימת יותר גבוה גם מעתיק ונוקביה, ששניהם בבחינת תענוג, רישא דאין. ואם תרצה לומר שגם רדל"א כלול בעתיק ונוקביה (שהרי רדל"א מורכב מחלקי **מה** וחלקי **בן** כו') תאמר שיעקב כאן רומז לסוד "חביון עז העצמות" שבפנימיות רדל"א (והוא סוד שמו הנעלה של יעקב – ישראל, "כי שרית וגו'", "תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ועזו בשחקים. נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים") – מחוץ למערכת ובעצם מוליד את כל מערכת **יב** הפרצופים.

כל זה רק כאשר מגיעים לשלמות של עקודים-נקודים-ברודים ואחר כך **יב** שבטים. המהלך הראשון היה פשוט כנגד הספירות, בהגיון שכל פעם ההורים-האבות עולים קומה כשיש עוד ילדים. ברגע שמגיעים לסוף מסתדר עם דברי האריז"ל שהשבטים הם **יב** הפרצופים דאצילות.

חמש עליות ראובן (כעליות האבות)

נדבר רגע רק על ראובן – הוא התחיל להיות המלכות, אחר כך עלה לנצח, אחר כך לחסד, אחר כך לחכמה (הכל בקו ימין) ובסוף תענוג. אלה חמשת המקומות של ראובן לפי הסדר

שעשינו עכשיו. שוב, אמרנו שבפרשת השבוע הבן הראשון שנולד ליעקב אבינו – "בתר רישא גופא אזיל" – הוא ראובן.

ראובן דומה לאבות בכך שיש לו חמשה מקומות, כמותם. לשלשת האחים שבאים אחריו יש רק ארבעה מקומות, לשלשה שאחריהם רק שלשה מקומות, לשלשה אחריהם רק שני מקומות וליוסף ובנימין רק מקום אחד. אם כן, יש בעליה הזו – בעילוי אחר עילוי מחיל אל חיל – יתרון לראובן שהוא כמו האבות, שעולים חמש עליות. מי שיש לו חמש עליות הוא בחינת משיח, בו כתוב "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", חמש עליות, וכך באבות ובראובן, כאשר בכל הבאים הולך ופוחת. עד כאן מהלך אחד, שקשור לראובן שיש לו חמשה מקומות. לחיים לחיים.

ב. בן פעמים אור

בן הופעות "אור" בתנ"ך

דברנו הרבה פעמים ש-**ראובן** אותיות **אור-בן**. אבל כמדומני שלא אמרנו רמז מאד חשוב, שבתנ"ך – כאשר סופרים כמה פעמים כתובה המלה "אור" (בלי אות שימוש נוספת), אם סופרים נכון (תיכף נסביר מה זאת אומרת) – יש בדיוק **בן** פעמים "**אור**", הרמז הכי מובהק שיכול להיות ל**ראובן**.

שינוי גרסאות – "עד אור הבקר" או "עד הבקר"

מה הכוונה לספור נכון? יש מחלוקת – שתי גרסאות – לגבי פסוק אחד בתנ"ך, בשמואל-א, בסיפור דוד ואביגיל ונבל הכרמלי. כתוב שם כמה פעמים הביטוי "עד אור הבקר" – ביטוי יפה, ביטוי שבהחלט יכול לרמוז לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. ביטוי שמתחיל עם המלה "עד" – מהביטויים שדברנו בנוגע לשנת ה-**עד**, **ע** ו-**ד** רבתי של "שמע ישראל".

אבל בשמואל-א כה, כב יש תופעה – אם תשוו כמה תנ"כים – שאיני מכיר עוד כמותה: בתנ"ך קורן כתוב שם "עד אור הבקר", אבל בתנ"ך ברויאר (שעפ"י כתר ארם צובא, כתב היד המוסמך ביותר, עליו הסתמך הרמב"ם, מיוחס לעזרא הסופר, אם הפסוק שם כי לא כל הכתר שרד) כתוב "עד הבקר". הפלא ופלא. אף אחד, לא המנחת שי ולא אף אחד שראיתי – אולי יש חדשים שכבר תפסו את הפלא הזה – מעיר על הענין. שוב, במפרשים המקוריים לא ראיתי אף אחד שבכלל תפס שיש כזו תופעה, פלאי פלאים, או שיש שם את המלה "אור" או שלא.

לפעמים יש בתנ"ך מלה שאומרים ולא כתוב, כמו במגלת רות, או להיפך – אבל כאן משהו אחר לגמרי, פשוט בתנ"ך אחד כתובה המלה "אור" ובתנ"ך שני היא לא כתובה. תרגום יונתן מתרגם כאילו כתובה המלה "אור". הייתי סומך עליו, אבל ברויאר הוא "כתר ארם צובא", אז לכאורה אני מחויב לגרסה שלו. יש לי בבית צילום של כתב יד חשוב, משנה לכתר ארם צובא – כת"י לנינגרד, שהוא תנ"ך שלם – שגם בו כתוב "עד הבקר" בלי "אור". יש לנו אדם בקי במסורה – שאלתי אותו אם פעם ראה את הפלא הזה ואם יש עוד דוגמה בתנ"ך לדבר כזה ואמר שעד כמה שידוע לו אין עוד דוגמה כזאת.

למה כל כך חשוב? כי אנחנו רוצים לספור כמה פעמים מופיעה המלה "אור" בתנ"ך – נפק"מ, או שכתוב כאן "אור" או שלא כתוב. [לפעמים רש"י מביא דיוק בחסר או יתר במה שאין לפנינו.] נכון, אבל כל הגרסאות האלה הוכרעו עד האריז"ל, ואז נשארת קושיא על רש"י. כאן יש שתי גירסאות בידינו – קורן מאד מוגה, אם כי לא כתר ארם צובא, אבל שם כתוב "אור" (וכך משמע בת"י כנ"ל) ובברויאר לא כתוב אור.

"אור" כפועל, במשמעות אחרת או בניקוד אחר

עוד משהו: אם אני רוצה לספור כמה "אור" יש אני רוצה דווקא את אלה שבפירוש "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור", אבל אם מופיע

במשמעות אחרת לכאורה איני צריך לספור, או שכן, כי כתוב אותו דבר. אז יש לי עוד שאלה – האם לספור אור שפירושו אחר.

עוד שאלה שצריך להכריע: האם לספור רק אור שהוא שם? יש פעם אחת אור שהוא פועל – "הבקר אור והאנשים שולחו המה וחמוריהם". שם כתוב אור, אבל לא כשם אלא כפועל. אז גם צריך לשקול האם אני סופר אותו או לא.

עוד משהו שאני צריך לשקול: לפעמים כתוב אוּר – בשורוק, ולא בחולם – לספור או לא? יש אפילו פעם אחת בדברי הימים, בגבורי דוד, שם פרטי של מישהו – אוּר. בתורה יש אורי, בצלאל בן אורי בן חור (חוּר ואוּר הם לשון נופל על לשון), אבל בגיבורי דוד שם אחד מאבות הגיבורים הוא אור – אליפל בן אוּר. שם מאד מענין, כי אליפל אותיות אֹפל, חשך. אליפל הוא הבן של האוּר – אור כמו חוּר, כמו חוֹר, שהוא חור שחור, סיפור שלם... **אליפל אור** שוה **משיח** (במספר קדמי, **אליפל אור** עולה ג"פ **מלכות** שעולה **אברהם** פנים ואחור – עד אברהם היה העולם ממשש באפלה ואברהם התחיל להאיר!). חוץ ממנו יש עוד שלשה אוּר בתנ"ך.

אוֹר שאינו אור השמש יש פעם אחת – "כחם צח עלי אור" בישעיהו. יש שני פירושים. לפי פירוש אחד אור שם הוא ירק, כמו שמפרשים "טל אורות", טל של הירקות, אבל יש מי שמפרש שם אור כגשם. אם "כחם צח עלי אור" מדבר בירק היינו החום הצח של השמש שמבשל את הירקות. אם מדובר בגשם, מטר, מפרשים את הפסוק על השמש שזורחת ומאירה אחרי הגשם – הכי טוב לצמחים. כאשר אחרי מטר יוצאת השמש יש ערך תזונתי-צמחי "כחם צח עלי אור". דרך אגב, כאן יש "צח... אור" – מזכיר "אור צח, אור מצוחצח, אור קדמון" בקבלה. יש פסוק "והשביע בצחצחות נפשך", אבל "צח" פעם אחת יש בפסוק הזה, שברור שגם רומז לאור (הגם שהפשטנים מפרשים ירק או גשם). יש לנו שער בסוד ה' ליראיו שנקרא "שמש הוי'", שיש בשמש י-ה-ו-ה – אור-חום-מרפא-מצמיח, הכחות שיש באור השמש. החום של השמש הוא **ה** עילאה ואור השמש, "ומתוק האור וטוב לעינים לראות את השמש" היינו ה-י. אפשר באמת לפרש "כחם צח עלי אור", שהחום מלביש את האור – לא "עלי" מעל, אלא לבוש על המתלבש בתוכו. קצת דרוש, אבל בסדר לפרש כך, ואז יהיה מדובר באור ממש. או, אפשר אפילו לפרש – כמו שרש"י כותב על "והשיב לב אבות על בנים" היינו "על [ידי] בנים", כמו שהרבי תמיד מביא – "כחם צח על [ידי] אור". בכל אופן, יש במלה הזו אור משמעות גם של אור, גם של גשם וגם של ירק – אבל הפשטנים מפרשים ירק או גשם, ואז יש שאלה האם לספור בתוך התופעה הזו.

חשבון בן פעמים "אור"

כל השאלות האלה עולות יחד, והעיקר האם בשמואל-א בכלל כתובה המלה "אור". אם כן כתובה שם המלה "אור", ואיני סופר שום דבר אחר – לא הפועל "הבקר אור", לא "כחם צח עלי אור", לא אוּר – מגיעים בדיוק ל-52 פעמים. אבל אם אני סומך על כתר ארם צובא, שאין אור באותו פסוק, כדי להגיע ל-52 אני צריך או לספור את "הבקר אור", כי אף על פי שהוא פועל הוא לשון אור לכל הדעות. או שאני אומר שלא אספור פועל אבל כן אספור "כחם צח עלי אור", כי אפשר לפרש אותו מלשון אור ממש, וגם אם מתפרש ירק או גשם לא נורא, כי הם גם נקראו בלשון אור. אם כן, יש כמה אפשרויות איך להגיע ל-**ראובן** – **אור בן** (**בן** פעמים "אור" בתנ"ך).

אם נחבר את כל האפשרויות ביחד – גם את ה"אור" שלא ידוע אם כתוב בכלל, שהוא רדל"א לגמרי, גם את הפועל, גם את "כחם צח" וגם את ארבעת האוּר, כולל השם – כבר יהיה **חן** פעמים "אור" בתנ"ך. מ-**בן** הגענו ל-**חן** – **אור-חן**, "ותשחק ליום **אחרון**".

רמז בראשית התורה ל-בן פעמים אור

מה הסימן בתורה שצריך להיות 52 פעמים אור? תחלת התורה, שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" – ה"אור" הראשון הוא המלה ה-**יהי** מתחלת התורה וה"אור" השני המלה ה-**זך** מתחלת התורה וביחד הם **בן**. כאן יש סימן יפה, בתחלת התורה, ש"אור" הולך יחד עם בן, מיקום שני האורות המקוריים, ויחד הם כבר **ראובן**. עד כאן, כאשר מה שצריך עוד להאריך בו הוא תופעת "עד אור הבקר", אם כתוב "אור" או לא.

רמזי "עד אור הבקר"

עוד משהו יפה, אם כתוב שם "אור" יש ז"פ בתנ"ך הביטוי "עד אור הבקר", כי יש עוד ו"פ ודאי. סימן שזהו ביטוי מאד חשוב, שחוזר הרבה פעמים. יש בתנ"ך ודאי שש פעמים "עד אור הבקר" – אפשר לומר שכנגד ששת צירופי שלש המלים "עד אור הבקר". "**עד אור הבקר**" שוה 588, ג"פ 14 ברבוע. אם יש שש פעמים כבר מגיע לרבוע כפול של **מב**, **אמת** פעמים 8, כמו שאחרי ק"ש אומרים ח"פ את המלה "אמת". ח"פ "**אמת**" עולה ו"פ "**עד אור הבקר**". אם יש ז"פ "עד אור הבקר" כבר "כל השביעין חביבין" – אפשר לכוון כנגד הספירות. לחיים לחיים.

נגנו שאמיל, "אנעים זמירות".

[הפרקים הבאים יצאו כחלק מהקובץ השלם של "הגיון לבי".]

ליל שבת קדש פרשת ויחי, י"ב טבת ע"ח - כפר חב"ד

תורות קוסוב-ויז'ניץ (ויחי-שמות)

שבת חתן ליהודה שי' הס

[אחרי[א] הדלקת נרות:]

א. תורת חיים מקוסוב

נגנו ידיד נפש, לכתחילה אריבער, קול דודי.

חיבור ויז'ניץ לליובאוויטש

המשימה שלנו השבת היא לחבר בין **ויז'ניץ** (בגימטריא **גל עיני**) לליובאוויטש (**ויז'ניץ ליובאוויטש** = 553, מספר הברית ה-24 – ע"כ סכום מספרי הברית = 4624 = **חיים** ברבוע, סוד תורת **חיים**, החיבור הראשון בין ויז'ניץ לליובאוויטש, כמו שיתבאר). יש ניגון שמנגנים אותו בויז'ניץ ובנדבורנא, אני שמעתי אותו בנדבורנא. אתם מכירים אותו, אבל קבלתי אותו בסגנון קצת שונה, בעיקר בקטע של העליה. ננגן אותו כעת איך שקבלתי אותו. בנדבורנא מנגנים אותו על "שיר היחוד" לשבת.

נגנו שיר היחוד. [במנגינה המוכרת כ"י-ה ריבון" של ויז'ניץ, עם הנוסח המעט שונה.]

מאד הייתי רוצה לדעת מה המקור של הניגון הזה,האם בויז'ניץ או בנדבורנא.

תחלת שושלת ויז'ניץ

נלמד משהו מהספר תורת חיים של רבי חיים מקוסוב, ממנו השתלשלה חסידות ויז'ניץ. יש ספר בשם הזה גם לאדמו"ר האמצעי – זה החיבור הראשון שנעשה בין וי'ניץ לחב"ד. רבי חיים מקוסוב הוא בנו של רבי מנחם מענדל מקוסוב. אבא של רבי מנחם מענדל היה רבי יעקב קופיל חסיד, שהוא למעשה ההתחלה של ויז'ניץ. הוא היה אצל הבעל שם טוב, הגיע אליו בתור יהודי פשוט, והפך להיות תלמיד שלו. היה לו קול נעים מאד, והבעש"ט מינה אותו להיות בעל תפלה קבוע אצלו. הוא לא היה רבי, אבל כשהבעש"ט חילק את האזורים לתלמידיו נתן גם לו אזור ואמר לו שההשפעה באזור הזה תהיה לו ולבניו ולבני בניו. האזור הזה הוא מרמורש בצפון רומניה.

"רבי יוסי אריך" – המתקת הדינים בשרשם

נקרא משהו מהפרשה שלנו:

איתא במדרש פרשה זו בכל מקום **דאיתחמו** [שראו את] רבי יוסי **אריך** שם פני רבי **נראין** [רבי יוסי אריך היה מתלמידי רבינו הקדוש, והיה מצוי אצלו תמיד, ומי שראה אותו היה רואה שם את פני רבי. בגמרא שלנו השם הזה לא מופיע בכלל (ולקמן נראה מהירושלמי עליו). תכף נקרא במקור, בתוך המדרש, שם כתוב שהשם שלו היה "רבי יוסי ארוך". זה משמעותי לפירוש שלו. כעת הוא מסביר את המאמר הזה:] כי רבינו הקדוש היה ממשיך תמיד כל ברכאן וטובן לעלמא **כדאיתא** בגמרא [רבי, רבי יהודה הנשיא, נקרא "רבינו הקדוש"[ב], והוא היה ממשיך את כל הברכות והטובות לעולם הזה. איך הוא היה פועל

[א] נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה מזרחי. לא מוגה מאד.

[ב] שבת קיח, ב.

את ההמשכה? ע"י היסורים שהיו לו[ג]. הוא לא המשיך רק שפע בגשמיות, אלא גם ברוחניות. בשבילנו "רבי" הוא הרבי מליובאוויטש, ובכל מקום, כל חסידות, כשאומרים סתם "רבי" הכוונה לרבי שלהם, כשאומרים בחז"ל "רבי" סתם, הכוונה לרבינו הקדוש. באמת נשמת רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, קיימת בכל דור, כי **נשיא** ראשי תבות "**נ**יצוצו **ש**ל **י**עקב **א**בינו"[ד], הנשיא של אותו דור.].

וזה רבי יוסי אריך כי יוסי גימטריא אלקים [יש הרבה תנאים ואמוראים עם השם יוסי, עד שלא ברור אם זה כינוי של יוסף, ואולי כך אכן קראו להם. על כל פנים הוא עושה גימטריא **שיוסי** שוה **אלהים**. **יוסף** עולה **ו** פעמים **הוי**', שם הרחמים, אבל **יוסי** עולה **אלהים** (ידוע **שיוסף** הוא סוד **כוס יין** – **כוס** בגימטריא **אלהים** ו**יין** בגימטריא הניקוד של שם אלהים, חטף סגול חולם חירק, **י-י-ן** למפרע, שגם שם הוי' מופיע לפעמים בניקוד זה ואז נקרא אלהים. נמצא **שיוסי** הוא **הכוס**, הכלי, של **יוסף**, הממלא את **יוסי** ב**יינה** של תורה. הערך הממוצע של **יוסף-יוסי** הוא **וה** ברבוע. **יוסף-יוסי** בהכאה פרטית = 4536 שעולה **זה** פעמים **חשמל** וכן ח"פ **שניאור** וכו'). מהו שם אלהים? בחינה של דין. דין הוא ביקורת, לבקר את מה שאני עושה או את מה שמישהו אחר עושה. יש ווארט מהרבי הרש"ב שאדם נברא עם שתי עינים, על מנת שבעין ימין יסתכל בעין טובה על יהודי אחר ובעין שמאל יבקר את עצמו. בקורת שייכת לעין שמאל, והיא צריכה להיות מופנית רק כלפי עצמי. דין הוא גם מצב של קטנות מוחין. מי שנמצא במצב של קטנות מוחין אומר הרבה בקורת. התיקון הוא שהאדם יפנה את הבקורת כלפי עצמו.] ובחי' אריך **היא** המתקה בשרשן [כלומר, השם "רבי **יוסי אריך**" רומז להמתקת הגבורות המשתלשלות משם **אלהים** שעולה **יוסי**, על ידי העלאה לפרצוף **אריך** אנפין, ושם, בשרש, הכל נמתק.]. ושם רחמים וחיים ושלום בלי שום קטרוג כי שם רק טוב [(**יוסי אריך** = **רק טוב**, **רבי יוסי אריך** = **תענוג**) יפה, התענוג של רבי יוסי אריך היינו הארת עתיק באריך. ועוד יש לרמוז: המילוי של כל אות של יוסי – **יוד וו סמך יוד** – הוא הכפל של השרש, כך **שיוסי** במילוי = ב"פ **אלהים**, דין כפול שעליו להמתיק בשרש. והנה, **יוסי אריך** במילוי = "**בראשית** [ברא אלהים, **ברא אלהים** = **טוב** ברבוע – ראשית העבודה היא להבריא-להמתיק את שם אלהים, שיהיה **רק טוב** = **יוסי אריך**]". רק אריך במילוי – **אלף ריש יוד כף** = **רבי יוסי אריך** ועוד **רבי**!]. וזה בכל מקום שרבי יוס"י ארי"ך נראין שהמתקו כל הגבורות ונתגלה אור פני מלך חיים [כלומר, ההמתקה שבכתר, באריך, היא על ידי גילוי אור הפנים, שהוא התקון השביעי במדות הרחמים, "ואמת". בתקון "ואמת" אין שערות אלא הארה מהפנים עצמן, ועליו נאמר "באור פני מלך חיים".] בוודאי שם פני רבינו הקדוש נראין כי **הוא** הי' הגורם לזה [מי שגרם לכל ההמתקה הזאת הוא רבינו הקדוש, הוא נמצא ברקע. בכל מקום שרואים המתקת דינים – רואים את הרבי, שגרם לזה.]:

כאן הוא לא הסביר איך הענין קשור לפרשת שבוע, כדי להבין צריך לפתוח את המדרש ולקרוא בפנים[ה]:

רבי יוסי בר חלפתא: פרנסה קשה מלידה

[המדרש הוא על ברכת יעקב אבינו לשני בני יוסף. פסוק מאד מפורסם:] המלאך הגואל **אותי** מכל רע וגו' [**"יברך** את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ".], **אמר** ר"י [יוסי אחר, לא אותו יוסי אריך, אבל בכל זאת 'יוסי-יוסי לגזרה שוה'.

[ג] ב"מ פה, ב.

[ד] קהלת יעקב ערך 'רבי'.

[ה] בראשית רבה צז, ג.

[ו] בראשית מח, טז.

והרמז: **רבי יוסי בר חלפתא** ועוד **רבי יוסי אריך** (לפי גרסת בעל התורת חיים) עולה **יוסי** פעמים **חי**, ׳עוד יוסי חי׳!] בר חלפתא קשה הוא הפרנסה כפלים כלידה [הוא אומר שהפרנסה יותר קשה כפלים מלידה, חידוש.], בלידה כתיב [בקללת ה׳ את חוה אחרי חטא עץ הדעת:] (בראשית ג) בעצב תלדי בנים, בפרנסה כתיב (שם) בעצבון תאכלנה כל ימי חייך [על צער הלידה כתוב ״בעצב״, ובפרנסה כתוב ״בעצבון״, בתוספת אותיות ״ון״. הייתי יכול לחשוב ש״עצבון״ פחות מעצב, כמו שהרבה פעמים הוספת אותיות ״ון״ באה במשמעות של הקטנה, כמו ״אישון״ שהוא איש קטן וכו׳[ז], אבל הוא לא לומד כך אלא מדייק שהתוספת של ״ון״ באה לומר שיש כאן עצב גדול יותר. הרבה עצבים בשביל להביא פרנסה. זה חידוש, שלמרות שבלידה יש הרבה צער – חבלי לידה, צירים וכו׳ – הוא אומר שהפרנסה יותר קשה כפלים.],

רבי אלעזר: פרנסה כמו גאולה

ר״א ורבי שמואל בר נחמן [נחלקו מה יותר קשה להביא – פרנסה או גאולה. יש כאן שלשה מושגים: ללדת, להתפרנס, וגאולה-משיח. לידה היא הדבר הכי קל לפי כולם... השאלה אם הפרנסה זה יותר קשה מלהביא את הגאולה או שזה אותו קושי... יש קשר בין לידה לגאולה, כמו במושג ״חבלי משיח״[ח]. נמצא רמוז שמשיח הוא ממוצע המחבר בין לידה לגאולה.], רבי אלעזר אמר הקיש גאולה לפרנסה, ופרנסה לגאולה [שהם שוים.], מה גאולה כפלים אף פרנסה כפלים [יש על כך כמה פירושים מה הכוונה ב״כפלים״, ואחד מהם שעל הגאולה נאמר ״פקד פקדתי״, ובכלל כל הגאולות רמוזות במנצפ״ך, אותיות כפולות.], מה פרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום [גם על כך יש פירוש שהכוונה לגאולה פורתא שיש בכל יום, או שהכוונה כמו שכתב הרמב״ם שצריך להאמין שמשיח יכול לבוא בכל יום.],

רבי שמואל בר נחמן: פרנסה יותר מגאולה

ורבי שמואל בר נחמן אמר וגדולה מן הגאולה [להתפרנס יותר קשה מלהביא את המשיח.], שהגאולה ע״י מלאך ופרנסה על ידו של הקדוש ברוך הוא [הרי גם לגאולה וגם לפרנסה יש מפתח. בידי מי מפתח הגאולה? – מסרנו על כך שיעור בי״ט כסלו (כהמשך למאמר שכתבנו[ט]), שהרבי אומר ״עשו כל אשר ביכולתכם״, מפתח הגאולה נמצא בידים שלנו. אבל יש כאלה שאומרים שמפתח הגאולה נמצא בידים של הקב״ה, וכאן הוא אומר שהוא נמצא בידי מלאך, שיש אומרים שהמלאך הזה הוא מלך המשיח, כמו שנראה. אבל מפתח הפרנסה לפי כולם נמצא רק אצל הקב״ה.], גאולה ע״י מלאך, המלאך הגואל אותי [הפסוק לפני כן מסיים ״האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה״ – רעיה היא פרנסה – ומיד אחר כך אומר ״המלאך הגאל אתי״. לגבי פרנסה יעקב אבינו אומר ״האלהים הרֹעה אתי״, ולגבי גאולה הוא אומר ״המלאך הגֹאל אתי״. משמע שפרנסה היא ע״י הקב״ה, ואילו גאולה ע״י מלאך. הוא לא מביא את הפסוק הזה לגבי פרנסה כאן, אבל זה מפורש בפסוקים וכך מסבירים המפרשים.], ופרנסה ע״י הקדוש ברוך הוא (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע לכל חי [זהו פסוק בתהלים שאנחנו אומרים שלש פעמים בכל יום, ״חזקה״ – שצריך לכוון בו במיוחד, ואם לא מכוונים לא יוצאים ידי חובה – שהקב״ה הוא שנותן את הפרנסה (״פותח״ לשון מפתח – מפתח הפרנסה הוא רק בידי הקב״ה).],

רבי יהושע בן לוי:

רבי יהושע בן לוי אמר קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף שנאמר (שם קלו) לגוזר ים סוף לגזרים, וכתיב תמן (שם) נותן לחם לכל בשר

[ז] ראה ספר השרשים רד״ק שרש **איש**. רד״ק תהלים יז, ח.

[ח] וכלשון הפסוק בישעיה סו, ז: ״בטרם תחיל ילדה בטרם יבוא חבל לה והמליטה זכר״.

[ט] מלכות ישראל ח״א מאמר ״בידי מי מפתח הגאולה?״.

[באותו פרק בתהלים שכתוב "לגזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו", פרק קלו, "הלל הגדול", נאמר "נתן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו", משמע שהם שוים. ורמז נאה: "**מזונותיו של אדם**" = 900 = 30 ברבוע = 20 פעמים **אדם**, דהיינו **אדם** פעמים **חוה** ועוד **אדם** הכולל את שניהם כאחד ממש. **ים סוף** = 196 = 14 ברבוע. ביחד, 900 ועוד 196 = 1096 = 4 פעמים 274, שעולה **ים סוף** ("לגזר **ים סוף** לגזרים") **לחם** ("נתן **לחם** לכל בשר")![1],

"הנערים" – יהושע וגדעון

[כעת מתחילים לפרש את המשך ברכת יעקב לבני יוסף:] יברך את הנערים [מי הם הנערים הללו? הייתי חושב שהנערים האלו הם בני יוסף, אפרים ומנשה. אבל בני כמה הם היו אז? אפשר ללמוד מזה עד מתי נקראים נערים, עד מתי הגיל של "נוער הגבעות"... הרי הם נולדו ליוסף לפני שני הרעב, ויעקב ירד למצרים בשנה השניה של שני הרעב, והוא חי שם 17 שנה. נמצא שהם היו בני 21-20 לפחות. לכן חז"ל אומרים כאן שכשיעקב אומר "יברך את הנערים" הוא לא מדבר על מנשה ואפרים, אלא על הצאצאים שלהם, והם נקראים "נער" ו"צעיר".], זה יהושע [הוא צאצא של אפרים. איפה הוא נקרא נער? ("ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל".) כן.] וגדעון [משבט מנשה. הוא לא נקרא "נער" אלא "צעיר", איפה? ("ואנכי הצעיר בבית אבי"[א]) כן, הצעיר ב"אלפי מנשה"[ב]. יעקב עצמו נקרא צעיר, "ורב יעבד צעיר", ויוסף נקרא נער, "נער עברי עבד...". הערך הממוצע של **נער-צעיר** הוא **משה**, שאף הוא נקרא נער, "והנה נער בכה" – כולם "נער ישראל ואוהבהו [וממצרים קראתי לבני, רמז מיוחד למשה]". על משה נאמר "ויפן כה וכה וירא כי אין איש" – **משה** ועוד **כה** = **צעיר**, **משה** פחות **כה** = **נער**, "וירא כי [הוא עצמו] אין איש" אלא נער צעיר ועל כן "ויך את **המצרי**" [= **משה**] וגו'"!],

מלאך מט"ט ושמות ה'

מה הדבר ששוה אצל יהושע וגדעון? שלשניהם היתה התגלות של מלאך, כמו שנקרא תכף, וחז"ל אומרים שזה אותו מלאך שנתגלה ליעקב, "המלאך הגאל אתי". איך קוראים למלאך הזה? ליהושע הוא אמר "אני שר צבא הוי' עתה באתי"[ג] – הוא השר של כל צבא ה', כל המלאכים למעלה. השם שלו הוא **מטטרו"ן** (נקרא בקיצור "מטט"), שחז"ל אומרים שהוא גימטריא **שדי**"[ד] (314). בכתבי האריז"ל מובא שלא רק **שמטטרון** עולה **שדי**, אחד משמותיו של הקב"ה, אלא שהוא יוצא מהשם המפורש, שם הוי' ב"ה. איך החשבון? האריז"ל אומר שצריך לקחת את שם הוי', לחלק אותו לשלשה חלקים ולהעלות כל חלק ברבוע: מחלקים את האות **י** ל-**ז** ו-**ג** ומעלים כל אות ברבוע: **ז** ברבוע עולה 49, **ג** ברבוע עולה 9 – יחד, שני הרבועים שיוצאים מה-**י** של שם הוי' עולים **מטט** (שעולה **חן**, וכידוע שהוא סוד היחס בין **חן ליפי** – **יפי** = **י** ברבוע ואילו **חן** עולה חלוקת **י** ל-**זג** כ"א ברבוע). אחר כך, מכפילים את שאר האותיות של שם הוי' ברבוע, **הוה**, 16. כמה שוה 16 ברבוע? (256, **רון**.) כן. ביחד, **מטט** שיוצא מהאות **י** ו-**רון** שיוצא מאותיות **הוה** מרכיבים את שם המלאך **מטטרו"ן**, ש"שמו כשם רבו". זה מהגימטריות הכי מתוחכמות בכתבי האריז"ל.

---

[1] שמות לג, יא.

[א] שפטים ו, טו.

[ב] דברים לג, יז.

[ג] יהושע ה, יד.

[ד] רש"י שמות כג, כא: "'כי שמי בקרבו'... ורבותינו אמרו, זה מטטרו"ן, ששמו כשם רבו, **מטטרו"ן** בגימטריא **שדי**".

עוד חשבון שהאריז"ל עושה בשם הוי' עם רבועים: אם מחשבים כל אות בשם הוי' ברבוע – **י** ברבוע, **ה** ברבוע, **ו** ברבוע, **ה** ברבוע (בלי לחלק את ה-**י** ובלי לחבר את ה-**הוה**) – יוצא 186, **מקום**. לכן הקב"ה נקרא "מקום", המקום ב"ה. הפלא הוא שאם נעשה את החישוב של כל הפסוק "**המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ**" יצא לנו **י-ה**, גם שם קדוש, פעמים **מטטרו"ן** (4710), ממש המלאך הזה רמוז בפסוק! המלאך הזה היה אצל יעקב אבינו (והוא משקף את יעקב עצמו, כדמוכח מהרמז ש"**המלאך הגאל אתי**" = **יעקב יעקב יעקב**. בפסוק הקודם נאמר "**האלהים**... **האלהים**" בגימטריא **יעקב**. **האלהים** = **מלאך**, רק שרבי שמואל בר נחמן מחלק בין דרגות האלהים ומלאך, משא"כ רבי אלעזר, ודוק דהיינו מחלוקת עד כמה מסתמכים על שיון גימטריא. נמצא שהיחס בין **יעקב** ל**מלאך** הוא "שלם וחצי"), והוא ברך את צאצאי אפרים ומנשה – יהושע וגדעון שהוא יהיה אתם (האבות והצאצאים משלימים זה את זה: **אפרים-מנשה יהושע-גדעון** משלימים לרבוע הכפול של **כה** שעולה **אדם** במילוי. רק **אפרים-יהושע** משלימים לרבוע הכפול של **חוה**. **מנשה-גדעון** משלימים למשולש של **לב**). לפני כן המלאך הזה התגלה למשה רבינו, אבל משה סילק אותו. כך מביא רש"י ב"פשוטו של מקרא" על הפסוק "כי שמי בקרבו", שהוא מלאך **מטטרו"ן**, ששמו כשם רבו, שעולה שם **שדי**. למה משה רבינו סילק אותו? כי לא רצה התגלות של ה' דרך מלאך, אלא רצה התגלות ישירה של ה'. משה עצמו נקרא "מלאך"[טו]. אפשר לומר כיון שהוא מלאך הוא לא רצה שיהיה דרך עוד מלאך (ידוע **שמשה** = **אל שדי**, ושם **שדי** = **מטטרון** כנ"ל. נמצא שמשה כולל בעצמו את המלאך מטטרון ממש, ואף מוסיף עליו את השם **אל**, "חסד **אל** כל היום", "מוליך לימין משה... לעשות לו שם [אל] עולם").

מלאך תלוי בין שמים לארץ

על כל פנים, כתוב במדרש שאחרי שמשה סילק את המלאך הוא נשאר תלוי בין שמים וארץ – לרדת למטה הוא לא יכול, כיון שמשה סילק אותו, ולעלות למעלה הוא לא יכול כי ה' שלח אותו לעשות שליחות למטה ועדיין לא קיים את שליחות. איך נקרא המצב שאתה לא למעלה ולא למטה, או באידיש "נישט א הין און נישט א הער"? **כף הקלע**. כידוע, **כף הקלע** בגימטריא **יצהר** (305)... (השם של המלאך, **מטטרון**, עולה **כפר חב"ד**, לא פה ולא שם...). ככה הוא נשאר תלוי באויר עד ימי יהושע, הוא כבר קבל אותו, כמו שממשיך המדרש:

הה"ד (יהושע ה) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו ["וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו".] וגו', ויאמר **לא כי אני שר צבא** ה' עתה **באתי**, רבי יהושע בשם ר' חנינא בר יצחק [אמר שהמלאך] צעק מתוך צפורני רגליו [של יהושע. איך לומדים זאת? כשהתגלה המלאך ליהושע הוא נפל על פניו, אבל כאן המקום היחיד שלא כתוב "ויפל **על** פניו"[טז] אלא "ויפל יהושע **אל** פניו"[יז], אל הפנים. מה הכוונה? חז"ל אומרים שהוא נפל אל הפנים של המלאך. המלאך נפל על פניו לפני יהושע להתחנן אליו

[טו] רש"י במדבר כ, טז: "'מלאך'. זה משה".

[טז] כפי שנאמר ביהושע ז, ו.

[יז] שם ה, יד.

שיקבל אותו ולא יסלק אותו כמו משה. יהושע בהתגלות המלאך נעץ את צפרניו בקרקע ונפלו לו הצפרנים, והמלאך נפל מתחת לצפרני רגליו של יהושע ומשם הוא צעק:], ויאמר שר צבא ה' שר צבא של מעלן אני וכל מקום [קשור לסוד **מקום** שדיברנו.] שאני נראה הקדוש ברוך הוא נראה [כך הוא אמר, ולכן ראוי שאתה תקבל אותי.],

כאן מגיע הקטע שממנו הביא התורת חיים:

זה סימן בכל מקום שהיה רבי יוסי ארוך נראה היה רבי נראה [נשים לב שכאן כתוב "רבי יוסי ארוך", לא "אריך" כפי שציטט התורת חיים. הרד"ל מביא שבגמרא[ח] מצינו תנא שהיה בימי רבי שנקרא "רבי יוסף חפני"שהיה משמש שלו, שלא זז ממנו, ואולי זה רבי יוסי אריך[ט], רק שא"כ שמו הוא כן יוסף ויוסי הוא כנוי.

גירסת "רבי יוסי ערוך" – בקורת עצמית והערכה עצמית

על כל פנים, יש עוד גירסא למדרש כאן – "רבי יוסי **ע**רוך", ב-**ע** – ולפיה לכאורה אי אפשר לדרוש את מה שכתב התורת חיים. מה כן אפשר לדרוש על "ערוך"? בדרך כלל אנחנו לומדים כאן את רמ"ח אותיות, שמבוסס בעיקר על וואַרטים שרש"ג קבל מר' הלל מפאריטש. ר' הלל מפאריטש היה גאון עצום בנגלה, והתקרב לאדמו"ר הזקן דרך ר' זלמן זעזמיר. כשהגיע לאדמו"ר הזקן, הוא הכין קושיא מפולפלת ממסכת ערכין. הוא הלך למקום שאדמו"ר הזקן היה צריך להגיע וחכה לו מתחת למטה, ואז אדמו"ר הזקן הגיע ואמר 'אברך שיש לו קושיא ממסכת ערכין צריך קודם להעריך את עצמו'. מרוב בהלה הוא התעלף, וכשהתעורר – אדמו"ר הזקן כבר נסע משם, לכן הוא לא זכה לראות את אדמו"ר הזקן, רק לשמוע את הקול שלו.

אם כן, ערוך הוא מלשון להעריך, לדעת להעריך את עצמי. וביחס לשם "רבי יוסי ערוך", יוצא שיוסי הוא גם דין ובקורת, כמו שאמרנו, וגם ערוך הוא הערכה עצמית. איך אפשר לקשר לרבינו הקדוש, עד שאומרים שבכל מקום שרואים את ר' יוסי ערוך רואים את רבינו הקדוש? בכלל, למה רבי כל כך אהוב אצלנו? בגלל שהוא כתב את התורה שבעל פה, הוא ערך את התורה שבעל פה כמו שלחן ערוך. נמצא שרבי יוסי אריך-ארוך מגלה את פני רבי כמי שממשיך שפע ברכות לעולם ואילו רבי יוסי ערוך מגלה את פני רבי כמי שעורך את הש"ס משניות, התורה שבעל פה, כדי שכל אחד ואחד יוכל להעריך ולהכיר את מקומו בעבודת ה' שלו ועל ידי כך לתקן את עצמו ולהמתיק את הדינים של עצמו.],

מלאך משיח

ממשיך המדרש:

עתה באתי, עם משה רבך באתי אלא שהיה מתפלל ואומר (שמות לג) אם אין פניך הולכים וגו' [שהתפלל שה' יתגלה בעצמו, לא על ידי מלאך.], לעלות למעלה לא הייתי יכול שעדיין לא עשיתי שליחותי, ולמטה לא הייתי יכול שעדיין היה מתפלל ואומר אם אין פניך הולכים, אלא הזהר שלא תעשה כשם שעשה לי משה רבך ונדחתי [ויהושע קבל אותו. גם הגאולה העתידה תהיה על ידי מלאך, שהוא מלך המשיח בעצמו. איך יודעים? משה רבינו, הגואל הראשון, נקרא "מלאך" וחז"ל אומרים ש"הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון". מה עדיף, מלאך שרואים דרכו את ה' או ה' בעצמו? (ה' בעצמו.) כאן רואים שהגאולה העתידה תבוא על ידי מלאך, אבל התכלית היא שאנחנו רוצים את הקדוש ברוך הוא בעצמו, "רצוננו לראות את

[ח] כתובות קג, א. וראה ירושלמי פי"ב ה"ג.

[ט] ראה תולדות תנאים ואמוראים ח"ב ערך 'ר' יהודה הנשיא', בחלק 'תלמידיו הגדולים וכו':

יוסף חפני, בכתובות קג: (י"כ: צ"ל קנ.) צוה רבי קודם פטירתו ואמר יוסף חפני שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני במותי, ונפטר קודם רבי. ובש"ר פ"ב–ה אמרו שבכ"מ שהיו רואין אותו אמרו שם רבינו הקדוש, ושם נקרא יוסף הארוך.

מלכנו״. קודם נזכה ל״מלך ביפיו תחזינה עיניך״ ואח״כ מלך המשיח ימסור את המלכות לה׳ לבדו, כמבואר בחז״ל שמלך המשיח הוא המלך התשיעי שימלוך על כל העולם כולו ואילו הקב״ה בכבודו ובעצמו הוא המלך העשירי, ״העשירי יהיה קדש להוי״ – ״אני ראשון [המלך הראשון] ואני אחרון [המלך האחרון]״, ״והיה הוי׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי׳ אחד ושמו אחד״].

אם כן, למדנו ווארט מתורת חיים וראינו איך הוא קשור לפרשת השבוע.

ב. אהבת שלום מקוסוב

שושלות חב״ד וויז׳ניץ

כעת נלמד משהו מאבא שלו – רבי מנחם מענדל מקוסוב, בעל ״אהבת שלום״, הוא הרבי הראשון של שושלת ויז׳ניץ. מענין שהיום ויז׳ניץ היא דור שמיני לויז׳ניץ ודור עשירי לבעל שם טוב – עוד קשר לחב״ד, שהיום אנחנו דור שמיני לאדמו״ר הזקן ודור עשירי לבעש״ט, כמו שהרבי אומר[כ] (מחר נדבר על זה בע״ה). מה סדר השושלת? היה את רבי יעקב קופיל חסיד, שהיה אצל הבעל שם טוב (אבל הוא לא היה עדיין רבי, הגם שבסוף ימיו כן הנהיג עדה קטנה); הבן שלו הוא רבי מנחם מענדל מקוסוב, בעל אהבת שלום, הוא היה תלמיד של ר׳ משה לייב מסאסוב (והיה אצל עוד צדיקי הדור), והוא הרבי הראשון של קוסוב (שממנו יוצא ויז׳ניץ). אחרי פטירת רבי משה לייב מסאסוב האהבת שלום גידל אצלו בבית (לפי בקשת רבו) את הבן והבת שלו, יתום ויתומה, ואת היתומה הזו שהוא גידל בביתו, הבת של הרבי שלו, הוא השיא אחר כך לבנו, התורת חיים. יש שם כמה שידוכים חסידיים מעניינים. [היו מחותנים של הרבי מרוז׳ין.] כן. מי היה החתן של הרבי מרוז׳ין? [הצמח צדיק, בנו של התורת חיים.].

שוב, אחרי האהבת שלום היה התורת חיים, שגם הוא היה מקוסוב; אחר כך בא רבי מנחם מענדל בעל הצמח צדיק, שהיה הרבי הראשון בעיר ויז׳ניץ. מעניין ששלשת הדורות הראשונים של ויז׳ניץ (אהבת שלום-תורת חיים-צמח צדיק) מקבילים לשלשת הדורות הראשונים בחב״ד (אדמו״ר הזקן-אדמו״ר האמצעי-הצמח צדק) – בשניהם בדור השני שם הספר שלהם הוא ״תורת חיים״, ובדור השלישי קוראים לרבי **מנחם מענדל** והספר הוא ״**צמח צדק**״-״**צמח צדיק**״ (**מנחם מענדיל**). הדור הבא של ויז׳ניץ הוא האמרי ברוך; אחריו היה האהבת ישראל; אחריו האמרי חיים; ואחר כך הישועות משה; ואחריו האדמו״ר של היום, שהוא השמיני לויז׳ניץ (החל משני אדמו״רי קוסוב) ועשירי לבעש״ט. מעניין שכל האדמו״רים נקראים על שם ספרים שכתבו. מתי הסתלק הישועות משה? [ה׳תשע״ג.]

חב״ד	קוסוב-ויז׳ניץ
הבעש״ט	
המגיד ממעזריטש	רבי יעקב קופיל חסיד
אדמו״ר הזקן	רבי מנחם מענדל מקוסוב (אהבת שלום)
אדמו״ר האמצעי (תורת חיים)	רבי חיים הגר מקוסוב (תורת חיים)
רבי מנחם מענדל (הצמח צדק)	רבי מנחם מענדל מויז׳ניץ (צמח צדיק)
הרבי המהר״ש	רבי ברוך הגר (האמרי ברוך)
הרבי הרש״ב	רבי ישראל הגר

[כ] ״באתי לגני״ י״א שבט ה׳תשמ״ח אות יב (״... ובפרט צבאות הוי׳ דדורנו זה, דור השביעי מאדמו״ר הזקן, ודור התשיעי מהבעש״ט, ומיד נעשה דור זה (דור האחרון דהגלות) דור הגאולה, דור העשירי שהולך לקראת משיח צדקנו״). ראה שיעור כ״ח חשון ס״ט פ״ו (הסבר על מהות כל דור); שידור לפרשת יתרו ע״א (הקבלת הדורות לעשרת הדברות) ושיעור א׳ תמוז ע״ב פ״ב (עשרת הדורות בסדר של ״יש״ ו״אין״).

(האהבת ישראל)

הרבי הריי״צ	רבי חיים מאיר הגר (האמרי חיים)
הרבי מליובאוויטש	רבי משה יהושע הגר (הישועות משה)
דור העשירי עליו דבר הרבי	האדמו״ר הנוכחי

נלמד מהאהבת שלום משהו מפרשת שבוע בקשר לשם יהודה, לכבוד החתן שלנו:

מלכות ברצון העם

יהודה אתה יודוך אחיך [בברכת יעקב לבנו יהודה.]. י״ל עד״ז דהנה יהודה [מלשון הודאה והודיה.] רומז למל׳ כנודע ופי׳ אימתי יש לך מדת מלכות אם יודוך אחיך [הוא דורש את הפסוק ״יהודה אתה יודוך אחיך״: מתי תהיה יהודה, מלך – אם יודוך אחיך.] פי׳ שאתה מתקבל ומרוצה לעם [המלך צריך להיות מרוצה לעם, שהעם ירגיש שהמלך חושב על האינטרסים של העם. (זה דמוקרטיה.) כן, ב״ואביטה״ של השבוע בסוף אחד השיעורים כתוב על ״אדמו״ר דמוקרטי״, תקראו את זה. כשכתבתי זאת לא ראיתי את האהבת שלום. לכן קוראים אותו כעת.]

הענין של מלכות שייך לרצון, כמו שאומרים בתפלה ״ומלכותו ברצון קבלו עליהם״. גם הרבי דיבר על כך שצריך לקבל את המלכות שלו גם למעלה וגם למטה[כא]. יש מאמר חז״ל[כב] ״כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו״. מסופר שפעם הבעש״ט יצא מהחדר שלו ואמר את המשנה הזו – וכל התלמידים נכנסו להתפעלות עצומה.

חשיבות המלך – רק בשביל העם

לאפוקי אם ח״ו אינך מרוצה להם לא תוכל לזכות לבחי׳ מל׳ כי יש כח ביד ישראל להעדא מלכין ולהקים מלכין [יש ביד ישראל כח לסלק מלכים ולמנות מלכים.]. וע״כ צריך להיות כל מגמת המלך רק לטובת ישראל כיון שהן העיקר בדבר [אם הוא רוצה להמשיך למלוך, הוא צריך להיות מסור כולו לטובת הציבור, עם ישראל.]. והוא ע״ד [מה שאמר הקב״ה למשה אחרי חטא העגל[כג]:] כלום לא נתתי לך גדול׳ רק בשביל ישראל ועכשיו שחטאו לך רד מגדולתך [כלומר, אפילו שמשה רבינו היה מלך צדיק ודאג לעם – אם ישראל חוטאים, אין חשיבות למלכותו, שעל ידי החטא העם מתנתק מהמלך הצדיק והרי ״אין מלך בלא עם״. בדקות – קשה לומר ביחס למשה שאוהב ישראל היה – אבל בכל זאת צריך לומר שהדבר מצביע על כך שלכתחילה המלך (משה) לא היה מספיק מסור לטובת העם בגו״ר, שאם כן העם היה כל כך קשור אליו בלב ובנפש שהיו מרגישים שהוא לא מת ולא היו חוטאים.]. וזהו וירד יהודה מאת אחיו [אחרי מכירת יוסף.] פי׳ שהן הורידוהו מגדולתו כפירש״י [הוא היה מלך על אחיו, ואחרי החטא שהם ראו את הצער שזה גרם לאבא שלהם יעקב, ראו את התוצאות של המעשה – הורידו אותו מגדולתו.] והיינו באמצעות הפגם שפגמו במכירת יוסף לזה ירד מגדולתו [יש חטא של המלך, ויש חטא של העם. החטא של העם עושה נתק בין המלך לעם כנ״ל, ולכן אין כבר כח למלך למלוך והוא חייב לרדת מגדולתו.]. ובתיקון השורש [המלך.] יתוקנו הענפים [העם.] כ״א לפי מדריגתו ודו״ק [(למה היום זה לא כך, שהממשלה לא בהכרח רצויה על העם?) צריך לפעול ליישם את מה שכתוב כאן, שהעם יקבל על עצמו ברצון מלך צדיק, שיתמסר לגמרי לצרכים של העם בגו״ר, על פי תורה, תורת אמת שהיא תורת חסד ותורת חיים, וכך נזכה לחסדי דוד – דא מלכא משיחא – הנאמנים.]:

[כא] ראה שיעור אור לד׳ שבט ע״ב.

[כב] אבות פ״ג מ״י.

[כג] רש״י שמות לב, ז.

השלמת הדרוש: "אתה" – יחס אישי

רק נשלים את הדרוש שלו: כשהוא דורש את הפסוק "יהודה אתה יודוך אחיך", הוא מסביר את המלים "יהודה... יודוך אחיך", אבל על המלה "אתה" הוא לא אומר כלום. יש אמירה בגוף שני – "אתה", ויש אמירה בגוף שלישי – "הוא". יש לומר ש"אתה" מורה למלך שיתייחס לכל אחד מהעם שלו בתור "אתה", לנוכח, שכל העם זה אתה'ים, ולא הוא'ים (ידוע ש**אתה** בגימטריא **עם הארץ**, העם שבגינו נבראת הארץ). היחס של "אתה" אומר שיש למלך יחס אינטימי, אישי, עם כל אחד ואחד. [כך גם העם מתייחס אל המלך?] בחיצוניות העם פונה אל המלך בגוף שלישי, בדרך כבוד, אבל בפנימיות גם העם מתייחס אל המלך כ"אתה". גם לקב"ה אנחנו פונים אליו בתור אתה, "ברוך אתה הוי'", אבל אחרי "אתה הוי'" אומרים "אלהינו מלך העולם", שזה כבר נהיה גוף שלישי, מ"אתה" מגיעים ל"הוא" (דרך שם הוי' ב"ה, שהוא בעצם סוד הממוצע המעביר ומחבר בין נוכח, אתה, לנסתר, הוא).

בדרך כלל מסבירים במלה "**אתה**" ש"**את**" כולל את האלף-בית, **כב** אותיות התורה מ-**א** עד **ת**, ו-**ה** כנגד **ה** מוצאות הפה. אבל יש מאמר של אדמו"ר הזקן בהמשך תקס"ה שמסביר את המלה "אתה" אחרת: הוא מסביר ש"**את**" כנגד התורה, **כב** אותיות התורה כנ"ל, וה-**ה** היא כנגד המעשה, תורה ומצוות.

על כל פנים, לומדים מכאן מה ראוי להיות היחס של המלך לעם, ובתוספת ההשלמה שאמרנו הפסוק "יהודה אתה יודוך אחיך" מתפרש כך: אם תתייחס לעם שלך בתור "אתה" אז "יודוך אחיך", שירצו אותך. [**את"ה** זה גם **א**יגוד **ת**למידי **ה**ישיבות.] כן, מה שיש כאן. כנראה שב"את"ה" היחס צריך להיות יחס של "אתה" לכל אחד ואחד. **אתה** הוא המשולש של **כח-יחי** ועולה **ז** פעמים **חן** – על ידי יחס של "אתה" נמשך "חיים חן וחסד" לעולם. "**יהודה אתה**" = ד"פ **דוד המלך**. "**יהודה אתה יודוך אחיך**" = **שרביט**, שרביט הזהב של **דוד** (= **זהב**) מלכא משיחא (שבו הוא מנהיג את העם בחסד וברחמים, "**כי מרחמם** [= **משיח**] ינהגם"). במספר קדמי, "**יהודה אתה יודוך אחיך**" = 1976 = **עבד** פעמים **הוי**'. יש 20 פעמים "עבד הוי'" בתנ"ך – **חי** פעמים "משה עבד הוי'" וב"פ "יהושע בן נון עבד הוי'". **חי** פעמים **משה** ועוד ב"פ **יהושע בן נון** (= **חי** פעמים **אני** = "**משה עבד הוי'**" "**יהושע בן נון עבד הוי'**"!) = **חי** פעמים **אתה** – "יהודה **אתה** יודוך אחיך". גם מלכות משה וגם מלכות יהושע צריך להמשך ולהתגלות במלכות "דוד עבדי" (כמבואר שלש בחינות מלכות אלה בשיחה של הרבי), דוד מלכא משיחא. "עבד הוי'" הוא עבד עם הוי', והא בהא תליא, שהרי "אין מלך [הוי' – 'והיה הוי' למלך...'] בלא עם [הוי']". "עבד מלך מלך" – "**עבד מלך** ר"ת **עם**. "**עבד הוי'**" = **אמונה**, '**עבד עם הוי**'' = **רבי**, וביחד = **שדי**, "**שאמר** [**ישראל**] **לעולמו** [**יעקב**] **די** [**דוד**]".

התפללו קבלת שבת וערבית.

שבת קדש פרשת ויחי, י"ב טבת ע"ח - כפר חב"ד

דרושי סה"מ תקס"ה

שבת חתן ליהודה שי' הס

א. שמות החתן והכלה בהפטרת שבת חנוכה

[אחרי[א] מנחה:]

נגנו אשר ברא (ע"ו).

נאמר משהו על שמות החתן והכלה, יהודה ובת ציון. יש כאן דברים מופלאים בנבואת זכריה.

ההפטרה של שבת חנוכה (שהיא גם ההפטרה של שבת פרשת בהעלותך את הנרות) מתחילה בארבעת הפסוקים האחרונים מפרק ב מספר זכריה ואחר כך ממשיכה בפרק ג. ההפטרה מתחילה בפסוק "רני ושמחי בת ציון", שם הכלה. אחר כך השם של החתן מופיע בפסוק "ונחל הוי' את יהודה", והפסוק שאחריו פותח במלה "הס", שם המשפחה – ממש רמז מופלא. בפסוקים האלה יש **מט** תבות, 7 ברבוע, כך שאפשר לעשות מזה רבוע (נשים לב לאלכסון: רני בתוכך ביום כי **יהודה הס** קדשו):

רני	ושמחי	בת	ציון	כי	הנני	בא
ושכנתי	בתוכך	נאם	הוי'	ונלוו	גוים	רבים
אל	הוי'	ביום	ההוא	והיו	לי	לעם
ושכנתי	בתוכך	וידעת	כי	הוי'	צבאות	שלחני
אליך	ונחל	הוי'	את	יהודה	חלקו	על
אדמת	הקדש	ובחר	עוד	בירושלים	הס	כל
בשר	מפני	הוי'	כי	נעור	ממעון	קדשו

הפסוק הראשון של פרק ג מתחיל "ויראני את יהושע", שם האבא של החתן... [לפני "הס" כתוב "**בירושלם**" – "ובחר עוד בירושלם. הס..." – שעולה **יהודה בת ציון**, **ג** פעמים **דוד** ברבוע.], יפה. [גם אחרי "בת ציון" כתוב "**כי**" – "רני ושמחי בת ציון **כי** הנני בא" – שעולה **יהודה**.] כן, על זה חשבתי, ויש עוד שתי "כי" בפסוקים.

איזו מלה אפשר להרכיב מראשי התבות של החתן והכלה? [**צבי**.] כן. פעם דברנו על זה שיש ששה צרופים למלה "צבי", ויש ששה פסוקים בתנ"ך שיש ראשי תבות של צבי לפי ששת הצרופים באופן שה-**צ** היא ר"ת "**צ**דיק" או "**צ**דיקים". אם כותבים את **י**הודה לפני **ב**ת **צ**יון,

---

[א] נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה מזרחי. לא מוגה מאד.

הצרוף הוא **יבצ**. איזה פסוק פותח בשתי מלים שמתחילות ב-**י** ו-**ב**, ואחר כך יש "**צ**דיק"? זה אחד מהשירים על הפרקים של הרבי, שאפשר לנגן. ["**י**פרח **ב**ימיו **צ**דיק"[ב].] אוס"ת "**יפרח בימיו צדיק**" = **חי** פעמים **הוי**, **ג** פעמים **יוסף** הצדיק (ממוצע האוס"ת של **ג** התבות). היחס בין הרוא"ת לס"ת הוא 4:1 כאשר ה-1 הוא 114 = **ו** צירופי **חוה**, והוא הוא היחס בין 10 האותיות הראשונות ל-3 האותיות האחרונות (באוס"ת של התבה האחרונה, "**צדיק**"), ודוק.

נגנו "יפרח בימיו".

ידוע שדורשים על הפסוק "**צ**דיק **ב**אמונתו **י**חיה"[ג] שהוא ראשי תבות **צבי**, אבל שם יש **ו** לפני ה-**צ**, "**ו**צדיק באמונתו יחיה". איפה יש ראשי תבות **יצב** (**בת צ**יון **י**הודה למפרע) בסדר הזה? [יש "ישמח צדיק בהוי"[ד].] נכון, זה אחד משמת הפסוקים. שמות החתן והכלה **יהודה בת ציון** עולים 588. ממוצע המלים הוא 196 —14 (**דוד**) ברבוע.

אם כן, דברנו על תחלת הפסוק הראשון, השלישי והרביעי. מה עם הפסוק השני? הפסוק השני הוא: "ונלוו גוים רבים אל הוי' ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוכך וידעת כי הוי' אלהיך שלחני אליך". זה ממש פסוק של המהפכה הרביעית[ה], שגוים רבים מצטרפים לעם ישראל ומתגיירים ועוזבים את העבודה זרה שלהם. חז"ל[ו] אומרים שיהודי הוא אחד שכופר בעבודה זרה. אבל, מודגש כאן בנבואה שלמרות ש"נלוו גוים רבים אל הוי'", עם ישראל לא מאבד מהייחודיות שלו, אלא "ושכנתי בתוכך" (שהוא המשך של הפסוק הראשון, שגם בו נאמר "ושכנתי בתוכך". אין עוד "ושכנתי בתוכך" בתנ"ך. "**ושכנתי בתוכך**" עולה 1234 = **כתר-חכמה-בינה-דעת** — ספירות מספר 1-2-3-4! והיינו רמז מובהק ליחוד של עם ישראל גם לאחר גיור "גוים רבים" כהלכה — יחוד המוחין ביחס למדות הלב, שבעים אומות העולם כנגד שבע מדות הלב). כל האומות שיבואו להתגייר יקבלו את השפע שלהם בפנימיות דרך עם ישראל. על דרך זה אפשר לשאול, אם לעתיד לבא ארץ ישראל תתפשט בכל הארצות וכולם יעבדו את ה' — למה שלא יבנה בית המקדש בניו יורק? אלא למרות שארץ ישראל תתפשט בכל הארצות (כל הארצות 'יתגיירו' כהלכה) בכל זאת תישאר ייחודיות לארץ ישראל, וכך בנוגע לעם ישראל.

ד. ד"ה "רני ושמחי" תקס"ה

"בת ציון" ו"בת ירושלם"

נלמד כעת מאמר על הפסוק "רני ושמחי בת ציון" מתוך מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה. אדמו"ר הזקן מבאר את הפסוק על פי מאמר חז"ל[ז] "לא זז מחבבה עד שקראה בתי, לא זז מחבבה עד שקראה אחתי, לא זז מחבבה עד שקראה אמי". הוא אומר שבפשטות "בת ציון" זו המדרגה של "בתי". יש שני בטויים בנביא, "בת ציון" ו"בת ירושלים", וציון יותר נעלה מירושלים. הבטוי "בת ציון" מופיע הרבה פעמים בתנ"ך, אבל העיקריים זה שכתוב כאן בתחלת זכריה, "רני ושמחי בת ציון", ומה שנאמר בסוף זכריה, שם נאמר גם "בת ירושלים": "גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות" — הפסוק שנאמר על מלך המשיח שהוא "עני ורכב על חמור".

[ב] תהלים עב, ז.

[ג] חבקוק ב, ד.

[ד] תהלים סד, יא.

[ה] החל מכ"ד טבת תשע"ה מוסבר שהיו שלש מהפכות בתולדות עם ישראל בנוגע ללימוד התורה, ובדורנו יש לעשות מהפכה רביעית — לימוד תורה לגוים.

[ו] מגילה יג, א: "שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי".

[ז] שמות רבה נב, ה.

בתי-אחתי-אמי-בת ציון

נקרא בפנים:

רני ושמחי בת ציון כו'. הנה להבין למה נק' כנ"י בשם בת כמו בת ציון בת ירושלים כו', יש להקדים מאמרם הידוע לא זז מחבבה עד שקראה בתי כמ"ש שמעי בת וראה [צ"ל וראי] כו' לא זז מחבבה עד שקראה אחותי כמ"ש אחותי רעייתי כו' [פסוק משיר השירים ששרנו אתמול.] ולא זז מחבבה עד שקראה אמי כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו כו'

יש שלש דרגות: בתי-אחתי-אמי (**בתי-אחתי-אמי** = **אמת אמת**. **באמי**-אח**תי** יש אותיות **אמת** ו**באחתי-בת**י יש אותיות **את**, כאשר שאר **ה** האותיות – **ביחיי** = **מ**, להשלים את ה**אמת** השניה. אמת לשון אם, הכל נכלל באמי). בפשטות "בת ציון" זו הדרגה של "בתי", אבל בהמשך הוא יסביר שיש דרגה של בת ציון שגבוהה אפילו יותר מ"אמי", ועל זה נאמר "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו" – "אשת חיל עטרת בעלה", קשור לחתונה. הוא מסביר ש"עטרה" היא דרגת "בת ציון" בדרגה הגבוהה.

הוא יסביר בהמשך את הדרגות הללו, אבל קודם אפשר להקביל את הדרגות הללו לפסוק "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו"[ח]: "סור מרע" – בתי, "ועשה טוב" – אחתי, "בקש שלום" – אמי, "ורדפהו" – בתי בדרגה העליונה. אנחנו מדברים בשנה הזאת על הבטוי "**בקש שלום**" שעולה בגימטריא **תשע"ח**. על המלים "בקש שלום" כותב רש"י – "במקומך", אבל על "ורדפהו" כותב – "במקום אחר". זה רודף שלום.

"בקש שלום" זו המדרגה של "אמי". איזו אשה קראו לה "אמא שלום" (**אמא שלום** = **כב** פעמים **חוה**, "אם כל חי")? אשתו של רבי אליעזר הגדול (ששרשו במוחין דאמא, ד"מינה דינין מתערין", והמתקתם בשרשם בפנימיות אמא, אמא שלום) ואחות של רבן גמליאל. מסופר עליה שרצתה למנוע מרבי אליעזר בעלה לגרום למיתת אחיה. יש כמה נשים גדולות, מיוחדות, שמוזכרות בגמרא נשות תנאים, כמו ברוריה אשת רבי מאיר. האמת שברוריה החשיבה את עצמה ממה שאמרו חז"ל לגבי שאר הנשים (ש"נשים דעתן קלה"), היא היתה בגדר תלמיד חכם (בבחינת "אחתי", כדלקמן). [יש גם את ילתא, אשת רב נחמן.] נכון, אבל היא כבר מהדור של האמוראים (**ילתא** = **אמת**, מתאים לרמז הנ"ל לגבי בתי-אחתי-אמי).

שלום עם עשו

מי שוה **שלום**? [**עשו**.] עיקר השלום שעושים הוא עם עשו. גם יעקב רצה לעשות שלום עם עשו, ובאמת כתוב שעשו רץ לקראתו ובמקום להרגו נשקו – "וישקהו", עם נקודות. יש בענין כמה פירושים. רש"י[ט] מביא את דברי רבי שמעון בר יוחאי – מרא דנשמתא דאורייתא – שאף על פי ש"הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב" – "נכמרו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו". אבל כך היה רק לפי שעה. הרבי אומר שהיום עשו כבר מוכן לגאולה, ואומות העולם רוצות לקבל מעם ישראל – דבר הקשור קשור למהפכה הרביעית, עליה אנחנו מדברים בזמן האחרון – לבקש שלום מעשו, לאחד את יעקב ועשו, ומכך מגיעים לדרגה הנעלית של בת ציון. [**בת ציון** עולה **יעקב עשו**.] כן, והוא **אל** פעמים **חי**, "**אל חי** בקרבכם"[י], כמו שנדרוש בע"ה בשבע ברכות. יעקב אמר "יש לי כל", עשו אמר "יש לי רב" – ה"כל" של יעקב הוא המועט שמחזיק את ה"רב" של עשו. יעקב הוא הבחיר שבאבות ולו דווקא בחירה חפשית בדרגה הנעלית ביותר, משא"כ עשו, ולכן ה"כל" של יעקב בולע את ה"רב" של עשו (מועט עם בחירה מחזיק מרובה ללא בחירה

[ח] תהלים לד, טו.

[ט] בראשית לג, ד.

[י] יהושע ג, י.

– הבחירה היא עיקר ההתדמות להשי"ת הנושא הפכים), וד"ל.

בתי-אחתי-אמי-בת ציון – הכנעה-הבדלה-המתקה-הכנעה

במאמר כאן אדמו"ר הזקן מסביר שמדרגת "בתי" היא לשכוח מהתאוות של העולם הזה. אשה מלשון נשיה, שכחה, למעליותא. כתוב "ושכחי עמך ובית אביך. ויתאו המלך יפיך"[יא]. רק כשאתה שוכח את התאוות אתה יפה בעיני המלך. יש מאמר חז"ל[יב] "עם הארץ אסור לאכול בשר", איך מסבירים[יג]? שהוא אסור, קשור, באכילת בשר. איך נקרא היום מישהו שמשועבד לתאוות? [מכור.] מכור כמו מכוער (גרסת הירושלמי, מכואר). מכור לזה, אם יש לי פה משהו טעים, בשבת מותר (הרי זה ענג שבת)... אבל אם אני מכור לו אני כאילו חייב לאכול אותו. הגמילה מההכרח היא הדרגה של בת. [עבודת אתכפיא?] דומה אבל לא בדיוק, אתכפיא היא כמו אחד שמכור למשהו והולך לרטורנו לעשות גמילה, זו אתכפיא נטו, אבל בת היינו שעל ידי הגמילה כבר נעשה כלי לקבל אורות מלמעלה, כמו שהוא מסביר כאן.. אחרי שאותו אחד נגמל הוא כבר שוכח מזה, שוכח שהיה מכור בכלל. זו הדרגה (הנמוכה) של "בת ציון". אחר כך יש דרגה של "אחתי", זו דרגה שאנחנו כביכול שוים עם המלך הקב"ה, ו"מאן מלכי – רבנן", תלמידי חכמים. החתן הוא תלמיד חכם, וכולם פה תלמידי חכמים.

הדרגה השלישית, "אמי", היינו השלום שנעשה בעולם על ידי לימוד התורה וקיום מצותיה לשמה. ועל גבי זה יש דרגה רביעית בסוד "אשת חיל עטרת בעלה", "בעטרה שעטרה לו אמו", ועל זה נאמר "רני ושמחי בת ציון". על דרגת "אחתי" הוא כותב בפירוש שזו דרגה של הבדלה, שהת"ח יודעים להבדיל בין הטמא לטהור, בין האסור למותר, בין החייב לזכאי. לפי זה אפשר לבנות את כל ההקבלה:

הדרגה הראשונה, "בתי", היא דרגה של הכנעה, שהבת היא כלי. הרעיון הוא כמו שכתוב "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם" ומוסבר שאין הכוונה שיעקב הוא מדת האמת, אלא שהוא כלי לקבל את מדת האמת מלמעלה[יד] (מהדעת, משה רבינו, "משה מלגאו יעקב מלבר"), וכך אברהם הוא כלי למדת החסד (לגבי מדת היראה, המדה של יצחק – הוא עצמו היראה והפחד של "פחד יצחק", בעוד אברהם ויעקב "פנימיים", מקבלים אור ה' בפנימיות, יצחק הוא "עצמי", ועל כן לע"ל נאמר ליצחק דווקא "כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו", ועליו נאמר המשך הפסוק "אשר נשבעת לאבותינו", וד"ל). כך אנחנו עם ישראל בחינת בת לקב"ה, עושים כלי, וזה ע"י הכנעה, ששוכחים מכל תאוות הגוף; על ידי לימוד התורה, שעיקרה בירור והבדלה בין טמא לטהור, אסור ומותר, חייב וזכאי, מתעצמים עם הקב"ה בבחינת "אחתי"; השלב השלישי הוא "אמי", המתקה, ה**שלום** עם **עשו** (על ידי שאנחנו "אור לגוים", מאירים לגוי את אור התורה ומצותיה, עד שיקוים "ונלוו גוים רבים אל הוי' ביום ההוא והיו לי לעם"), כמו שאמרנו קודם. לפי זה, מהי מדרגת "בת ציון" שלמעלה מההמתקה? זו ההכנעה שאחרי ההמתקה. כך מוסבר בתורת בעש"ט המקורית מכתר שם טוב פרשת לך לך, "לך לך מארצך [הכנעה] וממולדתך [הבדלה] ומבית אביך [המתקה] אל הארץ אשר אראך [הכנעה שהיא בטול במציאות מול ה', קדושת ארץ ישראל, ש"תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה".]". כדאי להסתכל בפנים, כתר שם טוב אות כח[טו].

[יא] תהלים מה, יא-יב.

[יב] פסחים מט, ב.

[יג] בשם המהר"ש.

[יד] ראה ש"פ ראה ע"ז.

[טו] זה לשונו:

שכחת עניני העולם

וכן כתיב הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו א"ת לאומי אלא לאמי כו' [כמו "ולאם מלאם יאמץ". לאום מלשון אמא. אפשר ללמוד מכך לגבי המלים לאום ואומה, שהן על שם האמא. "אום אני חומה ברה כחמה".] והנה מ"ש שמעי בת וראה [צ"ל וראי] שכחי עמך ובית אביך כו' הענין הוא בעבודת ה' שכאשר יתפעל האדם בנקודת לבבו להי' אחד ולא יהי' לו שום רצון אחר זולת הרצון להי' כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו' עד שישכח לגמרי על רצונות הזרות השקועות בעניני גופו הגשמי וזהו שכחי עמך ובית אביך פי' שתשכח הנפש לגמרי מקום התקשרותה בעוה"ז הנק' עמך ובית אביך כו' ואז יתאו המלך יפייך פי' יפייך כמ"ש [גם משיר השירים.] רעייתי יפתי עד שיתפאר בה ה' כמ"ש אשר בך אתפאר והוא הענין הנאמר בנשמה אשר חפץ בה המלך ונקראה בשם כו' [פסוק ממגלת אסתר, הכנה לפורים, החג הבא.] כמ"ש בר"מ וד"ל משא"כ כשעדיין לא שכחה הנפש על מקום התקשרותה בגופה החומרי לא יתאוו המלך אל יפייה כו' וד"ל.

הקטע היפה הזה פותח את המאמר, לכן קראנו אותו, וסיכמנו את שאר המאמר.

ה. ד"ה "כי אם זכרתני" תקס"ה

כעת נקרא עוד מאמר ונקשר לאיחוד יוסף ויהודה, עץ יוסף ועץ יהודה מהפטרה של פרשת ויגש, שתי העצות של "כליות יועצות" (בסוד "איהו [יוסף] בנצח ואיה [יהודה] בהוד", ו"עד דוד הגדיל" בסוד "תתאה גבר").

עונש יוסף על עשיית כלים

כי אם זכרתני אתך כאשר ייטיב לך ועשית עמדי חסד והזכרתני אל פרעה וגו' ולא זכר שר המשקים את יוסף ויהי מקץ שנתיים ימים וגו' [מה שיוסף בקש משר המשקים שיזכור אותו אצל פרעה.], ודרז"ל על שנענש יוסף לישב בבית הסוהר עוד שנתיים ימים ע"ז שבקש את שר המשקים את שיזכרנו לפרעה ולא סמך על הקב"ה כו' ולכאורה תמוה מ"ט נענש יוסף ע"ז הלא יעקב אביו עשה כן ולא נענש כלל בזה דהיינו ששלח מנחה לעשו אחיו אכפרה פניו במנחה כו' והכניע א"ע לפניו בז' השתחוואות כמ"ש וישתחו ז"פ עד גשתו עד אחיו וגו' וקראו אדוני [זה הכי חמור, לקרוא לקליפה "אדוני".] וגו' שהכניע א"ע לפני עשו אחיו בכ"ז לא נענש בזה כלל ויוסף שבקש את שר המשקים שיזכרהו לפני פרעה נענש מה בכך שביקש שיזכרנו לפני פרעה כו' [מי שזוכר, למדנו כאן לפני כמה שבתות[טז] ברמ"ח אותיות ששאלו את ר' הלל את השאלה הזאת, למה נענש יוסף הרי גם אביו יעקב עשה כן. שם הוא מוסיף עוד נקודה: שודאי שיוסף חשב שהוא פחות מיעקב, שהרי "אין קורין אבות אלא לשלשה" ו"האבות הן הן המרכבה", והוא בפשטות למטה מיעקב (או לכל היותר שוה אליו), כך חשב בענוותנותו. מסבה זו הוא בקש עזרה משר המשקים. אם כן, שאלו את ר' הלל, מדוע יוסף נענש על כך? מישהו זוכר מה ר' הלל ענה על זה? הוא ענה שחוש אסור להזניח. האדם צריך לדעת מה החוש שלו ועליו לעבוד ולפתח אותו.

ובזה יובן לך לך מארצך שיתרחק מן ג' בחינות הכנעה הבדלה והמתקה שביאר מורי וזלה"ה, כי מצד ארציות ועכירות החומר והקליפות נמשך גסות הרוח, לכך הוזהירו לך לך מארצך ויבוא להכנעה, וממולדתך שהוא תרח עע"ז שורש הקליפות ויש כח האב בבן, כמ"ש הראב"ד בס' יצירה כי כח הבנאי בבנין, ולכך צריך הבדלה להפריש ולהבדיל הקליפות שמצד האב המולידו, ומבית אביך שהי' בחרן כמ"ש ויומת תרח בחרן ודרז"ל עד אברהם הי' חרון אף של מקום, שהוא דין וגבורה, ואברם בחי' חסד ימתיק הדין בשורש החסד שיש בגבורה והדין ההוא, כמ"ש במ"א בשם מורי וזלה"ה איך למתוק הדין בשורשו, ואחר המתקה אז תשיג בחינת הארץ אשר אראך, והבן.

[טז] ש"פ מטות-מסעי ע"ז פ"א.

כאן אדמו"ר הזקן שואל את אותה השאלה, ועונה:], אך הענין הוא כנ"ל ששרשו של יוסף הוא הגבה למעלה משרשו של יעקב שיוסף הוא בחי' הד"ר מלך הח' [כל פעם שהוא מזכיר כאן את הדר הוא מדגיש הוא "מלך הח'", מלך השמיני, קשור לדור השמיני, שאמרנו אתמול שנדבר עליו, יש פה הדר אחד...] שרש התיקון דאצי' שלמעלה מבחי' האורו' והכלים שהוא מקור האורו' וכלים דתיקו"ן [יוסף הוא בחינת המלך הדר שהוא למעלה מהכל. הדר קשור עם בעלי תשובה – הדר הוא מלשון חזרה, לחזור בתשובה.] לכך לא הי' לו להכניע א"ע לפני שר המשקים שיזכרנו לפני פרעה משא"כ יעקב לו זאת שיכניע א"ע לפני עשו אחיו כו' והיינו מפני שיעקב הוא בחי' ז"א דאצי' ששם האורות מתחלקים בתוך הכלים בהתחלקו' ממש להיותם מתלבשי' בתוך הכלים א"פ ממש וכנודע שמחיצוני' הכלים דז"א דאצי' יונקים החיצוני' ומקבלים חיות ג"כ [יעקב הוא ז"א, שם מתחלקים האורות בכלים. ידוע שעולם התיקון הוא מיעוט האורות וריבוי הכלים. וממקום כזה יכול להיות יניקת החיצונים. לכן יעקב היה אח לעשו, כיון שעשו היה אותה דרגה שלו בקליפה, וינק ממדרגת יעקב שהוא אור פנימי. ולכן הוא נכנע לפניו, כיון שהיה לו מציאות של מנגד לעומתו. אבל יוסף הוא בחי' מלך השמיני שאין לו מנגד כלל, אין לו לעומתו בקליפה, לכן הוא לא צריך שום סיוע מהם.].

והנה כתי' ולאום מלאום יאמץ שזלע"ז עשה האלקים דהיינו כמו שנמצא בקדושה בחי' יעקב שהוא ז"א דאצי' כך ימצא לעומת ונגד זה בחי' עש"ו אחי"ו שהוא מקור החיצוני' שמקבלי' חיות מחיצוני' הכלי' דז"א שהוא הזלעו"ז דיעקב כו' ולכך ולאום מלאום יאמץ שלפעמים יתגבר הזלעו"ז ויתאמץ להיות למעלה כו' לכך צריך יעקב להכניע א"ע לפני עשו אחיו בעת ההיא [זה חידוש, אנחנו לא אוהבים לשמוע משפט כזה, אבל הוא אומר שכשעשו מתגבר – "צריך יעקב להכניע את עצמו לפני עשו בעת ההיא", כיון שזהו זמן של התגברות עשו. אכן "מפני חטאינו גלינו מארצנו", כלומר, הדבר שתלוי בנו, אבל ברגע שחטאנו החטא נותן כח לעשו להתגבר כאילו מעצמו ולהיות למעלה וצריך להכנע מפניו. עם זאת, צריך כמובן לתקן את ה"חטאינו" ואז נוכל להתגבר עליו.

אצל המלך הדר – הדור השמיני – אין מתנגדים

כעת נקרא את הדבר שבגללו רציתי שנלמד את המאמר:] אבל יוסף הוא בחי' הדר מלך השמיני שהוא שרש התיקו"ן שלמעלה מבחי' אורו' וכלים שאין החיצוני' יוכלו לינק משם ואין נמצא בחי' זלעו"ז כלל אצלו לכך נענש יוסף על מה שהכניע א"ע לפני שר המשקי' ופרעה כי לא יאתה לך כך מצד שרשך הנעלה אשר אין נמצא נגדך לעו"ז בחי' חיצוני' וקליפות כלל לכך מוכרח אתה לישב כו' וא"ל יושיעך הקב"ה בכבודו ובעצמו ומה לך להכניע א"ע עליהם אשר אין זה מקומך כלל שאתה נשגב מאד נעלה להיותך בחי' הדר מלך הח' שלמעלה מאו"כ שאין נמצא כנגדו ולעומתו בסט"א וחיצוני' כלל שאין יכולים להגיע לשם לינק כלל, לכך לא יאתה לך לבקש את שר המשקי' להזכירך לפני פרעה כי אין אתה מצטרך לא לפרעה ולא לשר המשקי' כו' כנ"ל ולכך נענש ע"ז יוסף דוקא ולא נענש יעקב בהכנעתו לפני עשו אחיו כנ"ל וד"ל.

יוסף הוא בחי' הדר, מלך השמיני שלמעלה מאורות וכלים, ואין לו בכלל מנגדים, לא שר המשקים ולא פרעה, ולכן הוא לא צריך להכניע עצמו בפניהם, וכאשר הכניע את עצמו נענש לישב לעוד שנתיים בכלא.

הנקודה הזו מאד חשובה עבורנו: כל מי שאוחז מדור השמיני, צריך לאחוז בדרגה הזאת שאין לך מנגדים כלל. בדור השביעי עוד היה מנגדים, לרבי היו מתנגדים אמיתיים, אבל אצלנו אין בכלל מתנגדים, מה שנדמה שיש הוא בכלל לא אמיתי. ידוע, אנחנו תמיד מזכירים, שהיתה מחלוקת בין ר' יעקב עמדין לר' יהונתן אייבשיץ,

שר׳ יעקב עמדין חשד אותו בשבתאות, וזה הסעיר את כל העולם המחלוקת הזאת. שאלו את הבעש״ט מה אתה אומר, באיזה צד אתה? הוא אמר שהוא בכלל לא במחלוקת הזאת, לא בשום צד אלא למעלה מכל הענין – המחלוקת הזו היא תופעה-שארית של העבר אבל אני חי את גילוי האלקות שבהוה וממילא איני שייך לה בכלל. גם אצלנו שואלים אם אתה במשיחיסטים או באנטי משיחיסט, זה בכלל לא מעניין אותי, זה לא הנקודה. כך בכל מחלוקת שיש, אנחנו לא כאן ולא כאן, אלא מעל זה בכלל, במקום שאין מנגדים ואין מחלוקת, אין לנו אויבים.

הענין קשור גם לכך שיש כאלה שיש להם פארנויה כאילו יש מנגדים ורדיפה. צריך להבין שאנחנו לגמרי מעל זה. השב״כ לא מנגדים לנו וגם הערבים לא מנגדים שלנו (לא בכדי **ערבים** = **שב״כ**). גם אם שמים אותך בכלא, זה לא אומר שמתנגדים לך. אנחנו חברים של כל היהודים. זה הראש של הדר, מלך השמיני. רק הבעיה, גם שאף אחד לא נגד, אבל עדיין לא בחרו בנו, כמו שלמדנו אתמול על ״מלכותו ברצון קבלו עליהם״. זה מעבר ממשיח בן יוסף למשיח בן דוד – קודם צריך להיות משיח בן יוסף, הדר מלך השמיני, להבין שאנחנו מעל מושגים של מחלוקת ומנגדים, מעל הכל, ואחר כך יש משיח בן דוד, שהעם גם רוצה בנו. [אפשר לומר קשר בין יוסף להדר, **שהדר** עולה **הצדיק**, יוסף הצדיק.] כן, **יוסף הצדיק** עולה **שסה**, הוא שומר הברית, שרש שמירת כל **שסה** מצות לא תעשה של התורה.

היה אפשר גם לתרץ בפשטות למה יוסף נענש ויעקב לא: אצל יעקב היה מולו עשו שהיה מאד מיוחס, הבן של יצחק ורבקה והנכד של אברהם ושרה, לכן כדי לרצות אותו השתחוה וכו׳. אבל אצל יוסף הוא היה מול שר המשקים ופרעה שהם גוים, ומולם לא היה צריך להכנע. זהו תירוץ פשוט. למה לא תרצו כך? כי גם ירידת יוסף למצרים היתה בשביל לברר **רב** נצוצות קדושה שהיו שם, ואם כן היה לו עסק עם מצרים, לברר את מצרים, וחשב שלשם כך צריך להכנע בפני הממסד המצרי. לעתיד לבא כתוב שישארו רק שליש מהעולם, רק הצאצאים של שם, ולפי גרסא אחרת שילך שליש, אבל לשתי הדעות הצאצאים של חם יאבדו. על כל פנים, בעשו – שהוא מצאצאי שם – יש מה להשקיע, שישאר ממנו משהו לעתיד לבא, אבל במצרים שהם צאצאי חם אין מה להשקיע כיון שיאבדו לעתיד לבא – כל זה הו״א, אבל באמת יש מה להשקיע שם על מנת לברר את **רב** הניצוצות הקדושים שהיו שם, כמו שבאמת יוסף השקיע רבות לטובת מצרים, אבל לשם כך לא צריך להכנע לממסד, יוסף הוא למעלה מהכניעה.

תורת חיים על ״זה שמי לעלם״ – שנאה בפנים ואהבה בחוץ

נקרא לסיום עוד ווארט מתורת חיים (קוסוב), אתמול קראנו מפרשת ויחי, עכשיו נקרא מפרשת שמות, שהתחלנו לקרוא במנחה:

זה שמי לעלם [״וזה זכרי לדר דר״.] וכו׳. שונא מתנות יחי׳ [פסוק ממשלי[ז].] ר״ת שמי. כי האמת כי אהבת השי״ת ב״ה צריך להיות בלב כל אדם כל כך שישנא כל הדברים שבעולם כי המה הבל וריק רק אהבת השי״ת [לכאורה זו הדרגה של הצדיק גמור בתניא, שאנחנו קוראים בימים אלה בחת״ת, ששונא את הרע בתכלית.]. וזה כל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך שלא יהא שום דבר חשוב אצלו בעולם. כדאיתא בח״ה [בחובות הלבבות.]. וזה שונא מתנות ששונא כל דבר, יחי׳ זה החיות של אדם [שזו החיות שלו, השנאה לכל הדברים שבעולם חוץ מה׳, בגלל אהבתו את ה׳.] זה שמי לעלם חסר ואו [עלם מלשון העלם.] כי אהבה זאת צריך להעלימו מב״א כי תיקון עולם צריך להיות ולהראות בחי׳ אהבה לכל צרכי אדם. רק שמי לעלם [את השנאה הזו לכל הדברים שבעולם ואהבה לה׳ בכל לב ונפש ומאד לא צריך להראות

[ז] משלי טו, כז.

לזולתו, צריך להעלים את זה, "לעלם כתיב"[ח]. כלפי חוץ צריך להראות שמשתלבים עם הנוהג שבעולם (לא פורשים מן הצבור), אבל בפנים צריך לשנוא את תאוות הגוף בתכלית. החידוש כאן הוא שגם מה ש"והארץ נתן לבני אדם" נכלל ב"שונא מתנות יחיה" – גם מתנה מאת ה' של גשמיות או אפילו של רוחניות שמסיחה את דעת האדם מדבקות בה', "בלתי להוי' לבדו", יש לשנוא. ועל דרך זה נשמע מפי אדמו"ר הזקן בשעת דבקותו – "איני רוצה את העולם הבא שלך... רוצה אני רק אותך בעצמך".].

נגנו ניגון ניסן מניגוני חן, דידן נצח.

[ח] ראה פסחים נ, א; קידושין עא, א.

שבת קדש פרשת עקב, כ' מנחם-אב ע"ז - כפר חב"ד

ביאורי רבי לוי יצחק לאגרת הקדש א

[אחרי[א] הדלקת נרות:]

א. אגרת הקדש א

נגנו ידיד נפש, ניגון ההכנה, ניגון מפולטבה.

היום יום ההילולא של ר' לוי"ק, אבא של הרבי, ולכבודו נלמד קטע מתורתו במקום הרמ"ח אותיות שאנחנו רגילים ללמוד. מה שנלמד הוא ביאור שלו על אגרת הקדש של התניא, מה שאנחנו לומדים בימים האחרונים בחת"ת. נלמד את האגרת הראשונה. קודם נקרא בזריזות בתניא ואז נלמד את הביאור שלו.

"לית אתר פנוי מיניה" ו"כולא קמיה כלא חשיב"

פותחין בברכה לברך ולהודות לה' כי טוב. שמועה טובה שמעה ותחי נפשי. **אין טוב אלא** תורה. תורת ה' תמימה. זו השלמת כל הש"ס כולו ברוב עיירות ומנינים מאנ"ש. הודאה על העבר ובקשה על העתיד. כה יתן וכה יוסיף ה' לאמץ לבם בגבורים מדי שנה בשנה בגבורה של תורה. ולהודיע לבני אדם גבורתה של תורה שבע"פ וכחה עוז. פי' שלמה המלך ע"ה חגרה בעוז מתניה ["חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועותיה"[ב]. כו'. מתנים הם דבר המעמיד כל הגוף עם הראש הנצב ועומד עליהם [המתנים הם הבסיס של הרגלים, והם מחזיקים את כל הגוף.]. והם המוליכים ומביאים אותו למחוז חפצו.

וכמו שהוא בגשמיות הגוף כך הוא בבחי' רוחניות הנפש האלהית האמונה האמיתית בה'

אחד א"ס ב"ה [כלומר, **מתנים** הם כח **האמונה** הנפש. השער של שניהם משותף – **מנ** – "**מן הוא**" אותיות **אמונה**.] דאיהו ממכ"ע וסוכ"ע ולית **אתר** פנוי מיניה למעלה עד **אין** קץ ולמטה עד **אין** תכלית וכן לד' סטרין בבחי' **א**"ס ממש [הוא אומר כאן שלש דרגות: ממלא כל עלמין; סובב כל עלמין; ולית אתר פנוי מיניה. בדרך כלל בחסידות אחרי שאומרים "ממלא כל עלמין" ו"סובב כל עלמין" ממשיכים "וכולא קמיה כלא חשיב", וכך אומר אדמו"ר הזקן בלקוטי אמרים פרק ג[ג]. על הקשר בין שני המקומות הללו בתניא כתבנו שער שלם בספר סוד ה' ליראיו[ד]. מוסבר שם ש"ממלא כל עלמין" הוא (יחסית) כנגד **ה** תתאה; "סובב" כנגד **ו**; "כולא קמיה כלא חשיב" כנגד **ה** עילאה-אמא; "לית אתר פנוי מיניה" – מיניה ממש, מעצמותו יתברך – כנגד אבא.].

אמונה, מוחין, מדות

וכן בבחי' שנה ונפש כנודע [הוא מזכיר כאן עולם-שנה-נפש, בגלל שהזכיר קודם "לית אתר פנוי מיניה... וכן לד' סטרין", ארבע רוחות ששייכים לממד העולמות.]. הנה **אמונה** זו נק' בשם בחי' מתנים דבר המעמיד ומקיים **את הראש**. **הוא** השכל המתבונן ומעמיק דעת בגדולת **א**"ס ב"ה בבחי' עולם שנה נפש [קודם הוא אמר "כל הגוף עם הראש" וכאן הוא אומר "ומקיים את הראש" בלי הגוף, שהמתנים מעמידים את הראש והוא אחראי על כל הגוף. כך

[א] נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה מזרחי. לא מוגה.

[ב] משלי לא, יז.

[ג] זה לשונו: "כי השכל שבנפש המשכלת, כשמתבונן ומעמיק מאד בגדולת ה', איך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב".

[ד] שער "אור אין סוף ב"ה" (עמ' קסט).

הסדר הוא אמונה-מוחין-מדות, שהאמונה מחזיקה את המוחין ומקיימת אותם, והמוחין מולידים את המדות.].

וברוב חסדו ונפלאותיו עמנו להיות עם קרובו ולדבקה בו ממש כנודע ממאמר יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב שהוא רק זיו והארה מבחי' הנק' שכינה השוכן כו' ונברא ביו"ד א' משמו ית' ["כי ביה הוי' צור עולמים", שהעולם הבא נברא באות י, והעולם הזה נברא באות ה.] כו' אבל תשובה ומעשים טובים מקרבין ישראל לאביהם שבשמים ממש למהותו ועצמותו כביכול בחי' א"ס ממש וכמ"ש הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו כו' אקב"ו כו' וכמים הפנים [לפנים.] כו' להוליד מתבונה זו דו"ר שכליים או טבעיים [כמו שהוא הסביר בחלק הראשון של התניא, שיש אהבה ויראה שנולדים ע"י התבוננות המח בגדולת ה', ויש כאלה שרק צריך לגלות אותם. יש אהבה טבעית, אהבה שכלית ואהבה מסותרת, אהבה טבעית היא הגילוי של האהבה המסותרת.] להיות בחי' צעק לבם אל ה' [נדיר שמביא את הפסוק "צעק לבם אל א-דני"[ח], שהוא התעוררות הלב אל ה' בבחינת צעקה. יש "קלא פנימאה דאשתמע" ויש "קלא פנימאה דלא אשתמע".]

"אחליפו דוכתייהו" ב"רצוא ושוב"

או בחי' רשפי אש ושלהבת עזה בבחי' רצוא ואח"כ בבחי' שוב להיות פחד ה' בלבו [האהבה היא ה"רצוא" והיראה היא "שוב". היה אפשר לחשוב הפוך, הרי האהבה היא בקו ימין (חסד) שטבעו ירידה מלמעלה למטה (כטבע המים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך), והיראה היא בקו שמאל (גבורה) שטבעו העלאה מלמטה למעלה (כטבע האש העולה למעלה). אך על ידי השפעת המוחין "אחליפו דוכייתהו" – נקודת הבטול-במציאות של החכמה מאירה בגבורה-יראה בבחינת שוב ואילו השגת ושמחת הבינה מעוררת את האהבה שבלב, חסד – "אם [בחינת אמא] רץ לבך".] וליבוש מגדולתו [בושה היא בפנים, כמו שכתוב במתן תורה "ובעבור תהיה יראתו על פניכם"[ז], יראה זו נראית בפנים, והכוונה שם לבושה[ז].] כו' והוא בחי' שמאל דוחה כמ"ש במ"ת וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק [הוא לא מזכיר את הפסוק שהזכרנו, שכתוב כמה פסוקים אחר כך. אם כן יראה היא תנועה של "שוב". כתוב בספר יצירה "אם רץ לבך שוב ל...", ויש שלש גרסאות לאן ישוב[ח]: "לאחור"-"למקום"-"לאחד" (כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה כמבואר במ"א). אדמו"ר הזקן גורס – על פי תקוני הזהר – "לאחד". אפשר היה לחשוב שהיה כתוב "שוב לאח"', והבחור הזעצער שהדפיס את זה חשב שזה "לאחור". באמת, "אלו ואלו דברי אלהים חיים": "שוב לאחור" הוא במלכות שבחכמה, הארת החכמה המאירה בלב; "שוב למקום" הוא בבינה שבחכמה, "איזהו חכם המכיר את מקומו", "ואי זה מקום בינה"; "שוב לאחד" הוא בחכמה שבחכמה, אצילות שבאצילות, מקום הגילוי של "אחד האמת", כמבואר בספר התניא בשם הה"מ. לשוב לאחור היא פעולה של יראה "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק"] כו' והן בחי' הזרועות והגוף שבנפש:

ב. "הזרועות והגוף שבנפש"

רחמים נולדים ממילא לאחר האהבה ויראה

כעת נלמד את הביאור של ר' לוי"ק. הוא מתעכב על המלים האחרונות – "הזרועות והגוף שבנפש", יש את המתנים-האמונה, הראש-המוחין ויש את הזרועות-אהבה ויראה, אבל מה פתאום הוא מזכיר כאן את הגוף?!

[ז] שמות כ, יז.

[ז] נדרים כ, א: "'בעבור תהיה יראתו על פניכם' – זו בושה".

[ח] ראה נפש בריאה ח"ב (עמ' סד).

[ח] איכה ב, יח.

קב, ב, שורה ד"ה מרחוק והנוף: לכאורה נוף מאן דכר שמי הכא. הלא בפסוק כתיב רק זרועותי' [הוא שואל על פי הפסוק "חגרה בעז מתניה ותאמץ זרועותיה", שלא מוזכר כאן נוף, רק מתנים וזרועות.]. וגם הלא אהבה ויראה שאמר מקודם הן רק זרועות ידים, חו"ג. ולא נוף שהוא ת"ת. י"ל שהוא ע"ד הג' תפלות שהאבות תקנום, תפלות שחרית ומנחה שאברהם ויצחק בחי' חו"ג שהם בחי' ידים תקנום הם חובה – ותפלת ערבית שתקנה יעקב ת"ת היא רשות ומבואר הטעם בזוה"ק פ' חיי שרה דקל"ג ע"א ועל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דאתיהבת בינייהו כיון דאיהו בינייהו גופא ואתתא מלייהו בלחישו דלא לאדברא כו' ע"ש [כתוב בזהר הסבה שתפלות שחרית ומנחה הן חובה ותפלת ערבית היא רשות, שתפלות שחרית ומנחה הן שתי זרועות – חסד וגבורה – המחבקות את המלכות ואז כשיש חיבוק אזי הזיווג בא בדרך ממילא, והוא תפלת ערבית, ולכן היא רשות. (אם ערבית היא תוצאה ממילא, שמחוייבת המציאות, היה צריך להיות חובה?) זה חובה על הקב"ה שיצא כך, אבל בשבילנו זו רשות, בלי עשיה, רק יוצא בדרך ממילא.].

לכן בפסוק כתיב רק זרועות שצריכין לאמצן ["ותאמץ זרועותיה", להתאמץ.] כמו שצריכין לעורר תרין דרועין. וגוף לא נזכר בפסוק כמו דלא לאדברא וע"י אימוץ הזרועות נעשה הגוף ממילא [עד כאן זה היה קבלה, כמו כתבי האריז"ל, אבל עכשיו הוא אומר במשפט אחד קטע חסידות. כך ר' לוי"ק עושה, כותב הרבה קבלה, אבל בסוף גם כותב משפט אחד להסביר ולתרגם את מושגי הקבלה לחסידות ולנפש, וזה השוני בין דברי התורה שלו לבין כתבי האריז"ל. החסידות היא נשמת הקבלה, יש כאלה שאומרים שכל החסידות היא תרגום לקבלה, אבל זה לא נכון, אלא היא הנשמה של הקבלה[ט].] וכן ע"י אהבה ויראה שהן הזרועות נעשה רחמים דת"ת ממילא. כי [הוא אומר כאן רמז שנזכור.] רחמים הוא ר"ח מספר יצח"ק גבורה יראה. ומים בחי' אברהם חסד אהבה ["זכור אב נמשך אחריך כמים"[י]. (אפשר גם לרמוז ש-**רח** עולה **יצחק**, ובתוספת **מ**, **רחמ**, עולה **אברהם**.) נכון, זה רמז חשוב שר' לוי"ק לא מביא כאן. נמצא שישנם שלשה שלבים של התפתחות: **רח**, **רחם**, **רחמים** ויש לכוונם כנגד יצחק-אברהם-יעקב דהיינו יראה-אהבה-רחמים. הצירוף הוא **היו**, שמאל-ימין-אמצע, צירוף ההוד. **רח-רחם-רחמים** = **חן** פעמים **אחד**, **חן** במספר קטן (**רח** = **ח** פעמים **הוי'**, **רחם-רחמים** = **כא**, **אהיה**, פעמים **הוי'**, ג"פ **יעקב**). הסדרה הרבועית שבה מופיעים **רח-רחם-רחמים** (בסיס 10) מתחילה מ**נצח**: 148 158 178 **208 248 298** 358 428 508 598 698 808 928... אחרי **רחמים בא משיח**, בסוד "**כי מרחמם** ינהגם". המספר השלשה עשר בסדרה הוא 928 = **תורה חדשה** שיגלה מלך המשיח, והוא עולה **רח** במילוי: **ריש חית**. והנה, **רחמים** במספר קדמי = 1176, משולש 48, 24 פעמים 49 = "**יסוד היסודות ועמוד החכמות**" = **רחמים** ועוד **משיח** במילוי: **מם שין יוד חית** וכו']. ועיין במאו"א[יא] מע' רחמים [שם הוא מסביר את הרמז הזה"א].

אהבה-יראה-רחמים בין אדם לחברו ובין איש לאשתו

המדות אהבה-יראה-רחמים שייכות גם לקשר עם החבר. לגבי אהבה כתוב "ואהבת את הוי' אלהיך" ו"ואהבת לרעך כמוך", ואדמו"ר הזקן אומר שתכלית אהבת ה' היא אהבת ישראל (לאהוב מה שהאהוב אוהב). לגבי יראה הרי האבא של הבעש"ט אמר לו שלא יפחד מאף אחד חוץ מה' (אמנם, כתוב "את הוי' אלהיך תירא" –

[ט] ראה קונטרס "ענינה של תורת החסידות".

[י] תפלת הגשם.

[יא] מאורי אור מערכת אות רי"ש אות כ: "רחמים בת"ת כולל בו ח"ג ר"ח יצח"ק מי"ם חס"ד".

״את׳ לרבות תלמידי חכמים״ שדרכם מתגלה ה׳ בעולם). אם כן, איך יכולה להיות יראה מהחבר? איך נסביר את זה? מה היא יראה בהקשר הזה? [רגישות.] בדיוק, שאני ירא לא לפגוע בחבר שלי, רגיש אליו[ב]. אם כן, כאשר ישנה אהבה לחבר ויראה לא לפגוע בו, רגישות כלפיו – ממילא תהיה אליו רחמים. רחמים הם אמפטיה בלעז.

הדבר הזה הוא גם בין איש לאשתו: אהבה היא הרגש שמובן מאליו שצריך להיות בין איש לאשתו, יראה היא הרגישות אחד לשניה (על יצחק – שמדתו גבורה-יראה, שלפי מה שהסברנו היינו רגישות – נאמר שתקן את תפלת מנחה, ״ויצא יצחק לשוח בשדה״, וכותב רש״י שהוא התפלל על שידוך; כלומר, היראה-הרגישות באה בקשר לשידוך, לחיי נישואין), ואם יש את שניהם יש רחמים. מה הקשר בין רחמים לאשה? [מה שרבי נחמן אומר.] כן, שעיקר הרחמים הם על האשה[ג].

פעולת המוחין היא להוליד אהבה ויראה, כך כתוב תמיד בחסידות, שהמוחין מולידים אהבה ויראה. לא כתוב שמולידים רחמים, רחמים באים ממילא. [בתחלת פרק מה בתניא כתוב ״לעורר במחשבתו תחילה רחמים רבים״.] שם נאמר שצריך לעורר רחמים רבים **אצל ה׳**, והפעולה היא – כמו שכותב בסיום הפרק – ״לבוא לבחינת אהבה רבה בהתגלות לבו״.

ניתן דוגמה: אם מישהו מבקש ממך צדקה ויש לך רצון לתת לו, אבל אתה מחליט שלא – או משום שאתה יודע שהוא הולך לקנות בזה סמים, או שאתה חושב שהוא בטלן וצריך ללכת לעבוד – אז יש כאן בעצם חסד (המחשבה לתרום לו) וגבורה (השיקול למה לא לתת לו). משתי המדות האלה נולדים רחמים, שאתה מרחם על המציאות בה הבן אדם נמצא ומזדהה איתו. רחמים הם הזדהות, ומצד זה לפעמים בסוף מכריעים אף על פי כן לתת לו (כמו במקרה הנ״ל שהסבה לא לתת לו היא מפני שהוא בטלן...).

מדת הרחמים אצל עם ישראל

כתוב[ד] שלעם ישראל יש שלש מדות: רחמנים-ביישנים-גומלי חסדים (כך הסדר בגמרא – הצירוף הוא והי, צירוף היסוד, ״וצדיק יסוד עולם״, ״ועמך כלם צדיקים״). המדה הראשונה והעיקרית היא ״רחמנים״. כמו שאנחנו נקראים ״מאמינים בני מאמינים״ אנחנו נקראים ״רחמנים בני רחמנים״ (**״מאמינים בני מאמינים״ = ״רחמנים בני רחמנים״** = ״[... ישראל.] **בראשית ברא אלהים**״. הר״ת = 484 = 22 ברבוע). כתוב בפרק לב בתניא שגם אלה שחז״ל כותבים עליהם שיש מצוה לשנאותם, הרי שיש לעורר עליהם רחמים. אדמו״ר הזקן מסביר שם שזה סוד הפסוק ״יעקב אשר פדה את אברהם״, שהרחמים פודים את האהבה. כלומר, שמדין תורה צריך לשנוא אותם, יש עליהם דינים, בחינת יראה, ועל ידי שמעוררים את הרחמים ממילא האהבה מתגלה.

איך זה נקרא שהרחמים מגיעים ממילא, עבודת ה׳ שבאה ממילא? [מודעות טבעית.] כן, בלשון ר׳ אייזיק מהומיל זהו ״אידישע נאטור״, הטבע היהודי. [אפשר לומר לפי זה שחסד הוא מודעות אלקית, גבורה היא מודעות עצמית ותפארת היא מודעות טבעית[ה].] כן.

עיקר הרחמים מגיעים מהדעת[ו], ״משה מלגאו יעקב מלבר״. חז״ל אומרים[ז] שמי שאין לו דעת

[ב] ראה ספר אל עולם הקבלה פ״ז (״גבורה: יראה״).

[ג] ראה שיחות הר״ן רסד.

[ד] יבמות עט, א.

[ה] שלשת סוגי המודעות – מודעות עצמית, מודעות אלוקית ומודעות טבעית – התבארו באריכות בספר הטבע היהודי.

[ו] ראה לקוטי מוהר״ן ח״א לא, א; נו, ז ובכ״ד.

[ז] ברכות לג, א; סנהדרין צב, א.

אסור לרחם עליו, אבל בחסידות[ח] אומרים שדווקא עליו הרחמים הכי גדולים.

[אפשר להקביל את זה לאמונה-יראה-אהבה שכותב אדה"ז באגרת הקדש כז.] בדיוק, אדמו"ר הזקן כותב שם שחיי הצדיק הם אמונה יראה ואהבה, בסדר הזה, ומסביר ר' לוי"ק, למדנו את זה לפני כמה שבועות, שהאמונה כאן היא התפארת. אפשר להסביר את אמונה-יראה-אהבה כמו סגול ואז זה מלמטה למעלה או כמו סגולתא ואז זה מלמעלה למטה. עכ"פ רואים קשר בין התפארת לאמונה (**אמונה-תפארת** משלימות ל-1183 = 7 פעמים 13 ברבוע. בהכאה פרטית הן עולות ו"פ 51 ברבוע), ולכן היא התכלית היוצא מהאהבה והיראה.

ג. משך זמן התפלה – שעה ומחצה

כעת נמשיך בתניא. נדלג על העמוד הבא – שבו הוא מסביר שהחגורה למתנים היא התורה שבעל פה – ונעבור לעמוד שאחריו. זו אגרת שאדמו"ר הזקן שלח לחסידים, בהתחלה הוא כתב להם דברי ברכה על כך שהם סיימו את הש"ס, המשיך בדרוש תורה ומסיים בתוכחה. הלשון של אדמו"ר הזקן כותב כאן והסגנון המעשי מאד נדיר:

ועתה הפעם הנני יוסיף שנית ידי בתוספת ביאור ובקשה כפולה שטוחה ופרושה לפני כל אנשי שלומים הקרובים והרחוקים לקיים עליהם שכל ימי החול לא ירדו לפני התיבה הבעלי עסקים שאין להם פנאי כ"כ. רק אותם שיש להם פנאי או המלמדים או הסמוכים על שולחן אביהם שיכולים להאריך בתפלת השחר ערך שעה ומחצה לפחות כל ימות החול מהם יהיה היורד לפני התיבה ע"פ הגורל או ע"פ ריצוי הרוב. והוא יאסוף אליו בסביב לו כל הסמוכים על שולחן אביהם או מלמדים שיוכלו להאריך כמוהו בבל ישונה נא ונא:

אדמו"ר הזקן אומר כאן להתפלל ביום חול שעה וחצי. עוד מעט נראה בר' לוי"ק איך הוא הגיע לשעה וחצי. אין לזה מקור לא בכתבי האריז"ל ולא במקום אחר. היום בחב"ד לא ראינו מקפידים על זה. [אולי כולל המקוה, הקפה והמזונות והלימוד חסידות.] והחצי שעה תוספת שינה קודם התפלה כדי שיוכל להתפלל כראוי... רואים כאן גם שהוא קובע שכך צריך להיות המנין, ומי שאין לו זמן – כמו שאומר באגרת אחרת – המתפללים במנין הזה של השעה וחצי מוציאים אותו ידי חובה בזה.

כלומר, שיש דבר שנקרא עקרונות. כמה שרוצים לקרב ולקבל את כולם, אבל יש עקרונות, וכאן יש עקרון של תפלה של שעה וחצי. אנחנו אומרים את זה כי היה עכשיו סיפור בבית חב"ד בהודו שהיתה התלבטות אם לקבל איזה ענין או לעמוד על העקרון. נאמר כך: למשל בכתה, אם יש ילד שמוריד את הרמה בכתה או שמקלקל ילדים אחרים – מה תעשה אתו? [תוציא אותו.] כן. [אבל שליח צריך לדאוג למי שבחוץ.] כן, אבל אם יש לשליח – למשל ברוסיה – בעצמו איזה מוסד, הוא צריך להוריד ולהרוס את המוסד שלו כדי להשאיר את אותו תלמיד? [הוא צריך לפתוח עוד מוסד בשביל התלמיד ההוא.] אליו ידאג שליח אחר, אבל יש עקרונות שאי אפשר לרדת מהם. [ככה היה אדמו"ר הזקן, שבגלל שביאר את מדת "אמת ליעקב" באגרת "קטנתי" הפסיד 50,000 חסידים, אבל הרבי לא נהג כך.] [זה נקרא "אמת" ו"אמת לאמתו".] כן, אם הזכרת משהו מרבי נחמן, רבי נחמן אומר שמצד האמת צריך להיות רב, אבל מצד האמת לאמתו יש להמנע מזה.

נדלג קצת:

וכגון דא צריך לאודועי שבדעתי אי"ה לשלוח לכל המנינים מרגלים בסתר לידע ולהודיע כל מי שאפשר לו וכל מי שיש לו פנאי להאריך

[ח] ראה לקוטי מוהר"ן ח"א קו: "איתא 'דאין עניות אלא מן הדעת' (נדרים מא). ועל זה צריך רחמנות, כי אין רחמנות גדולה מזה". ראה אוצר הנפש ח"ב מאמר "רחמים – יסוד החינוך".

ולעיין בתפלה ומתעצל יהי׳ נידון בריחוק מקום להיות נדחה בשתי ידים [עד כדי כך. את מי דחו בשתי ידים? את אותו האיש.] בבואו לפה לשמוע דא״ח ומכלל לאו אתה שומע הן [מהדינים אתה שומע את החסדים.] ולשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב ואין טוב אלא תורה וכו׳:

נקרא בביאור של ר׳ לוי׳ק:

המתקת הגבורות שנמשכות ליסוד

קג, א, שורה ד״ה להאריך — שעה ומחצה: הטעם על שעה ומחצה לפחות. י״ל כי תפלת השחר שאברהם בחי׳ חסדים תקנה. כמ״ש וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם כו׳. הוא בחי׳ המשכת החסדים להמתיק את הגבורות. (כי תפלה בכלל שהיא במקום קרבנות [עבודה, קו העלאה.] הוא בחי׳ גבורות קו השמאל. עבודה וכידוע [ידוע שתפלה היא לשון פלילים, דינים. יש הרבה דינים בתפלה, זה שאתה קם בבוקר וצריך עכשיו להתפלל שעה וחצי זה מביא לך דינים... וצריך להמתיק אותם, וזו עבודת תפלת שחרית, להמשיך חסדים לגבורות.]) והוא מה שהחסדים ממתיקים את הגבורות ביסוד [מה פנימיות היסוד? (אמת.) נכון, והכוונה היא לאמת במובן של כח ההגשמה, וכשרוצים להגשים משהו בהתחלה יש גבורות ודינים וצריך להמתיק אותם.].

ניתן דוגמא אקטואלית: יש את החזון של התורה שהוא מלכות ישראל. בא איזה בחור שיודע טוב מה החזון והוא רוצה להגשים אותו, בצורה מאד מעשית, ורוצה ״משיח נאו״, לא ״קמעא קמעא״, והוא כותב תכנית מסודרת איך להרוס את כל הממסד הקיים כדי לבנות על גביו את מלכות ישראל. הדרך שהוא פועל היא גבורות, זה בדיוק המשכת הגבורות ליסוד, שכשרוצים להגשים משהו זה מתחיל עם גבורות – גבורות קדושות, ואת זה צריך להמתיק עם החסדים. המשל הזה הוא מאד מכוון כי הסבה שהגבורות יורדות היא כדי לבנות את המלכות – ״בנין המלכות מהגבורות״, וזה בדיוק כל הסיפור של מלכות ישראל.

סדר מיתוק הגבורות

והנה בירידת החסדים מתמתקים ג׳ גבורות. ת״ת נו״ה [בספירת הדעת יש ״עיטרא דחסדים״ ו״עיטרא דגבורות״, חמשה חסדים וחמש גבורות, והחסדים והגבורות האלה מתפשטים בכל ה-ה קצוות. יש בחסד חסד וגבורה, וכן בגבורה, וכן בתפארת בנצח ובהוד, בכל אחד יש חסד וגבורה. בתחלה הגבורות מתקבצות ביסוד, ואחר כך צריך להמשיך את החסדים לשם כדי להמתיק את הגבורות. זה לא כמו בספירת העומר שיש חסד שביסוד וכו׳, אלא חסד וגבורה שיש בכל ספירה, והכל מתקבץ ביסוד. דרך ההמתקה היא בשני שלבים – בהתחלה בדרך ירידה, ״אור ישר״, מה שהחסדים מתפשטים בשני השלישים התחתונים של התפארת ולנצח והוד וממתיקים את הגבורות שלהם.].

ו[אחר כך,] בעליית החסדים מתמתקים שארי הגבורות [החסדים עולים בדרך ״אור חוזר״ וממתיקים את הגבורה של השליש העליון של התפארת וחצי הגבורה העליונה של החסד.]. ואח״כ יצאו החסדים מהיסוד ועלו לגוף להגדילו ובצאתם משם אין מתוק הגבורות נשאר בתקפו אלא מתוק הת״ת לפי שנמתק בירידה ועלי׳ ומתוק חצי העליון של החסד שבהם לפי שהוא חסד וקרוב אל החסדים שעלו [מה שנשאר אחרי ההמתקה הזאת היא רק ההמתקה של הגבורה של התפארת וחצי הגבורה של החסד. סבת הדבר היא, שבתפארת החסדים עברו פעמיים – גם בירידה וגם בעליה – היא ׳חטפה׳ שתי מכות חסד. והחצי העליון של הגבורה של החסד גם התמתק כיון שזה בחסד אז יש לו נטיה לחסד ויותר קל להמתיק אותו. וזה השעה וחצי של אדמו״ר הזקן שכתב לגבי תפלת שחרית, גבורת התפארת וחצי גבורת החסד שמתמתקות בתפלת שחרית.].

שעה וחצי ורוחב אגודל

וכמ"ש כ"ז בפע"ח שער הציצית פ"ג ובמ"ח מס' ציצית פ"ב ממשנה ב' עד סוף הפרק ע"ש [כאן הוא נותן מקומות לעיון והרחבה מאיפה הוא לקח את הרעיון.] לענין ציצית מה שלא יהא מן הנקבים ועד תחת הכנף יותר מרוחב שלש אצבעות ולא פחות מאורך קשר העליון של אגודל ע"ש היטב [הוא מביא דוגמא ממצות ציצית, שמצינו שהמרחק בין הציצית לסוף הבגד צריך להיות מינימום רוחב אצבע של אגודל וחצי, והמקסימום רוחב שלש אצבעות של אגודל. כעת, אם מודדים לא ברוחב האגודל אלא מתחלת האגודל עד הפרק שלו זה שוה רוחב אצבע וחצי, וזה נקרא "קשר של אגודל". מה שהוא רוצה להסביר זה שהשיעור המינימלי של המרחק בין הציצית לכנף הבגד הוא כנגד הגבורה וחצי – של חסד ותפארת – שמתמתקת בעליית החסדים, וזו השעה וחצי שכתב אדמו"ר הזקן לגבי תפלת שחרית. אגב, הכל כאן יחס של "שלם וחצי" של רבי אברהם אבולעפיא. לפי ההקבלה לשיעורים שכתובים בציצית, המקסימום של התפלה הוא שלש שעות, שהוא כנגד השיעור של שלשה רוחבי האגודל, והוא כנגד שלש הגבורות – של תפארת, נצח, הוד – שנמתקים בירידת החסדים ליסוד. ויש לזה רמז נפלא בלשונו הזהב של אדמו"ר הזקן, "שעה ומחצה לפחות" – "**שעה ומחצה**" = "**לפחות**"! נמצא רמוז שיש עוד שעה ומחצה בכח שכאשר יוצא מן הכח אל הפועל מתארכת התפלה שלש שעות!].

שלש שעות – חסידים ראשונים, שעה וחצי – חסדים אחרונים

[מה הקשר בין ציצית לשחרית, חוץ מהפשט שמתעטפים בה בציצית? הרי מניחים גם תפילין.] והנה מצות ציצית הוא בשביל אברהם בשביל שאמר אם מחוט כו' זכו בניו למצות ציצית כדרז"ל [וגם ענינה של הציצית הוא קבלת עול, ומתאים לאברהם, וכן אצל רובם הציצית היא לגמרי לבנה וזה קשור ללבן העליון שמוסבר בחסידות שזה בחינת אברהם.]. לא יהי' יותר מג' אצבעות ולא פחות מן אצבע ומחצה. ועד"ז בתפלת השחר שאברהם תקנה, מציגו שהאריכות בתפלה ביותר הוא שלשה שעות כמו תפלת חסידים הראשונים (שעה קודם התפלה ושעה אחר התפלה. ושעה תפלה) [הוא מצא מקור בנגלה לכך ששיעור התפלה המקסימלי הוא שלש שעות, כמו החסידים הראשונים, שנקראו כך בעצם על שם החסדים הראשונים שיורדים ליסוד, כמו שכותב בסמוך. מההוכחה של רבי לוי"ק מוכח שה"שעה ומחצה" שהרבי דורש כולל גם הכנה לפני התפלה וגם התישבות לאחר התפלה. אך היום היינו מה שתקנו קרבנות ופסוקי דזמרה ושארית התפלה (שלא היו בימי החסידים הראשונים), ובכל זאת נראה שאפשר לדחוס לתוך השעה ומחצה כמה דקות של "כובד ראש" לפני התפלה וכמה דקות של התישבות בסיום התפלה.] הוא ע"ד כמו בציצית שהשיעור היותר גדול הוא ג' אצבעות. והוא לנגד מה שמתמתקים הנ' גבורות ת"ת נו"ה. בירידת החסדים. (והיינו חסידים הראשונים. חסידים דוקא בחי' חסדים. והראשונים רומז על החסדים בירידתן. שהירידה הוא קודם העלי', וכמובן).

ממש מופלא מה שכותב כאן ר' לוי"ק, רק הוא יכול לכתוב כזה דבר, גאונות אין סופית.

[בין מוסף למנחה:]

נגנו ברוך אל עליון, יונה מצאה בו מנוח.

המתקה על דרך "אתכפיא" והמתקה על דרך "אתהפכא"

אתמול ראינו שר' לוי"ק מסביר את הסבה שאדמו"ר הזקן כתב שתפלת שחרית צריכה לערוך לפחות שעה וחצי. הוא מסביר שבתחלה הגבורות של כל ה-ה קצוות יורדות ליסוד, בכל מדה מה-ה קצוות יש גבורה וחסד, יש ביד ימין חסד וגבורה, ביד שמאל, בגוף, ברגל ימין וברגל שמאל. מקור החסדים והגבורות בשרש מגיע מהידים של אריך אנפין, שיש בכל יד חמש

אצבעות, יד ימין היא חסד ויש שמאל היא גבורה, ומשם זה הגיע לדעת – ל"עיטרא דחסדים" ו"עיטרא דגבורות" שבדעת – ומשם החסדים והגבורות נמשכים לכל המדות[ט]. כמו שהמשלנו אתמול, כשרוצים לאמת ולהגשים משהו בהתחלה יש גבורות, כמו אותו אחד שחושב על מלכות ישראל ומצטיירת לו תכנית של דינים. מה שצריך לעשות במקרה כזה הוא להמשיך חסדים לתוך הגבורות שהתקבצו לתוך היסוד.

ר' לוי"ק הסביר שיש שני שלבים בהמתקה הזאת: השלב הראשון הוא ירידת החסדים לגבורות שביסוד, בירידה זה עובר לרוחב ומגיע לתפארת-נצח-הוד, הכחות הגלויים, הקשורים למעשה, כמו תקון SOS. כשאותו אחד שרוצה לפעול כפי הדינים שלו ורץ עם הסכין, אתה צריך מיד לעצור אותו להמתיק אותו. אבל ההמתקה הזאת לא נשארת לאורך זמן, אלא רק כל זמן שהמשפיע נמצא הוא מומתק. ברגע שהמשפיע הולך אותו אחד חוזר לסורו. שוב, מדובר כאן בגבורות קדושות, אבל לא ממותקות, וצריך להמתיק אותן. שוב, יש המתקה בדרך ירידה, שהיא על דרך אתכפיא, שכל הזמן כופה את הגבורה להיות ממותקת, וזה הפעולה הראשונה. כמו ברפואה שיש סימפטומים ויש את שרש המחלה, הדבר הראשון שיש לעשות הוא לטפל בסימפטומים שלא יזיקו חלילה, ואח"כ לטפל יותר בשרש, בדרך עליה, ושם הגבורות נשארות ממותקות, כמו אתהפכא.

בהמתקת הדינים יש כמה אופנים וצורות. ידוע שצריך להמתיק את הדינים בשרשם. מה הכוונה? כשעולים לאמא להמתיק. מקור הדינים הוא בחיצוניות הבינה, "מינה דינין מתערין", וכשממתיקים את הדינים בפנימיות הבינה ההמתקה היא הכי שרשית ויסודית.

במשל שאמרנו, כשבאים לפעול במציאות ולהקים מלכות ישראל, הדבר הראשון הוא לפעול המתקה שלא יהיה משהו מסוכן, וזו ההמתקה בדרך ירידה. אחר כך יש המתקה בדרך עליה, וכמו שלמדנו אתמול הכוונה היא שהחסדים בדרך עליה – של "אור חוזר" – עולים בקו ישר ולא מתפזרים לצדדים וממתיקים את הגבורה של השליש העליון שבתפארת, והחצי העליון של הגבורה שבחסד. הגבורות הללו נעלמות יותר, ולכן ההמתקה שלהן פנימית יותר.

ר' לוי"ק הביא את כל סדר ההמתקה כדי ללמוד את המקור לשעה וחצי, כי בהמתקה בדרך עליה יש גבורה וחצי שממותקות וזו העבודה של תפלת שחרית. הוא דימה את השיעור שעה וחצי לקשר של אגודל שצריך להיות לפחות רוחב אצבע וחצי בין הציצית לסוף הכנף, ולא יותר משלשה רוחבי אצבע של אגודל, שזה כנגד שלש השעות שהתפללו החסידים הראשונים. הוא אומר שיש בעצם "חסידים ראשונים", שהם החסדים הראשונים שנמשכים בדרך ירידה שמתפשטים לשלש המדות תפארת-נצח-הוד, ויש "חסידים אחרונים" שהם החסדים האחרונים שבדרך עליה, ולהם יש שעה וחצי תפלה, כי ממתיקים את התפארת וחצי חסד. [פתחנו בכתבי האריז"ל וראינו שהחסד הוא ממוצע בין הגבורה לתפארת ולכן הוא ממותק, וכל אצבע היא ספירה אחרת.] האגודל הוא חסד, האצבע היא גבורה, האמה היא תפארת הקמיצה נצח והזרת הוד. כאן מה שמתמתק בעליה הוא בעצם חצי אגודל והאמה, רק שבהלכות ציצית זה נקרא "קשר של אגודל" שהוא רוחב אגודל וחצי. כלומר, מכך שיש יותר משיעור אגודל (שהוא החסד), הוא מסביר שה"חצי" הוא מצד האגודל, החסד, וה"אגודל" עצמו הוא בעצם האמה, התפארת. לגבי ההגדרה אם החסד הוא הממוצע או שכיון שזה נוטה לחסד, יכול להיות שיש כמה גרסאות באר"י, כאן זה לפי פרי עץ חיים ומשנת חסידים. מה שנשאר בסוף הוא ההמתקה הזאת. [ההמתקה הראשונה

[ט] ראה עץ חיים שער כה דרוש ב: "והנה הדעת התחתון נמשך מב' כתפין דא"א שהם חו"ג ונעשין בו ה"ח וה"ג המכריעין בין ב' עטרין".

בכלל לא פעלה?] היא פעלה איזה רשימו, אבל לא התהפכה.

נמשיך:

שיעור המרחק המקסימלי בציצית – פחות משלשה גודלין

ועיין בסידור אדמו"ר ז"ל זיע"א הלכות ציצית שיהי' פחות מעט מרוחב שלש גודלין ע"ש [הוא מביא כאן דיוק מאד יפה, שבהלכות ציצית שאדמו"ר הזקן כתב בסידור שלו הוא כותב שמקסימום המרחק בין הציצית וסוף כנף הבגד יהיה קצת פחות מרוחב שלשה אגודלים.]. הוא כי מתמתקים בירידת החסדים ג' גבורות פחות שליש [כי בירידה החסדים פוגעים רק בגבורה של השני שליש התחתונים של התפארת, ולא בשליש העליון. יוצא שההמתקה בדרך ירידה היא רק בכחות הגלויים, כמו שאמרנו קודם במשל, שבהתחלה צריך להמתיק במעשה, וההמתקה של העליה היא בכחות הנעלמים, משליש העליון ומעלה, שהיה נעלם ומכוסה ביסוד דאמא. כלומר שההמתקה הזאת היא יותר שינוי בראש, ולכן הוא קיים ונשאר.].

תתר"ף חלקים בשעה

והשיעור היותר פחות הוא שעה ומחצה הוא ע"ד כמו בציצית שהשיעור הפחות הוא אצבע ומחצה לנגד מתוק כל גבורת הת"ת ומתוק חצי גבורת החסד. כי שעה שיש בה תתר"ף חלקים רומז על גבורה [בכל שעה יש 1080 חלקים, כמו שאנחנו מציינים בשבת מברכים "כך וכך חלקים". שניות הן מושג מחודש שנלקח מהלכות קידוש החדש ברמב"ם[3]. לגבי חלוקת גלגל המזלות הוא כותב שניות. במושגים של זמן, כמו אצלנו, כמה שניות זה כל חלק? 3 ושליש שניות. דקות כן אומרים כשמכריזים על מולד הלבנה היום. כמה רגעים יש בדקה? יש 60 שניות בדקה, ו-**חי** חלקים, יש **חי** בדקה ו-1080 בשעה. לגבי מה אדמו"ר הזקן מזכיר את זה? לגבי זה שכל שעה מתחלף הצרוף של שם הוי'[כא]. עכ"פ שעה רומז לגבורה, כי יש בה 1080 חלקים, למה? לא רק כי זה מספר מוגבל, לחסד אין גבול, הוא נותן כאן גימטריא:] כי תתר"ף הוא מספר ה"פ גבורה [אמנם זה גם כפולה של חסד – 15 פעמים **חסד** – אבל אין משמעות מיוחדת ל-15 פעמים **חסד**. הרמז של **ה** פעמים **גבורה** מאד מובהק, כי ישנו מושג "**ה** גבורות".] (כי כל גבורה מהה"ג כלולה מכל הה"ג כידוע [ולכן בכל שעה שהיא בעצמה גבורה יש **ה** גבורות.]) [שעה היא גם מלשון שעיה – "וישע הוי' אל הבל ואל מנחתו", מלשון לפנות ולחלק. אמנם השער של המלה "**שע**ה" הוא **שע**, שקשור לחסד, "**שע** נהורין", אור הפנים, תקון "ואמת", אבל כאן הוא אומר שקשור עם גבורה.].

ד. בעלי התפלה בימי החול ובשבת

כעת הוא ממשיך לפרש את דברי אדמו"ר הזקן. נקרא קודם בתוך התניא:

ועתה הפעם הנני יוסיף שנית ידי בתוספת ביאור ובקשה כפולה שטוחה ופרושה לפני כל אנשי שלומים הקרובים והרחוקים לקיים עליהם שכל ימי החול לא ירדו לפני התיבה הבעלי עסקים שאין להם פנאי כ"כ. רק אותם שיש להם פנאי או המלמדים או הסמוכים על שולחן אביהם שיכולים להאריך בתפלת השחר ערך שעה ומחצה לפחות כל ימות החול מהם יהיה היורד לפני התיבה ע"פ הגורל או ע"פ ריצוי הרוב [עוד מעט נראה מה הענין בזה, גם את זה הוא מדייק.]. והוא יאסוף אליו בסביב לו כל הסמוכים על שולחן אביהם או מלמדים שיוכלו להאריך כמוהו בבל ישונה נא ונא:

"מלמדים" ו"סמוכים על שלחן אביהם"

כותב ר' לוי"ק:

---

[3] פי"א ה"ז.

[כא] תניא לקוטי אמרים פמ"א.

והיורדים לפני התיבה יהיו מלמדים או הסמוכים על שולחן אביהם. מלמדים הוא החסדים המגולים שבנו"ה [החסדים שיורדים להמתיק את הגבורות שבנצח והוד בדרך ירידה. כך גם אלה שרוצים לפעול בדרך של גבורות ודינים בדרך למלכות ישראל התיקון שלהם הוא להחזיר אותם ל'חדר', שהמלמדים ימתיקו אותם, ויחנכו אותם איך לפעול 'באופן המתקבל'...]. כי נו"ה הם מלמדים כמ"ש מכל מלמדי השכלתי שמלמדי קאי על נו"ה [נצח והוד הם כנגד הכליות, "כליות יועצות" כמו שכתוב לגבי אברהם אבינו ששתי הכליות נעשו לו כשני רבנים. כל מלמד צריך לדעת את זה, שהוא כנגד החסדים שממתיקים את הגבורות של הנצח והוד.] כמ"ש בפע"ח שער הסוכות רפ"ב ע"ש. והסמוכים על שולחן אביהם הוא החסדים המגולים שבשני שלישי ת"ת ששם יתגלה יסוד אבא אחר סיום אימא בשליש העליון דת"ת [גם דבר יפה, יסוד אמא מגיע עד סוף שליש התפארת המכוסה, ושם מתחיל הגילוי של יסוד אבא משני שלישי התפארת התחתונים והגלויים. לכן בחינה זו נקראת "סמוכים על שלחן אביהם", הם סמוכים ליסוד אבא.]. זהו ששני שלישי ת"ת הם סמוכים על שולחן אביהם. אביהם הוא חכי הנק' אב לת"ת. כמ"ש מה שמו ומה שם בנו. מה שמו אבא [**חכמה – כח מה**.] ומה שם בנו ת"ת [שם **מה** שהוא בתפארת: **עב** – חכמה; **סג** – בינה; **מה** – תפארת; **בן** – מלכות.] כמ"ש בזוה"ק פ' בלק ע"ש. ונקט מתחלה מלמדים ואח"כ הסמוכים כו', כי מתחלה יורדים החסדים דהוד ונצח ביסוד, ואח"כ יורד החסד דת"ת [הספירות מסודרות כמו מחנה ישראל. לגבי מסע המחנות כתוב ש"כשהולכין הולכין כדרך חנייתן וכו'"[כב], וכך לגבי הספירות – הן יורדות לפי הסדר: בתחלה יורדות גבורות הנצח וההוד, אחר כך גבורת התפארת וכו'. אחר כך כשהחסדים יורדים להמתיק את הגבורות, הם גם יורדים לפי הסדר: בתחלה יורדים חסדים לנצח והוד, ואחר כך לתפארת. ולכן הסדר הוא "מלמדים" ואח"כ "סמוכים על שולחן אביהם".].

הקדמת ה"סמוכים" ל"מלמדים"

אך כשנקט שעה ומחצה לפחות שהוא בעליית החסדים מהיסוד, שנשארו מתקנים כל גבורת הת"ת וחצי גבורת חסד. שמובן שמתחלה עולה חסד דת"ת ואח"כ חסדי נו"ה נקט והוא יאסוף אליו כל הסמוכים על שולחן אביהם או מלמדים. מתחלה סמוכים על שולחן אביהם ואח"כ מלמדים. היינו מתחלה חסד דת"ת ואח"כ חסדי נו"ה (וגם העלי' ביסוד הוא מתחלה בקו האמצעי דיסוד עד מקצת הת"ת שבו. ואח"כ נתפשטו לצדדים כמ"ש במ"ח שם ובמס' הגדלות דו"א פ"ה מ"ז ע"ש. לכן נקט מתחלה סמוכים על שולחן אביהם ואח"כ מלמדים) [זה דיוק שרק ר' לוי"ק יכול לשים לב אליו. בהתחלה, כשאדמו"ר הזקן דבר על החזן שיורד לפני התבה, הוא הקדים את המלמדים לסמוכים. אחר כך, כשכותב על כך שהחזן אוסף אליו מנין, הפך את הסדר וכתב קודם סמוכים ואח"כ מלמדים. מסביר ר' לוי"ק שכשבוחרים מישהו שירד לפני התבה הענין הוא ירידת החסדים להמתיק הגבורות ביסוד, לכן קודם ממתיק את הנצח והוד ואח"כ תפארת, כסדר ירידתם. אחר כך אסיפת כולם היא עליית החסדים ב"אור חוזר" למעלה, המתקה בדרך עליה, והסדר הוא שמה שלמעלה עולה ראשון. לכן בתחלה ההמתקה היא בתפארת, שהחסד שבה עולה קודם, ואח"כ החסד של הנצח והוד שבעליה הם מקובצים בתוך התפארת ועולים בקו ישר, ואח"כ החסדים מתפשטים למעלה בשני הכיוונים של החסד והגבורה. לכן כתב אדמו"ר הזקן בזה קודם את הסמוכים (תפארת) ואח"כ המלמדים (נו"ה).].

"גורל" ו"על פי ריצוי הרוב"

וי"ל פירוש והוא יאסוף אליו. יאסוף דוקא הוא מה שנקבצו החסדים ביסוד לעלות משם [אפשר

[כב] רש"י במדבר ב, ט.

לומר שהשפעה בדרך ירידה היא כמו שמישהו יוצא למבצעים, ובדרך עליה זה שהוא כבר אוסף אליו יהודים שיהיו בעלי תשובה חסידים.]. כמש"ש (כי והוא קאי על הש"צ היורד לפני התיבה. התיבה הוא מל'. והש"ץ היורד לפני התיבה הוא יסוד [ואם כן הכל הוא בהקשר של היסוד.]). ואמר שהיורד כו' יהי' עפ"י הגורל או עפ"י ריצוי הרוב עפ"י הגורל הוא במלמדים. כי מלמדים שהם החסדים המגולים דנו"ה. הנה זה נמשך מבחי' כתר כמא' אל עליון בחי' כתר גומל חסדים טובים דנו"ה [אומרים בתחלת שמונה עשרה "אל עליון גומל חסדים טובים". "אל עליון" הוא בחינת כתר ו"חסדים טובים" הם בנצח והוד, ויש קשר ישיר בין הכתר לנצח והוד כמבואר בכתבי האר"י. הכל קשור לאברהם אבינו, ראש כל המאמנים ומקור החסדים-טובים בכתר עליון. הוא קרא לקב"ה "אל עליון" – "ויאמר אברם אל מלך סדם הרמתי ידי אל הוי' אל עליון קנה שמים וארץ" – וגם קרא לקב"ה "אל עולם" – "ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם הוי' אל עולם" – ובכך פרסם שהאל הוא הכל והכל הוא האל. "אל עליון" בכתר ו"אל עולם" בנצח והוד. עליון-עולם הם לשון נופל על לשון. **עליון עולם** = **יב** צירופי שם **הוי'** ב"ה, **יוסף-יוסף**, "**אינו גוף** [=] **ולא כח בגוף**". והנה, "**ויאמר אברם**" = 500 = "**פרו ורבו**" וכו'. כל הפסוק, "**ויאמר אברם... אל עליון קנה שמים וארץ**" = 2500 = 50 ברבוע = 5 פעמים 500 – יש 5 "**ויאמר אברם**" בתורה! "**ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם הוי' אל עולם**" = 2205 = 5 פעמים 441, **אמת**, 21 ברבוע, ודוק היטב.] כמ"ש בפע"ח שער העמידה פי"ד ועיין בלקו"ת בד"ה לבאר ענין המסעות ובהביאור דצאינה וראינה דרוש השני ע"ש.

וכתר שהוא למעלה מטו"ד הוא בחי' גורל שגורל הוא למעלה מטו"ד כמ"ש לקמן סוס"ז. ולכן הוא גומל חסדים טובים דנו"ה שנו"ה ג"כ אינם בבחי' טעם ודעת. כי הם בדי ערבות שאין בהם לא טעם ולא ריח. והיינו מה שגרל [בלי **ו**.] אותיות רגל. שמגורל נעשה רגל [(פעם הרב הסביר על "בקע לגלגלת" שזה לחתוך את ה**גלגלת** לפעמיים **רגל**.) נכון, במלה "**גלגלת**" יש **גל-גל**, וכשמחלקים-בוקעים גם את ה-**ת** לחצי, יש פעמיים **ר**, וביחד יוצא **רגל רגל**. ("**עמר** לגלגלת", **עמר** זה חצי **כתר**.) נכון, "**עמר**" = **יש**, **י** פעמים **אל**, חצי **כתר**, "**לגלגלת**" = **מלכות** = **אל** במשולש, **הוה** פעמים **אל**. ביחד, "**עמר לגלגלת**" = **י-הוה** פעמים **אל** ("הוי' אל עליון", "הוי' אל עולם") = "[אשר ברא אלהים] **לעשות**", סיום וחותם מעשה בראשית – "לעשות"-לתקן].

לגבי המלה "עמר" כתוב בזהר רמז יפה: מלבד הרמז ש**עמר** קשור עם **אמר** – "יום ליום **יביע** אמר" (סופי תבות **עמר** והמלה האחרונה היא **אמר**) – כרמוז בשלישיית המושגים **אור מים רקיע**, שראשי התבות שלהם (מלמעלה למטה) הם **אמר** וסופי התבות (העולים מלמטה למעלה) הם **עמר**, יש עוד רמז בזהר, ש**עמר** ראשי תבות **עובדא-מילולא-רעותא**. שלשת המושגים קשורים ל-**ג** רישין שבכתר (**ג** הרישין שבאריך): "עובדא" קשור עם מוחא סתימאה; "מילולא" קשור עם האוירא; "רעותא" קשור עם הגלגלתא, היינו "עמר לגלגלת", זה רמז יפה למי שקוראים לו עמר.]. היינו שמכתר נעשה נו"ה [ולכן על פי הגורל קשור עם מלמדים]. (וכן **אם** נו"ה נמשכים מבינה (שבינה הוא כתר לז"א. כי נקראת הוא. וכידוע). כי נבי"א שבנו"ה הוא מס"ג דבינה [כותב גימטריא פשוטה: **נביא** עולה **סג**, שם הבינה. (גם משה ואהרן – שכנגד נצח והוד – היו נביאים.) נכון.].

הנה **אומרים** ומה **נעים** גורלנו. נעימות הוא בבינה. וכן מתנות דבינה הם לאביונים דנו"ה. ופורים הוא ע"ש פור הוא הגורל. וד"ל. והשם חק"ב טנ"ע שבהוד [ב"אנא בכח".] מספרו גור"ל). **או** עפ"י ריצוי הרוב הוא בסמוכים על שולחן **אביהם**. שני שלישי חסד דת"ת. שהם

רוב הת״ת. זהו רוב. (וריצוי ג״כ שייך לת״ת. הנקרא היכל הרצון [יש שבעה היכלות[כג]: היכל לבנת הספיר (יסוד ומלכות); היכל עצם השמים (הוד); היכל נגה (נצח); היכל הזכות (גבורה); היכל אהבה (חסד); היכל רצון (תפארת); היכל קדש הקדשים (כתר-חכמה-בינה). היכל הרצון, של התפארת, נמצא למעלה מהיכלות החסד והגבורה.].)

״על פי ריצוי הרוב״ ו״בריצוי הרוב״

בשביל הקטע הבא צריך לקרוא את הפיסקה הבאה בתניא, לגבי שבת:

אך בשבתות וימים טובים שגם כל בעלי עסקים יש להם **פנאי** ושעת הכושר **להאריך** בתפלתם בכוונת לבם ונפשם לה׳ [מעניין שהוא אומר שדווקא בעלי עסקים ירדו לתבה בשבת. הייתי חושב הפוך, שבעלי עסקים יעלו בימות החול ואברכים בשבת, אבל הוא אומר הפוך, שאברכים שיש להם זמן ביום חול ירדו לתבה בימות החול, ובעלי עסקים שיש להם פנאי בשבת ירדו לפני התבה בשבתות. כנראה שלבעלי עסקים יש יותר חוש בחזנות, שיותר נצרכת בשבתות וימים טובים...]. **ואדרבה** עליהם מוטל ביתר שאת ויתר עז כמו שכתוב בשולחן ערוך אורח חיים וכמו שכתוב בתורת משה ששת ימים תעבוד כו׳ ויום השביעי שבת לה׳ **אלהיך** דייקא כולו לה׳. **ולזאת** גם הם ירדו לפני התיבה בשבת ויום טוב על פי הגורל **או** בריצוי הרוב כמ״ש **אשתקד**:

נקרא בר׳ לוי׳ק:

ובבעלי עסקים שהם גם כן בנו״ה בחיצוניות דנו״ה [יש בנצח והוד פנימיות, שזה ה״כליות יועצות״, כנגד המלמדים, ויש חיצוניות, שזה הרגלים והם בעלי העסקים. יש עוד בחינה בנצח והוד שזה ה״תרין ביעין״ המבשלים את הזרע.]. והם **תמכי אורייתא** דת״ת [הם הרגלים של התורה שבתפארת.] כי נצח והוד הם תרין סמכי קשוט דת״ת. כי **תפארת** הוא קשוט מדת אמת [״תתן אמת ליעקב״.]. נקט ג״כ לקמן עפ״י הגורל השייך לנו״ה. **או** בריצוי הרוב דת״ת. **הוא** מצד שהם תמכי **אורייתא** דת״ת. מצד **שנקראים** תרין סמכי קשוט. ומפני שבעלי עסקים בעצם הם בחי׳ נו״ה רק שמושרשים בת״ת. שהם רק תמכי **אורייתא** דת״ת. **לכן** ברוב נקט בהם בריצוי הרוב. **ולא** עפ״י ריצוי הרוב כמקודם בסמוכים על שולחן **אביהם** ת״ת שבהם נקט עפ״י ריצוי הרוב [זה עוד דיוק מופלא של ר׳ לוי׳ק, שרק הוא שם לב אליו: בקטע של המלמדים והסמוכים אדמו״ר הזקן כתב ״על פי הגורל או על פי ריצוי הרוב״, ואחר כך, בקטע של בעלי העסקים הוא כתב ״על פי הגורל [בפה של הגורל] או בריצוי הרוב״. הענין הוא שבעלי העסקים, שהם חיצוניות הנצח והוד, מושרשים בתפארת כי הם ״תמכי דאורייתא״ – כמו הסכם יששכר וזבולון. לכן בגורל – השייך לנצח והוד, כנ״ל – כתב ״על פי הגורל״, אבל לגבי ריצוי הרוב כתב ״בריצוי הרוב״ כיון שהם לא בתפארת (בה שייך ענין הרוב והרצון) – כמו הסמוכים – אלא רק מושרשים שם.].

״סמוכים״ ו״מלמדים״ – שעה וחצי

נשים לב שלגבי ימות החול יש או ״מלמדים״ או ״סמוכים על שולחן אביהם״. איזה אות מזכירה המלה מלמדים? [למד.] ואיזה אות ״סמוכים״? [סמך.] כמה שוה **ל**? [30.] ו-**ס**? [60.] מה היחס ביניהם? [״שלם וחצי״.] יפה. בשעה יש ששים דקות. אם כן, **ס** ו-**ל**, ״סמוכים״ ו״מלמדים״, הם ממש שעה וחצי.

ניתן לומר עוד קשר בין ״סמוכים״ לתפארת, שבחילוף אותיות **איק בכר** החילוף שכנגד התפארת הוא **וסם** (שוה 666, המספר הכי חשוב מבין כל המספרים של 111, 222 וכו׳. הוא המשולש של 36, ו-66 הוא המשולש של 11) – זה החילוף של האות **ס**, סמך, לשון סמוכים.

[כג] ראה עץ חיים שער מו פ״ד.

המתקת הגבורות בתפארת פעמיים

תשאלו שאלות אולי יעלו רעיונות. [מה הענין בחסידות של זה שדווקא תפארת מקבלת שתי ׳מכות׳ חסד, בירידה ובעליה?] פנימיות התפארת היא רחמים. יש כמה סוגי רחמים. יש רחמנות, שאני רואה מישהו ואני אומר ״רחמנות עליו״, זה לא בדיוק רחמים, זה שונה. יש מה שהגמרא אומרת ״רחמנא אמר״, שקוראת כך לתורה ולקב״ה. כתוב ״רחמיך רבים ה׳׳ ואדמו״ר הזקן פירש שעיקר הרחמים הם על ה׳ יתברך בעצמו – הרחמים עליך הם הכי גדולים, כי שכינתא בגלותא וצער השכינה מעורר רחמים. בנפש, הרחמים על ה׳ שייכים לשליש העליון של התפארת, הנסתר, והרחמים על החבר שייכים לשני שלישי התפארת התחתונים. זה מה שגלוי ויותר מעשי.

נאמר כך: יש כלל שכל ספירה מחולקת לשלש – חב״ד, חג״ת, נה״י – וכך גם התפארת. אם כן, השליש העליון שלה הוא החב״ד שלה, והוא הנסתר, ומה שגלוי הוא חג״ת נה״י, הרחמים שבלב שיורדים למעשה. הרחמים שבמוחין הם נסתרים. צריך לבדוק, יכול להיות מאד שכל זה מוסבר בספר הנפש, הענין שהשליש העליון הוא רחמים על ה׳ והשני שלישים התחתונים רחמים על אנשים. יוצא כשהחסד יורד להמתיק הוא קודם ממתיק את הרחמים הגלויים, החג״ת נה״י שברחמים שיתגלו, אח״כ רק בעליה – רק כשאני בעליה ואוסף אלי את כל האנשים שקשורים אלי – אני יכול לחשוב על רחמים על ה׳ ולהתעצם עם זה בחב״ד שלי.

יוצא כאן שבירידת החסדים הם יורדים לרוחב וכשעולים הם לאורך, בקו ישר. יש אורך, רוחב ועומק. מי חידש את העומק, עוד לפני החסידות? הרש״ש. כך הוא פתר כל מיני סתירות באר״י, פשוט הוסיף עוד ממד, שיש גם עומק, וכך הכל מסתדר.

[אפשר לומר שהעובדה שיש חסידים ראשונים שהם בירידה וחסידים אחרונים שהם בעליה, זה ההבדל בין כך שפעם אמרו ״היורד לפני התבה״ והיום אומרים ״תעלה חזן״?] יש לזה מקור שעולים חזן? [כנראה בעדות המזרח שעלו על במה.] מה אומרים אם זה ישר? [תגש לעמוד.]. מה נאמר לך? תלך, תעלה, תרד, תגש... (**תלך תעלה תרד תגש** = **אלדד** פעמים **מידד** [**הוי׳** פעמים ״**אני הוי׳**״] – העיקר שתתנבא).

שבת קדש פרשת ראה, אור לכ"ז מנחם-אב ע"ז - כפר חב"ד

כלל ופרט בדברות ובספירות

ביאורי רבי לוי יצחק לתחלת פרק כ בתניא

[אחרי[א] הדלקת נרות:]
נגנו יעלה תחנונינו.

ביאור לתניא פרק כ

יש כאן ספר שכתב ידידי הרב יחזקאל סופר על שמונה פרקים בתניא, על משקל "שמונה פרקים" של הרמב"ם. החוברת מסודרת על פרקים יח עד כה, בהם מדובר על אהבה טבעית שרק צריך לעורר, בלי הרבה התבוננות, וזוהי ה"דרך הקצרה" של התניא. הפירוש של ר' יחזקאל יפה מאד. היום נלמד קטעים מהפרקים האלה.

בשבת שעברה היתה הילולא לרבי לוי יצחק שניאורסאהן, אבא של הרבי (שהתמונה שלו תלויה כאן על הקיר). נקרא את פרק כ בתניא ונלמד את הביאור שלו. הסגנון של ר' לויק הוא עם הרבה יותר קבלה ממה שבדרך כלל מצוי בחסידות.

והנה מודעת זאת לכל כי מצות ואזהרת ע"ז שהם שני דברות הראשונים **אנכי** ו**לא** יהיה לך הם כללות כל התורה כולה. כי דבור **אנכי** כולל כל רמ"ח מצות עשה. ו**לא** יהיה לך כולל כל שס"ה מצות ל"ת ולכן שמענו **אנכי** ו**לא** יהיה לך לבד מפי הגבורה כמארז"ל מפני שהם כללות התורה כולה.

"כל התורה כולה" – כלל ופרט וכלל – דעת-תפארת-יסוד

נקרא מה ר' לוי"ק כותב בענין:

כה ב, שורה ד"ה לבד — התורה כולה: לעיל נקט כל התורה כולה. וכאן נקט התורה כולה בלא תיבת כל. י"ל התורה הוא **תפארת** כמא' והתפארת זו מתן תורה. כל התורה הוא דעת. כולה הוא יסוד. (כי דעת ת"ת יסוד הם ע"ד כלל ופרט וכלל ועיין במאו"א מע' כלל שכתב כלל בדעת. ופרט בו"ק וכלל שנית ביסוד ע"ש). וב' דברות הראשונים **אנכי** ו**לא** יהי' לך הם לנגד חו"ב שלמעלה מדעת ת"ת ויסוד [חכמה ובינה הם "שעשָעים יום יום", "אור המאיר לעצמו", למעלה מדעת-תפארת-יסוד, קו האמצעי, חוט השדרה של ששת ימי בראשית, החל מהדעת שהיא "מפתחא דכליל שית", "אור המאיר לזולתו", המשכה מלמעלה למטה להאיר במלכות כו'.]. זהו שהם כללות כל התורה כולה דדעת ת"ת ויסוד.

יש כאן דיוק במלה אחת – בהתחלה כתוב "כללות כל התורה כולה" ואח"כ כתוב "כללות התורה כולה". ככלל, החסידים לא נוהגים לדייק עד כדי כך בכל מלה ומלה בתניא, אבל ר' לויק כן מדייק. הדיוק כאן כל כך קטן, שאף אחד לא היה שם לב אליו. הסבה שהוא כן מדייק כל כך, שהתניא הוא כמו התורה שבכתב של החסידות, ובתורה שבכתב מדייקים בכל אות וכל שכן במלה שלמה. לכן האבא של הרבי התייחס לזה שבהתחלה כתוב עם "כל" ובהמשך בלי "כל".

הקו האמצעי של הספירות מורכב מ**ד**עת-**ת**פארת-**י**סוד (כשלא מונים את הכתר שלמעלה מהכל) – ראשי תבות **דתי**, מלמעלה למטה, **ויתד**, מלמטה למעלה, והסימן: "ותקעתיו **יתד** במקום נאמן [מלכות]". שבת שעברה למדנו שכשרוצים להגשים ולאמת משהו, בתחלה חמש הגבורות של הדעת מתפשטות ב-**ה** קצוות

[א] נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה מזרחי. לא מוגה.

ויורדות ומתקבצות ביסוד, ואחר כך יורדים החסדים כדי להמתיק אותן. כל הגשמה היא בשביל המלכות, בשביל להקים מדינה. כתוב ש"בנין המלכות מן הגבורות", אבל אחר כך צריך להמתיק את הגבורות, ולכן יורדים חמשה חסדים, והם "חסדי דוד הנאמנים", הקשר בין המלכות לחסד. כשרוצים להקים מדינה צריך בתחלה גבורות ואח"כ ממתיקים אותן עם "חסדי דוד הנאמנים", וזה מה שנשאר. [בשביל להקים מדינה צריך שמאל.] נכון, צריך להתחיל עם שמאל, ואזי מגיע הימין ומשתלט וממתיק את הכל.

אם כן, ר' לוי"ק הסביר לנו שבבטוי "כל התורה כולה" יש את הקו האמצעי: "כל" כנגד הדעת; "התורה" כנגד תפארת; "כולה" כנגד יסוד. והוא כותב שהם כנגד "כלל ופרט וכלל": "כל" הוא כלל, דעת; "התורה" פרט, תפארת; ו"כולה" שוב כלל, יסוד (**כלל** עולה **יסוד**).

תורה היא כנגד התפארת. והנה, פנימיות התפארת היא רחמים, יוצא שכל התורה היא רחמים. בגמרא כשרוצים לומר משהו שהתורה אומרת כתוב "רחמנא אמר". הפירוש המילולי של "רחמנא אמר" הוא שה' אב הרחמן אמר, אבל כל מי שיודע ספר יגיד לך שהכוונה היא לתורה. מכאן ראיה שאורייתא וקוב"ה כולא חד...

כלל – דעה את ה', פרט – תריג מצוות, כלל – מדינה מתוקנת

התורה היא בכל הקו האמצעי, אבל בתפארת היא "פרט", ובדעת וביסוד היא "כלל". מה זה דעת? את מה צריך לדעת? את ה', כך מתחיל הרמב"ם את ספרו: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון". כלומר, שכל התורה היא כדי לדעת את ה'. זה הכלל הראשון. אחר כך יש את התורה עצמה, שמתפרטת ל-**רמח** מצות עשה ו-**שסה** מצות לא תעשה, ובלשון ספר הזהר "רמ"ח פיקודין אינון רמ"ח איברין דמלכא, ושס"ה לא תעשה שס"ה גידין דמלכא". "מלכא" הוא זעיר אנפין, ובספירות היינו ספירת התפארת. אחר כך יש את "[כל התורה] כולה" – הכלל השני, היסוד. מהו הכלל השני בתורה? יסוד הוא השפעה למלכות, כלומר שתכלית כל התורה היא להשפיע למלכות, לבנות מדינה מתוקנת. פעם שאלו את הרבי מה ההבדל בין יהודי לגוי, הוא ענה שיהודי הוא "משפיע בעצם", בין איש בין אשה, וגוי הוא "מקבל בעצם". כלומר שהגדר של יהודי הוא השפעה, ולכן זה הסוף והתכלית של עמוד האמצעי. יסוד הוא יוסף הצדיק, שעליו כתוב שהיה "איש מצליח", והוא הסמל למשפיע, שפרנס את כל ישראל, "משם רֹעה אבן ישראל", "נהג כצאן יוסף".

האמת בתפארת, בדעת וביסוד

יש לתפארת עוד מושג שמייחסים לפעמים אליה – מדת האמת. יעקב הוא כנגד ספירת התפארת, וכתוב "תתן אמת ליעקב", לכן לפעמים כתוב שיעקב הוא אמת. אבל בעומק, מכך שכתוב "תתן אמת ליעקב" לומדים שזו לא מדה עצמית לו, אלא הוא מקבל אותה ממישהו, או מהדעת או מהיסוד (התפארת כוללת את כל הקו האמצעי, בסוד הבריח התיכון ש"מברח מן הקצה אל הקצה"). כלומר, אפשרות אחת היא לומר שהאמת היא המדה של הדעת, כמו שבני קרח אומרים "משה אמת ותורתו אמת", כלומר שאמת היא המדה של משה רבינו והוא נותן אותה ליעקב, וזה ההמשך "ותורתו אמת". יעקב מקבל מהנשמה שלו, "משה מלגאו [דעת] יעקב מלבר [תפארת]". כלומר, שלפי האפשרות הזאת התפארת מקבלת את האמת מהדעת, מלמעלה למטה.

האפשרות השניה היא שהאמת שייכת ליסוד, וזה על פי הזהר, שאצלו אין את המושגים של הגמרא "צדיק וטוב לו" ו"צדיק גמור", אלא הוא קורא לו "זכאי קשוט", כלומר צדיק אמת, ובספרי חסידות הבטוי מובא כבר בתרגום ומדברים על "צדיק האמת". כלומר, לפי ההסבר השני מדת האמת שייכת לצדיק שהוא היסוד,

ליוסף הצדיק, והוא נותן אותה ליעקב – "אלה תולדות יעקב יוסף", מלמטה למעלה. יוסף מאמת את אביו יעקב.

הקבלת עשרת הדברות לעשר הספירות

נקרא שוב לגבי ה"כללות":

וב' דברות הראשונים **אנכי ולא יהי'** לך הם לנגד חו"ב שלמעלה מדעת ת"ת ויסוד. זהו שהם כללות כל התורה כולה דדעת ת"ת ויסוד.

הוא מסביר ששני הדברות הראשונים הן כנגד חכמה ובינה, ואם כן הסדר בתניא הוא: "כללות [חכמה ובינה] כל [דעת] התורה [תפארת] כולה [יסוד]", והכל כדי להגיע למלכות. לפי דברי ר' לוי"ק כאן יוצא שמקביל את עשרת הדברות לעשר הספירות. הרי המבנה הכי יסודי בתורה של עשר הוא עשרת הדברות, שבלשון התורה נקראים "עשרת הדברים"[ב]. אם נחשב את המילוי של "עשרת הדברים" כך: **עין שין ריש תו הא דלת בית ריש יוד מם** יעלה לנו בדיוק **כתר חכמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות**, כך שחייבת להיות הקבלה בין עשרת הדברות לעשר הספירות. כאן הוא לא יסביר כפי הגימטריא הזאת, כי הוא מונה כאן את הדעת, וברמז מונים כתר במקום הדעת. יש כלל שיש "עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה", ולכן אם מונים את הכתר לא מונים את הדעת, וכן להיפך. הוא מקביל כך: "אנכי" – חכמה; "לא יהיה לך" – בינה; "לא תשא" – דעת; "זכור את יום השבת לקדשו" – חסד; "כבד את אביך ואת אמך" – גבורה. כאן צריך להתבונן, כי לא כל כך פשוט, אבל כך יוצא לפי ההקבלה שלו; "לא תרצח" – תפארת, גם זה צריך להבין, תפארת הרי היא רחמים, הפוך מלרצוח. וכן הלאה.

יש כמה שיטות איך להקביל את עשרת הדברות לעשר הספירות. יש בכלל כמה אפשרויות מהן עשר הספירות. כמו שראינו אפשר למנות את הדעת ואפשר את הכתר. חוץ מזה, הרי המושג עשר הספירות נלקח מספר יצירה, המיוחס לאברהם אבינו, ושם שמות הספירות כפי שאנחנו מכירים לא מוזכרים. המקור של השמות הוא בזהר, אבל המושג שיש בכלל עשר ספירות הוא מספר יצירה. בספר יצירה כתוב "אחת רוח אלקים חיים חי עולמים וכו' והשניה רוח מרוח וכו' והשלישית מים מרוח, הרביעית אש מרוח וכו'". ועל גבי כל זה יש לנו את עשר הספירות שאנחנו מכירים. אבל הגר"א בפירוש שלו על ספר יצירה כותב את הסדר שלו לעשר ספירות, הוא מונה את עתיק ואריך כשתי ספירות, ואז הוא מוציא את הדעת, כי מונה את הכתר, וכן בסוף מסיים ביסוד בלי המלכות. יש כאן תלמידים שבטח זוכרים שאנחנו הכי אוהבים להקביל את עשרת הדברות לעשר הספירות כפי שמסדר אותן הגר"א. לפי זה יוצא ש"אנכי" ו"לא יהיה לך" הם עתיק ואריך, שניהם הכתר. לפי זה מסתדר שכבוד הורים הוא בחסד ואז לא תרצח הוא בגבורה.

העובדה ש"אנכי" ו"לא יהיה לך" הן יחידה אחת עולה בפשטות מחלוקת הפרשיות, שהיא הלכה למשה מסיני, ולכן הרמב"ם מפרט את חלוקת הפרשיות, פתוחות וסתומות וכו'. והנה, שני הדברות הראשונים "אנכי" ו"לא יהיה לך" כתובים בפרשה אחת, ואחר כך כל דבר הוא פרשה בפני עצמה, ו"לא תחמד" הם שתי פרשיות. בתנ"ך של ברויאר הוא סידר שבטעם עליון מ"אנכי" עד "על פני" זה פסוק אחד, וזה לא מוסכם על כולם. על כל פנים רואים ש"אנכי" ו"לא יהיה לך" הם יחידה בפני עצמה, לכן מתאים לשים את שניהם באותה ספירה, בכתר.

עשרת הדברות	ההקבלה לפי הגר"א	ההקבלה לפי ר' לוי"ק
אנכי	עתיק	חכמה
לא יהיה לך	אריך	בינה
לא תשא	חכמה	דעת
זכור את יום השבת לקדשו	בינה	חסד

[ב] שמות לד, כח.

כבד את אביך ואת אמך	חסד	גבורה
לא תרצח	גבורה	תפארת
לא תנאף	תפארת	נצח
לא תגנב	נצח	הוד
לא תענה ברעך עד שקר	הוד	יסוד
לא תחמד	יסוד ומלכות	מלכות

כלל ופרט בעשרת הדברות

על כל פנים, ר׳ לוי״ק מסביר אחרת ומקביל את עשר הספירות כפי הסדר שלהם – מתחיל מחכמה וכולל את הדעת. קודם אמרנו שדעת היא כלל, תפארת פרט ויסוד כלל (״כל התורה כולה״), והחכמה והבינה שלמעלה הם ״כללות״, והם ה״שעשֶׁעים יום יום״ שהזכרנו קודם. אבל בפרט, אם בכל זאת מחלקים בין חכמה לבינה, החכמה היא ״כלל״, הבינה היא ״פרט״ והדעת היא עוד פעם ״כלל״. אם כן, חב״ד הם בעצמם ״כלל ופרט וכלל״. תמיד, גם בנגלה, כשיש ״כלל ופרט וכלל״, הכלל השני שונה מהכלל הראשון, ולכן הוא נכתב קצת שונה. כאן החכמה היא הכלל הראשון והדעת הכלל השני. אם נמשיך בספירות נראה שכל ה-**ה** קצוות הם פרטים, יחד עם התפארת, ואז מגיעים ליסוד שהוא כלל, והמלכות היא שוב כלל. מה לגבי הכתר? כתר הוא ודאי כלל, הכלל הכי גדול. איך בתורה נקרא כתר? **כליל**, מלשון **כלל**. כתר ומלכות הם ״נעוץ סופן בתחלתן״, שניהם כללים, רק שהכתר הוא כלל הכי כללי והיולי, והמלכות היא פשוט ״כלל ישראל״. אם כן, אם נספור כמה כללים ופרטים יש בעשר הספירות כאשר מונים את הכתר, נגלה שיש ששה פרטים מול חמשה כללים, ואם לא מונים את הכתר או את הדעת היחס הוא של ששה פרטים מול ארבעה כללים. [הרב סופר קם ללכת.] יחזקאל, בא תשמע גימטריא אחרונה [אחרונה...]: **כתר-כלל חכמה-כלל בינה-פרט דעת-כלל חסד-פרט גבורה-פרט תפארת-פרט נצח-פרט הוד-פרט יסוד-כלל מלכות-כלל** שוה מספר מושלם, **עד** ברבוע (5476), ״**עד** הוי׳ בכם״, **עד** הן האותיות הגדולות ב״**שמע**... **אחד**״, הפסוק בו ישראל **מעידים** על אחדות ה׳, ״אתם **עדי** נאם הוי׳״. המספר 5476 שוה ארבע פעמים 37 ברבוע, 1369, **חסד גבורה תפארת**. כלומר שכל הספירות עם הכללים והפרטים שלהם עולים ארבע פעמים **חסד גבורה תפארת** [כלל לא הבנתי...].

ולסיכום:

כתר
כלל (כליל)

חכמה כלל	**בינה** פרט
דעת כלל	
חסד פרט	**גבורה** פרט
תפארת פרט	
נצח פרט	**הוד** פרט
יסוד כלל	
מלכות כלל	

כעת הוא יסביר מה שיוצא לפי שיטתו, שכבוד הורים בגבורה.

גבורת "צווי דינים"

ונאמרו ["אנכי" ו"לא יהיה לך".] בדבור אחד כמ"ש אחת דבר אלקים. כי חו"ב הם ת"ר דלא מתפרשין. אך אנחנו שמענו אותם בב' דברות כמ"ש שתים זו שמעתי. והוא מפני שאנחנו שמענו אותם מפי הגבורה. הגבורה דוקא. שענין מדת הגבורה הוא לחלק כל דבר לשנים.

איך חלוקת דברים לשנים נקראת בנגלה, בלשון ר' חיים מבריסק? "צווי דינים". בכלל נגלה הוא גבורה ובפרט שיטת ר' חיים מבריסק. מה הפירוש צווי דינים? לחלק כל דבר לשנים. [ההלכה היא גם גבורה?] כן, בשביל לפסוק הלכות צריך לחלק. יש את הגאון מבוטשאטש בעל האשל אברהם, שהיתה לו הוראה מהרבי שלו, ר' משה לייב מסאסוב, שהוא צריך לחדש כל יום **חי** הלכות, וזה פיקוח נפש אם לא יעשה כן. זה סיפור שלם על כך – שלא נספר כעת – אבל איך אפשר לחדש **חי** הלכות כל יום? הרי יש את השלחן ערוך ויש בו כך וכך הלכות, אלא שמחלקים ממנו ועושים צווי דינים בכל דבר, וכך ההלכות מתרבות, "עלמות אין מספר' אלו ההלכות". [לכאורה בפסיקת הלכה צריך לדמות מילתא למילתא, הפוך מצווי דינים?] דימוי מילתא למילתא הוא על דרך "גזרה שוה", וזה בחסד, ולחלק זה "קל וחומר", שהיא בגבורה. גזרה שוה אפשר רק בקבלה מהרב, לכן היא בחסד, חסיד צריך שיהיה לו רבי, אבל קל וחומר כל אחד יכול לדון בעצמו, לעשות דין כל אחד יכול לעשות בעצמו, מתנגד לא צריך רבי...

גבורה – כינוי לעצמות

מדת הגבורה מחלקת כל דבר לשנים. כתוב שבמתן תורה שמענו רק את שני הדברות הראשונים "מפי הגבורה". על כך הוא הביא פסוק מספר תהלים "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי"[ג]. איך אני יודע שמדובר כאן על מדת הגבורה שחלקה את הדבור לשנים? מהמשך הפסוק "כי עז לאלהים". עז זו מדת הגבורה, "עז ותעצומות". עז מורה על עצמות. מכל הספירות רק בספירת הגבורה מצינו שהיא שם של הקב"ה ממש, כמו בבטוי של חז"ל "מפי הגבורה". הרי הספירה הכי עליונה היא כתר, ובכל זאת היא לא שם של ה', אלא "כתר יתנו לך". רק ספירת הגבורה היא שם של הקב"ה – "מפי הגבורה", והכוונה בבטוי זה לעצמות ממש. לגבי ספירת הנצח מצינו שהיא כינוי לה', בפסוק "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", אבל מצורפת אליה המלה "ישראל", ולכן המשמעות היא הנצח של ישראל, ואילו כאן המלה "גבורה" מופיעה בפני עצמה, בלי סמיכות למלה אחרת. הקשר בין גבורה לנצח הוא בסוד מה שיעקב שיכל את ידיו, את יד ימין שם על ראש אפרים ואת יד שמאל על ראש מנשה, כך הוא קשר בין הגבורה שהיא קו שמאל לנצח שבקו הימין. [יש "רחמנא אמר" – גם כינוי לקב"ה עצמו, וזו פנימיות התפארת.] יש הרבה כינויים לקב"ה, ביניהם "רחמן", אבל אין זה אחד משמות עשר הספירות לפי הקבלה.

גבורה – הכח לשאת הפכים

למה הגבורה מחלקת כל דבר לשנים? [כמו יום שני של מעשה בראשית, "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים".] זה מה שהוא הולך להגיד כאן. גבורה היא כח עצמי ועצמתי – עצם גם מלשון עצמי, כמו "עצם מעצמי", וגם מלשון עצמה. העובדה שהגבורה – שהולכת על העצמות, כפי שהסברנו – מחלקת כל דבר לשנים מבטאת את הכח של הקב"ה לשאת הפכים. זו התכונה העצמית של ה' – היותו נושא הפכים. איזה שני הפכים יש? בנגלה יש שני דברים – "חפצא" ו"גברא". איך זה נקרא היום? יש איך שאני חווה את המציאות ויש איך שהמציאות נמצאת בפני עצמה, סובייקט ואובייקט. היום המגמה של המדע היא כמה שיותר להתרחק מהסובייקט וכאילו לחדור לתוך המציאות החיצונית, האובייקטיבית. אבל לתורה יש

[ג] סב, יב.

התיחסות לשני הממדים. למשל, מי מקיף את מי? כדור הארץ או השמש? איך שזה נראה מכאן השמש מקיפה את כדור הארץ, וכך כותב הרמב"ם, ואילו מבחינה מדעית המדע טוען שאנחנו מקיפים את השמש. אז חוץ ממה שאיינשטיין כותב שאי אפשר לדעת מה מקיף, כי זה תלוי איך מסתכלים, אפשר לומר שאפילו אם נאמר שבאמת אנחנו מקיפים את השמש, הרי שמבחינה זו שזה נראה שהשמש מקיפה אותנו לכן זה כתוב בתורה כך, כי בתורה יש מקום גם להסתכלות של הבן אדם איך שהוא חווה את המציאות. התורה "דברה בלשון בני אדם", היא נותנת מקום משמעותי לאופן שבו האדם רואה את המציאות.

יש בכלל שאלה בחסידות אם העולם קיים או לא, אולי כל המציאות היא רק איך שאני חווה אותה והיא לא קיימת כלל? אבל יש על כך מאמר של הרבי המהר"ש שאומר שהעולם קיים, איך אני יודע? מהפסוק הראשון של התורה – "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". היות שכתוב במפורש בתורה שהעולם נברא, מוכרחים לומר שיש עולם, זו ההוכחה שהעולם קיים. בלי זה הייתי חושב שכל העולם הוא רק חויה סובייקטיבית שלי.

לפי זה, מה הכוונה בפסוק "אחת דבר אלהים"? כלומר שאצל הקב"ה שני ההפכים האלו הם בכלל לא הפכים אלא דבר אחד. "גברא" ו"חפצא" – איך שאני חווה את המציאות והמציאות עצמה – הם אחד אצלו, ורק מצדנו – "שתים זו שמעתי", אנחנו מקבלים את זה בתור שני דברים. הכח של נשיאת ההפכים בא מהגבורה – "כי עז לאלהים", "מפי הגבורה". כלומר, מדת הגבורה פועלת אצלנו שמה שהקב"ה אומר דבר אחד מתקבל אצלנו כשני דברים, ואצל הקב"ה שני הדברים האלה אחד, מכח העצמה של הגבורה הנושאת שני הפכים לגמרי. נמצא שיש הגבורה העצמית של ה' מה שהוא יתברך נושא הפכים עד שאצלו אינם הפכים כלל אלא הכל אחד ממש באחדות פשוטה, ויש את מדת הגבורה שלו לחלק את כל פרט במציאות לצווי דינים, חלוקת כל תא לשנים, וכך להפרות ולהרבות את התורה ואת המציאות תמיד. שתי גבורות אלו הן סוד גבורה דעתיקא וגבורה דז"א. אך באמת, "ז"א בעתיקא אחיד ותליא", ועוד יותר – "ז"א ועתיקא כולא חד". והוא סוד נשיאת ההפכים של האחדות והרבוי (**אחדות רבוי** = **הוי**' [אחדות] **תורה** [רבוי] = 13, **אחד**, פעמים 7 ברבוע, שלמות הרבוי) שגם נשיאת הפכים זו אצלו יתברך הכל אחד ממש באחדות פשוטה.

(וכמו ביום ב' דמעשה בראשית שלנגד מדת הגבורה. נברא בו הרקיע המבדיל בין מים למים. מבדי"ל ג' אלקים שהוא השם דגבורה [גם שם "אלהים" עצמו הוא לשון רבים ללמד שהוא הכח לשאת הפכים. אך אלהים הוא אחד, וכידוע הרמז ש**אלהים** פעמים **אחד** = "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**"] והיינו אנחנו שמענו הב' דברות שלנגד חו"ב ע"י מדת הגבורה [המחלקת לשנים.] (ובהי' דברות הדבור שלנגד מדת הגבורה הוא הדבור החמישי כבד את אביך ואת אמך.

כבוד הורים ומדת הגבורה

מה הקשר בין כבוד הורים לגבורה? ["אביך" ו"אמך" הם חכמה ובינה.] זה מה שיסביר, אבל בפשט איך אפשר לומר כך? ["איש אמו ואביו תיראו".] זה מצות מורא אב ואם, אבל כאן זה כבוד, לכאורה קשור יותר לחסד. כתוב שזו מצוה מאד קשה עד שהיו אמוראים בגמרא שאמרו שהלואי שלא היו נצרכים לקיים את המצוה הזאת.

הוא כי ע"י הדבור החמישי כבד כו' נתאמתו הדברות אנכי ולא יהי' לך. שלא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש [מאמר חז"ל מפורש המקשר בין "כבד את אביך ואת אמך" לשני הדברות הראשונים. מפליא שיש בכלל הוה אמינא שיש לקב"ה אינטרס ופניה, "לכבוד עצמו הוא דורש", ומצות כבוד הורים מוציאה מההוה אמינא הזאת

ומוכיחה שהקב"ה מצוה גם לכבד את האב ואם.] כראיתא בקדושין דל"א ע"א ע"ש. והיינו ג"כ מה שאב ואם רומזים על חו"ב כידוע. כי ע"י הדבור דכיבוד אב ואם נתאמתו הדברות אנכי ולא יהי' לך.) זהו מפי הגבורה דוקא.

רק על ידי שיש גבורה המחלקת כל דבר לשנים שמענו את הדברות הראשונים כשני דברות. כנראה בתנ"ך של ברויאר הוא מסתכל מהכיוון של ה', לכן זה אחד... [כתוב בפירוש שמצות כבוד אב ואם היא בשביל העברת המסורת.] כן, יש שלש דעות בטעם מצות כבוד אב ואם[ז], יש את דעת הרמב"ן שההורים הם השותפים בבריאה והקב"ה הוא השותף השלישי; לחינוך המצוה היא לא להיות כפוי טובה ולהכיר בטובה שגמלו אתו; האברבנאל אומר את מה שאמרת – שכבוד הורים הוא כיון שהם מעבירים את המסורת. מענין שסוף הלוח הראשון בלוחות הברית מסתיים בגבורה, הייתי חושב שהלוח הראשון חסד והשני גבורה, ודוקא הראשון מסתיים בגבורה.

סיום הדיוק בתניא

עכשיו הוא מגיע לדיוק שבשבילו התחיל הכל, ובזה נסיים. קודם נקרא שוב את המשך דברי התניא:

כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מצות עשה. ולא יהיה לך כולל כל שס"ה מצות ל"ת ולכן שמענו [ראשית החילוק הוא בבינה, "אני בינה לי גבורה", שהיא הפרט הראשון.] אנכי ולא יהיה לך לבד מפי הגבורה כמארז"ל מפני שהם כללות התורה כולה.

כפי שראינו קודם, ר' לוי"ק מדייק שבהתחלה אדמו"ר הזקן כתב "כללות כל התורה כולה", ובסוף כתב "כללות התורה כולה", בלי "כל".

כעת נקרא את ר' לוי"ק:

וגבורה היא קודם לת"ת ויסוד [הרי אמרנו שבמשפט "כל התורה כולה" ההקבלה היא: "כל" – דעת, "התורה" – תפארת ו"כולה" – יסוד, והרי כעת הוא מדבר על "אנכי" ו"לא יהיה לך" שהם חכמה ובינה, שאותם שמענו מפי הגבורה, היינו ע"י הכח המחלק. אם כן, יש כאן כבר את הגבורה, אז בספירות כבר עברנו את הדעת, לכן כאן לא כותב "כל" שזה הדעת, אלא רק "התורה כולה".]. זהו שהם כללות התורה ת"ת כולה יסוד. ולא שייך למינקט כאן כל התורה כל דעת שהוא למעלה ממדת הגבורה. וכמובן.

בזכות הדיוק הזה הרווחנו את כל ההתבוננות הזאת.

התפללו קבלת שבת וערבית.

[ז] ראה ספר מצות כיבוד הורים.

דבר יום ביומו - פרשת שמות

פרשת שמות יום ראשון – בזכות נשים

"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה" – יעקב אבינו ובניו מוזכרים בשמותיהם ואז מתחיל תיאור הגלות והשעבוד. השמות הבאים שמוזכרים כאן הם שמות המיילדות, "וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה". שמות הגברים כאילו נעלמו בתוך השעבוד, ובמקומם מודגשים שמות הנשים הצדקניות השומרות במסירות נפש על קיום עם ישראל.

והנה פרעה אמר למיילדות "אִם בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם בַּת הִוא וָחָיָה". פרעה חשב שכדי להכניע את ישראל די להרוג את הזכרים, כמו שנאמר בהגדה של פסח "פרעה לא גזר אלא על הזכרים", כי הבנות שיישארו יתבוללו מעצמן בתוך המצרים ותרבותם. אבל פרעה טעה בגדול! דווקא "בזכות נשים צדקניות יצאו ישראל ממצרים", החל משפרה ופועה שסירבו לפקודת הרשע שלו.

פרעה הסתמך על המימרה "נשים דעתן קלה". נכון שבממד ה**דעת** יש יתרון מסוים לאיש על האשה. אבל הדעת איננה הכל, **האמונה** נמצאת מעל הדעת, והיא מתגלה במסירות הפשוטה של האשה עוד יותר מהאיש. "לא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות האמונה שהאמינו" – בזכות הנשים המאמינות.

יש דעות שונות מי היו באמת שפרה ופועה. הזהות הפרטית שלהן איננה חשובה כמו המסירות שלהן לקיום העם כולו. הן אלו ששומרות על "שמות בני ישראל" בתוך הגלות, כמו שאומר הרמז היפה: **שפרה** ועוד **פועה** = **שמות**!

[לפי סודות מן הסדר עמ' 111]

פרשת שמות יום שני – השם הטוב

"וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא". הדבר הראשון שאנו יודעים על משה רבינו הוא התיאור "טוב". מה היה השם שנתנו לו אביו ואמו? האם בכלל הם קראו לו בשם? בתורה הדבר הוא תעלומה. גם בחז"ל יש דעות שונות מה שמו, ויש אומרים ששמו פשוט "טוב".

משה הוא חידוש מופלא בעולם, "נשמה חדשה" שמופיעה מהאין, לכן בהתחלה אין לו שם מוגדר. רק לאחר שהוא נמשה מהמים, כאילו מגיע מעולם אחר, אז הוא מקבל את שמו. במלים אחרות, שמו של אדם מעיד על המהות שלו, על השליחות המסוימת שלו, אבל יש משהו ראשוני עוד לפני השם, השורש ה'היולי' של הנשמה – זהו ה"טוב" של משה, השורש העצמי שלו שקודם לשמו הפרטי.

הסיפור על לידת משה הוא המפתח של גאולת עם ישראל כולו. כדי להיגאל צריך להתחדש, לקבל כוח מהשורש הנעלם שלפני הקריאה בשם – דרגת ה"טוב" של משה שממנה מתחילה הגאולה. על הטוב הזה נאמר "שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, **וכתר שם טוב** עולה על גביהן" – זו הדרגה העליונה של משה, לפני "כתר תורה" שזכה בו[א].

והנה בתנ"ך יש דמות נוספת שנקראת טוב, במגילת רות "אִם יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל", מכאן ש"טוב" הוא שם של גואל. משה רבינו גואל את

[א] "תורה צוה לנו משה", התורה שייכת לשמו של משה, "כי מן המים משיתהו" – "אין מים אלא תורה". אבל כתר שם טוב שייך לשורש של משה, בחינת האין האלוקי שהוא ה"טוב" של משה. **אין טוב = אני והו.**

ישראל ממצרים, ונשמת משה חוזרת בתוך נשמת המשיח להשלים את גילוי הטוב, "גואל ראשון הוא גואל אחרון".

בכל יהודי יש ניצוץ מנשמת משה רבינו, לכן כל אחד יכול וצריך לאמץ את תכונת ה"טוב" – להיות אדם טוב, בעל לב טוב, "טוב לשמים וטוב לבריות". להיות "יהודי טוב" פירושו לגלות את משה רבינו שבתוכנו.

יהודי טוב = **בן**, בן נאמן לעם ישראל. לאותיות **טוב** יש ששה צירופים אפשריים (כמו כל מלה בעלת שלש אותיות) – **טוב** כפול 6 שוה **בנים**, בני ישראל שיוצאים לגאולה. ועוד, **בנים** = **אמונה**, הכל בזכות האמונה[ב].

פרשת שמות יום שלישי – ראשית דרכו של הגואל

"וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם... וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל" – מעשה זה של מסירות נפש עבור ישראל הוא ראשית דרכו של משה רבינו כגואל, וזהו גדולתו של משה "וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה".

חז"ל אומרים שמשה הרג את המצרי בעזרת "שם המפורש". לא מדובר בשימוש 'טכני' בשם קדוש, אלא בגילוי פנימי של נשמת משה עצמו. כך מפרש המלבי"ם בדרך הרמז: "וירא כי אין איש" – משה ראה את עצמו שאיננו בגדר איש אלא דומה למלאך, ובכוח הרוחני הזה הכה את המצרי, וזו כוונת חז"ל שהכהו בשם המפורש.

בהמשך הפרשה ה' מתגלה למשה, פעם ראשונה, במראה הסנה: "וַיַּרְא ה' כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי", ודרשו חז"ל: "ראה הקב"ה במשה שסר מעסקיו לראות בסבלותם [שבתחילת דרכו 'סר לראות' בסבלות אחיו] לפיכך ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה". באותו מעמד גילה הקב"ה למשה את שם הגאולה "אהיה אשר אהיה". והנה הדבר רמוז באופן מופלא בראשית דרכו של משה: "ויפן כה וכה וירא כי אין איש" – 21 אותיות (עד האתנחתא בפסוק) – "ויך את המצרי ויטמנהו בחול" – 21 אותיות. והרי 21 = **אהיה**, ופעמיים 21 הוא סוד "**אהיה** אשר **אהיה**"! יתירה מזו, המקובלים אומרים שמשה הכה את המצרי בשם הקדוש של 42 אותיות (הידוע בראשי התיבות של תפילת "אנא בכח") – **אהיה** ועוד **אהיה**. מכאן שבמעשה הראשון של משה נמצא סוד הגאולה.

[לפי 'ראשית דרכו של גואל ישראל' בספר מלכות ישראל ח"ג]

[ב] ידוע ש**משה** באתב"ש **צבי** שעולה **אמונה**, **ו** צירופי **טוב** – צבי בארמית טביא. עצם האמונה הוא למעלה מתרי"ג מצוות התורה, "בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר 'וצדיק **ב**אמונתו **יחיה**' [ר"ת **צבי**]". והנה **צדיק** עולה ב"פ **אמונה** ("באמונתו" – **ב** אמונות), והוא עולה **יב** צירופי **אהוה**, שם ה**טוב** (ר"ת "**את** ה**שמים** ו**את** ה**ארץ**", דאחיד בשמיא ובארעא, סוד "צדיק יסוד עולם").

אהוה הוא שם הדעת, אהיה הוא שם הבינה ("אם אין בינה אין דעת, אם אין דעת אין בינה"), **אהיה** פעמים **אהוה-טוב** (גם כפשוטו, אני אהיה טוב) – עולה **אנוש**, סוד "תשב אנוש עד דכא", **תשב** אותיות **שבת**, והוא עולה **אנוש** ועוד **משה**, משה הוא בחינת שבת, היום השביעי והדור השביעי, "כל השביעין חביבין".

משה טוב בהכאה פרטית (**מ** פעמים **ט** וכו') = 2170 = **לא** פעמים **כן**, סוד "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא", "לא" הוא השורש של משה באין, בחינת "טוב" שבו, ו"כן" הוא בחינת משה שבו (הקשר בין "לא" ל"טוב" הוא בסוד "לא טוב היות האדם לבדו", אבל משה לבדו הוא טוב). **לא כן טוב משה** = 463 = **תבונה**, "משה זכה לבינה" (**משה זכה לבינה** = **רבי מאיר**, הוא שאמר בגמרא "טוב שמו"). **משה** ועוד **מנחם** (שמו של משיח) פעמים **טוב** = 2691 = 13 פעמים **אור** כו'.

פרשת שמות יום רביעי – משה משה

"וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה". הסנה הבוער רומז לעם ישראל הנמצא בצרה וגם הקב"ה נמצא עמהם, "עמו אנכי בצרה". **סנה** אותיות **הנס** – הקיום של עם ישראל בגלות ובשעבוד הוא בגדר נס, כבשה אחת שורדת בין שבעים זאבים, "הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל".

והנה ה' קורא למשה מתוך הסנה "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי". גם שמותיהם של אברהם אבינו, יעקב אבינו ושמואל הנביא מופיעים בצורה דומה, אבל אצלם יש טעם מפסיק בין השמות (פסק), כמו "אַבְרָהָם! אַבְרָהָם", רק שמו של משה נכפל ברציפות וללא הפסק, "לא פסיק טעמא". אחד ההסברים לכך במדרש הוא זה: "משל לאדם שנתן עליו משאוי גדול וקורא: פלוני פלוני קרובי, פרוק מעלי משוי זה" – כך אומר ה': משה משה, בוא הנה מהר לעזור לי! ראה איך הכל כאן בוער, אש איומה יוקדת בבני אהובי וכאבם הוא הכאב שלי.

נכון שה' כל יכול, ובאמת מקיים את ישראל בנס, אבל כאן בעולם העשיה "אין סומכים על הנס" – גם ה' אינו סומך על הניסים של עצמו אלא מצפה מאתנו לסייע לו. אם יש שריפה, אסור לחבוק ידיים, אלא להתייצב ולומר "הנני". "ס'ברענט! ברידערלעך, ס'ברענט!" (שריפה, אחים, שריפה), אל תעמדו מנגד.

השכינה בתוך הסנה מלמדת מהי מדת **הרחמים** – הזדהות מלאה עם הזולת, וזה בדיוק מה שעושה משה רבינו, יוצא מה'אני' הפרטי שלו ו'נכנס' לגמרי לתוך הזולת. לכן הוא המנהיג האמתי, "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם".

פרשת שמות יום חמישי – משה ואהרן

"וְדִבֶּר הוּא לְךָ אֶל הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה לְךָ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה לּוֹ לֵאלֹהִים". "דַּבָּר [מנהיג] אחד לדור ואין שני דַּבָּרים לדור", כמו שבגוף האדם יש ראש אחד ולא שניים, ובכל זאת הנה ה' מצרף את אהרן למשה וכך יש שני ראשים-דברים לדור. אלא שברור שמשה בראש ואהרן הוא 'מספר שנים', משה הוא הרב ואהרן 'מתרגם' את דבריו לאזני העם – וכל זאת עושה אהרן מתוך שמחת לב, "וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ".

משה מייצג את האמת האלוקית הבלתי מתפשרת, "יקב הדין את ההר", כמו שהוא קורא בקנאות "מי לה' אלי" (לאחר חטא העגל). ואילו אהרן "אוהב שלום ורודף שלום", ואף יודע לשנות מהאמת מפני השלום.

מצד האמת שבאה מלמעלה ראוי שיהיה ראש אחד בלבד, לכן בהתחלה היה קשה למשה לקבל את הרעיון של שני ראשים, כמו שמפרש רש"י על המלים "וראך ושמח בלבו" – "לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה", משה חושב שאהרן יקפיד כי יש ראש אחד, או-או. אבל אהרן מחדש את עצם המציאות של שני ראשים, גם וגם, כיון שיש עוד אמת עמוקה שנמצאת למטה, בתוך המציאות-המקבל.

משה הוא 'דמות האב', ראש המשפחה, ואהרן הוא 'דמות האם'. **אהרן** מלשון **הריון**, ולבו מכיל ועוטף בחום אימהי את כולם. **מ**שה **א**הרן ראשי תבות **אֵם**, צירוף שניהם מוסיף את דמות האם לדמות האב. ראשי תבות אלו חוזרים בזוגות נוספים של מנהיגים כמו **א**סתר **מ**רדכי, **א**ליהו **מ**שיח.

במושגי החסידות, משה הוא **רבי** – רבי יש רק אחד, מישהו שאומר עבורי את דבר ה' ומחדיר בנו בטול כלפי רוממות ה' ואחדותו. ואילו אהרן הוא **משפיע**, דמות נוספת שנצרכת לכל אחד, מישהו שמנחה בדרכו של הרבי.

[לפי 'אדמה שמים ותהום' עמ' קמט ואילך]

פרשת שמות יום שישי – על החמור

"וַיַּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם". רש"י מביא כאן מדרש מופלא: "על הַחֲמֹר [בה"א הידיעה] – חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם

לעקידת יצחק והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו שנאמר ׳עני ורוכב על חמור׳".

אכן, אומר הרבי מליובאוויטש, יש הבדל בין שלשת המקומות: אברהם אבינו שם על חמורו את עצי העולה, משה רבינו הרכיב על החמור את אשתו ובניו, ואילו המשיח רוכב בעצמו על החמור. החמור הוא **החומר**, הגוף הגשמי. אצל אברהם אבינו, לפני מתן תורה, החומר היה רק מסייע לקיום המצוה. אצל משה רבינו מתגלה המדרגה של מתן תורה שבה הקדושה חודרת בחפצים הגשמיים, ולכן החמור-החומר נושא את אשתו ובניו, והרי "אשתו כגופו". ובכל זאת, אלו החלקים הנמוכים יותר של משה, לא משה עצמו. אבל המשיח עצמו רוכב על החמור, דהיינו שאצלו מתגלה שעצם הנשמה מתעלה ומתרומם בכוח הגוף.

תהליך זה גם ביחסי איש ואשה (האשה היא כ"גופו" של האיש). משה אמנם לוקח אתו את צפרה אשתו, אך בהמשך הוא שולח אותה חזרה למדין, ולבסוף הוא "פורש מן האשה" לגמרי כדי שיוכל להיות מוכן תמיד לנבואה. אבל המשיח לא יפרוש מן האשה, אשתו עוברת אתו את כל ההרפתקאות ויחד אתה הוא מגיע לדרגתו העליונה. לכן בדור שלנו, לקראת המשיח, יחסי הזוגיות צריכים להיות יותר ויותר בנויים על שותפות והזדהות מלאה.

[לפי המאמר ׳אשתו כגופו בדור הגאולה׳ בספר רוחו של משיח]

פרשת שמות יום שבת – עד מתי?

"וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל ה׳ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי. וּמֵאָז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמֶּךָ". האם ראוי לדבר כך לפני הקב"ה? האם אנחנו יכולים לבוא ולשאול "למה"? הרי איננו יכולים להבין אפס קצהו מחכמתו האין סופית ודרכיו. וכי הוא חייב לנו דין וחשבון? לכאורה, אדם שיש בו יראת שמים אינו מעז להקשות על ריבונו של עולם. אם לא מובן לך – בדוק את עצמך! כנראה יש לך בעיה ואתה ׳משליך׳ אותה על ה׳...

אפשר לומר: לאדם רגיל אסור להקשות קושיות, רק משה רבינו יכול, כי הקושיות שלו ודאי אינן באות מחוסר אמונה וקדושה. אבל זה לא הכל. סוף סוף, ממשה אנו למדים שיש משהו טוב בקושיות. אמנם משה הוא המנהיג שעליו מוטלת האחריות, אבל בכל אחד יש ניצוץ מנשמת משה, ולכן כל יהודי צריך לזעוק כמו משה "עד מתי?"

דוקא הקושיה פותחת שערים חדשים. עד עכשיו תפסנו את הקשר עם ה׳ בצורה מסוימת, אבל זו היתה תפיסה חיצונית ושטחית יחסית. הקושיה החזקה מערערת על התפיסה הזו, יש כאן משהו לא מובן – ואנחנו מתעקשים שהוא לא מובן, לא מוכנים ׳לטייח׳ ולהחליק את המצב. אם אתה "ירא שמים" כזה שמפחד להודות בלא-מובן, הרי הקושיה מנסרת בנפש מבפנים וגורמת רקבון, יחסים מקולקלים. אבל מי שחשוב לו הקשר הפנימי עם ה׳, זועק ושואל ומקשה ואינו מוותר. ה׳ חפץ בכנות הישירה הזו – זה בדיוק מה שחסר להביא את הגאולה. הקושיה החזקה של משה על הגלות היא היא שממהרת את בוא הגאולה.

[לפי ׳לחיות עם הזמן׳ לפרשת שמות]

ניגון • 382

טו"ב טבת תשע"ח
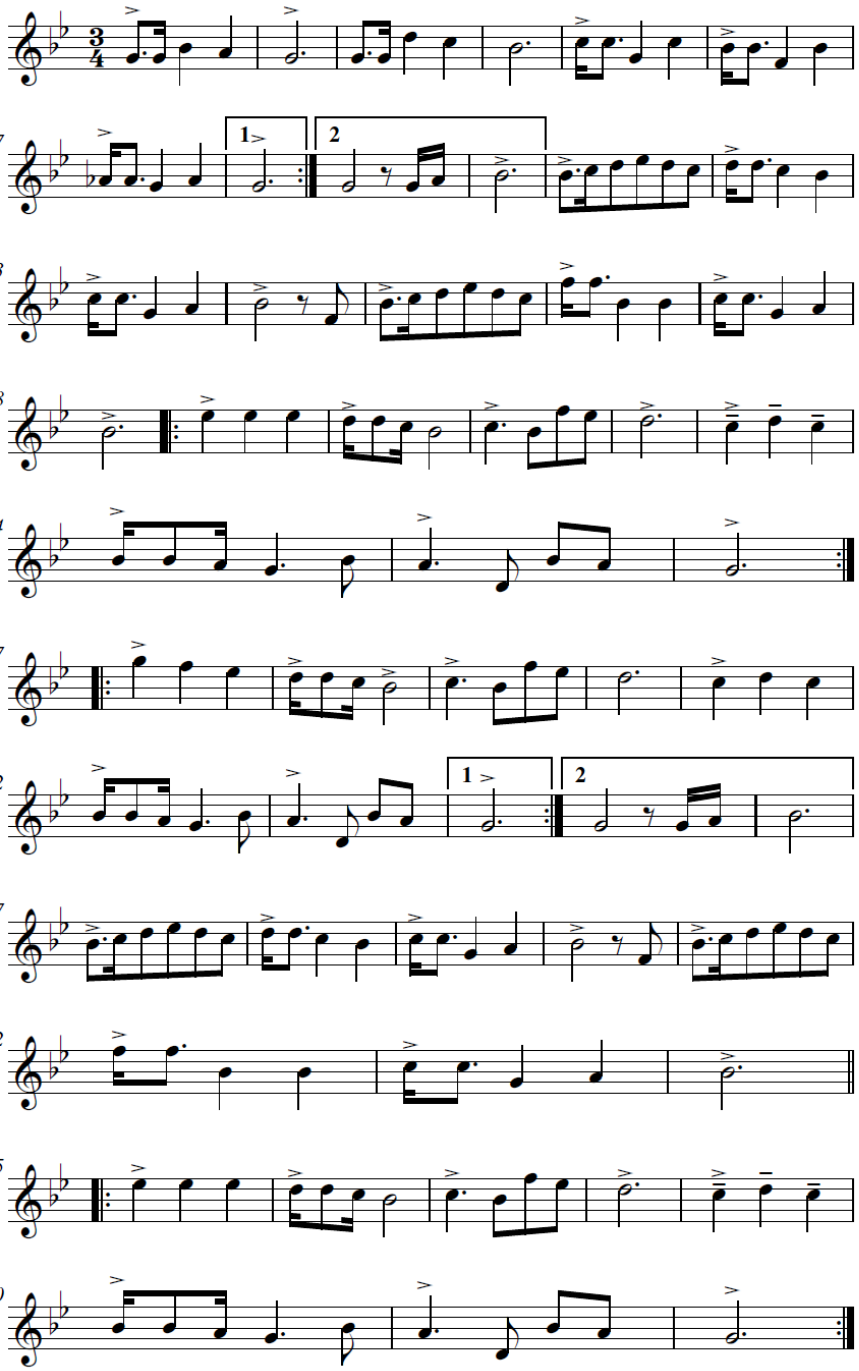
לעילוי נשמת
הלל בן **מיכאל** ע"ה
למפל
נלב"ע כ"ד טבת תש"נ